

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2014

Petra BOBKOVÁ

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

Katedra hudební výchovy

Hudební spolupráce mateřské školy s rodiči
(využití vlastní didaktické pomůcky v hudebně
integrativním projektu)

Musical Cooperation of Kindergartens with Parents
(The use of a didactical aid in a musically integrated project)

Vedoucí bakalářské práce: doc. PaedDr. Miloš Kodejška, CSc.

Autor bakalářské práce: Petra Bobková

Oponent bakalářské práce: Mgr. Milena Kmentová

Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy

Forma studia: interní

Bakalářská práce dokončena: duben 2014, Praha

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití uvedených pramenů a literatury.

Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Podpis

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji doc. PaedDr. Miloši Kodejškovi, CSc. za odborné vedení a cenné rady, které mi poskytnul během zpracování bakalářské práce.

Dále děkuji panu Tomáši Janatovi, který se mnou spolupracoval na technologické stránce didaktické pomůcky, Tereze Jirků za ilustrace v knize *Slzy štěstí*, Ing. Michalu Zábršovi za designové úpravy a profesionální návrh knihy a Mgr. Jaroslavu Verebovi za zhudebnění textů písní. Poděkování patří i vstřícným firmám – reklamní společnosti Burian a Franc, Nádražní 199/14, Třebíč a tiskárně Amaprint Kerndl s. r. o., Pražská 343/20, Třebíč.

Anotace

Bakalářská práce si klade za cíl prohloubit spolupráci rodiny a mateřské školy prostřednictvím hudebně integrativního projektu. Důležitou součástí je zhotovení, popis a využití vlastní didaktické pomůcky. Průzkum bude reflektovat účinnost projektu a názory rodičů na výsledky tohoto projektu.

Klíčová slova

Spolupráce rodičů a mateřské školy, dítě předškolního věku, hudebně integrativní projekt, didaktická pomůcka, výzkum.

Annotation

The goal of the following bachelor thesis is to deepen the cooperation of families and kindergartens through a musically integrated project. An important component is the formation, description, and usage of the didactical aid. The study will reflect the efficiency of the project and the opinions of the parents on the results of the study.

Key words

Cooperation of kindergartens with parents, preschool child, musically integrated project, didactical aid, survey.

OBSAH

I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Psychická charakteristika dítěte předškolního věku	9
1.1 Základní znaky vývoje dítěte v předškolním věku	9
1.2 Socializace dítěte předškolního věku prostřednictvím spolupráce rodičů a mateřské školy	10
1.3 Osobnostní přístup v předškolním vzdělávání	11
1.4 Hudební integrativní a polyestetický přístup k dítěti předškolního věku	12
1.5 Význam hudby v životě předškolního dítěte	13
1.5.2 Hudební tvořivost s dětmi předškolního věku	16
2 Hudební integrativní projekt pro děti předškolního věku	17
2.1 Spolupráce rodičů a mateřské školy při přípravě a realizaci hudebně integrativních projektů	18
II. PRAKTICKÁ ČÁST	20
3 Ověřování významu hudebně integrativních projektů ve spolupráci rodičů a mateřské školy	20
3.1 Předmět výzkumu	20
3.2 Cíl výzkumu	20
3.3 Hypotézy	20
3.3.1 Ověření hypotéz	21
3.4 Metody výzkumu	21
3.4.1 Pedagogický experiment	21
3.4.1.1 Vývoj tvorby vlastní hudebně integrativní didaktické pomůcky	22
3.4.2 Pozorování dětí	25
3.4.3 Dotazníky pro rodiče dětí a pedagogický personál mateřské školy	25
3.4.3.1 Výzkumné otázky	26
4. Vyhodnocení výzkumu	26
4.1 Vyhodnocení pedagogického experimentu	26
4.2 Vyhodnocení pozorování dětí	27
4.3 Vyhodnocení dotazníků pro rodiče dětí a pedagogický personál mateřské školy	32

4.3.1 Vyhodnocení dotazníků pro rodiče.....	32
4.3.2 Vyhodnocení dotazníků pro učitelky.....	41
4.4 Reflexe výzkumu.....	43
5 Metodické závěry do praxe.....	46
Závěr.....	47
Bibliografie.....	48
Přílohy.....	50

Úvod

Veškeré umělecké i mimoumělecké práce s dětmi předškolního věku se musí opírat o přesvědčivé teoretické základy, které respektují rozvojové charakteristiky tělesného i psychického vývoje dítěte před jeho vstupem do základní školy. Tyto charakteristiky se mění, jsou individuální, můžeme v nich ale najít společné znaky. Je třeba se opírat o dětskou spontaneitu, aktivovat děti ve smyslu rozvoje základních hudebních i dalších uměleckých schopností a rozvíjet jejich schopnosti v adekvátní dovednosti. Správná realizace těchto dovedností prohlubuje emocionální prožívání a vytváří tak postoj k daným zkušenostem, o které nám prostřednictvím řízených činností jde.

V tomto smyslu jsme se pokusili vyrobit didaktickou pomůcku, kterou zde chceme představit. Budeme se snažit přenést dedukci těchto teoretických východisek do roviny praktického využívání a sledovat její užívání i s pohledem na spolupráci rodičů a mateřské školy. Z tohoto důvodu považujeme za velmi důležité propojení teorie a praxe s plným respektem k vědecké správnosti.

Tato bakalářská práce popisuje a reflektuje spolupráci rodičů a mateřské školy a využití vlastní didaktické pomůcky prostřednictvím hudebně integrativního projektu. Jeho obsah je vázán na tři oblasti: hudební, etickou a spolupráci mezi mateřskou školou a rodinou.

První část práce vychází z psychologie vnímání dítěte předškolního věku, zastává hudebně integrativní a polyestetický přístup k dítěti a zabývá se spoluprací rodičů a učitelů mateřských škol. V praktické části je popsána vlastní hudebně integrativní didaktická pomůcka a její využití. Následovně se zaměřuje na výzkum prostřednictvím experimentu, pozorování a dotazníků pro rodiče a pedagogický personál mateřské školy. Ústí do metodických závěrů pro pedagogickou praxi.

Cílem bakalářské práce je také ověřit účinnost didaktické pomůcky pro osobnostní rozvoj dětí v MŠ a rozvinout jejich hudebnost, především hudebně sluchové schopnosti, hudební představivost na základě asociačních představ a další schopnosti související s hudbou. Směřuje také k rozvoji hudební spolupráce rodičů a mateřské školy, k využití mezipředmětové integrace, k polyestetizaci a k celkovému rozvoji dítěte v souladu

s charakteristikou jeho psychických znaků (zejména synkretického vnímání a eidetizmu).

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Psychická charakteristika dítěte předškolního věku

1.1 Základní znaky vývoje dítěte v předškolním věku

V názvu subkapitoly je zahrnut život dítěte od narození do doby, než začne navštěvovat základní školu. Proto je užíván termín předškolní věk.

V celém předškolním období nastává široké spektrum změn v oblasti fyzické, psychické i sociální.¹

V tomto čase se projevuje rychlý pokrok v anatomickém, morfologickém a fyziologickém vývoji. Proporce těla dítěte se blíží k proporcím dospělého; pouze dolní končetiny dorůstají v nadprůměrné míře. Díky vyspívání nervového systému, svalstva a kostry je dítě velmi pohyblivé, obratné a zpřesňuje se hrubá i jemná motorika. Do konce předškolního věku dochází k nemalým kvantitativním změnám v životně důležitých vnitřních orgánech.²

Základní znaky psychiky ovlivňují citové zrání, vůli a smyslové poznání. Mezi základní psychické znaky v předškolním věku patří konkretismus, eidetismus, prezentismus, topizmus, egocentrismus, zosobňující dynamismus, labilita chování a synkretismus. Konkretismus je typický pro období před začátkem pravidelného navštěvování mateřské školy. Je to jev, při kterém dítěti splývá věc a myšlenka v jedno. Eidetismus je téměř bez rozdílu utvořená auditivní nebo vizuální představa z původního skutečného vjemu. U dětí předškolního věku velmi častá. Prezentismus se vyznačuje vnímáním přítomnosti, nikoli minulosti a budoucnosti. Dítě se učí čas chápat skrze základní časové pojmy. Topizmus způsobuje, že dítě uznává prostorovou dimenzi, ve které se pohybuje a vyrůstá. Egocentrismus je vlastnost, při které je soustředěna pozornost, jednání i myšlení na vlastní osobu. Až od tří let začíná mít pro dítě význam

¹ PŘÍHODA, Václav. *Ontogeneze lidské psychiky I: Vývoj člověka do patnácti let*. 4. nezm. vyd. Praha: SPN, 1977, 414 s.

² HELUS, Zdeněk. *Osobnost a její vývoj*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2003. Texty pro distanční studium. ISBN 80-729-0125-7.

spolupráce. Zosobňující dynamizmus se dostává na vrchol kolem pátého roku dítěte. Jedná se o snahu oživit vše neživé a vstupovat do různých rolí. Labilita chování je charakteristická náhlými přechody nálad a je častější u dětí mladšího věku. Synkretizmus se projevuje komplexním nerozčleněným vnímáním.³

Socializace probíhá po celý život, ale její základy jsou položeny v předškolním období. Dítě do tří let se učí samostatnosti v rodinném kruhu. Po nabytí jistoty v ní je zralé na vztahy mimo rodinu v některé z předškolních institucí, kde se učí interakci, kooperaci, pravidlům, normám, toleranci vrstevníků, prosazení sebe sama a přijímání rolí a autority.

V předškolním věku jsou stále patrnější individuální odlišnosti a variace v nástupu vývojových fází a jejich trvání, proto nelze přesně vymezit počátek a závěr každé z nich.

1.2 Socializace dítěte předškolního věku prostřednictvím spolupráce rodičů a mateřské školy

Primárním a zároveň nejdůležitějším činitelem socializace v životě jedince je rodina. Dítě se učí kultuře, jazyku, pravidlům a hodnotám. Sekundárním činitelem jsou pak vrstevníci a spolužáci v mateřské škole.

V období nástupu do mateřské školy je na dítě vyvíjen sociální tlak. Rodiče jsou nepřítomní, zvyká si na autoritu učitele, začíná hledat nové kamarády, učí se rozumět pravidlům, orientuje se v nových prostorách. Aby se dítě nacházelo v ideálním vnitřním rozpoložení, potřebuje cítit kvalitní klima školy, především v mezilidských vztazích. Stejně důležité jako vztahy mezi pedagogickým sborem a nepedagogickým personálem jsou i vztahy mezi dětmi a rodiči.

Nejen v období adaptace, ale i během celé docházky mateřské školy je důležité, aby rodiče spolupracovali a sdělovali si s pedagogickým sborem informace o dítěti a režimu školy.

³ KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2002, 76 s. ISBN 80-729-0080-3.

Psychický, mravní a kulturní růst dítěte tedy předpokládá vzájemnou důvěru, otevřenost a ochotu spolupracovat. Společně mohou tedy rodiče a pedagogové dosáhnout ve výchově předškolních dětí velkých úspěchů.

Rodiče a učitelé se mohou vzájemně podporovat a pomáhat si tak, aby docházelo k efektivnímu rozvoji dítěte.⁴

Spolupráce rodičů a mateřské školy by nikdy nemohla fungovat bez oboustranné důvěry, otevřenosti a ochoty. Společně však mohou dosáhnout velkých cílů.

1.3 Osobnostní přístup v předškolním vzdělávání

I když je dítě většinu dne obklopeno skupinou dětí nebo rodinou, zůstává každé z nich jedinečnou individuální osobností. Rodí se s odlišnými schopnostmi, každé má různě podnětné prostředí v rodině i v mateřské škole. Den co den se dítě něčemu učí, získává nové zkušenosti, rozvíjí si vrozené schopnosti a osvojuje si rozmanité dovednosti. Opomíjenou složkou nesmí být vnitřní svět, citové vnímání a prožívání.

Velkou výhodou ve vzdělávání dětí předškolního věku je jejich spontánnost a přirozená touha po poznání okolního světa, po získání nových dovedností a touha po samostatnosti. Až ve chvíli, kdy pocítí, že na danou aktivitu nestačí, obrací se na učitele jako na rádce a pomocníka.

I učitel sám je osobností a každý povahový rys mu nemusí být příjemný. Může se mu přičít například dítě pomalé, myšlenkově málo aktivní, jinému dítě zlomyslné a agresivní, některému zase dítě rozmazlené a vybíravé. V takovém případě je nutné, aby učitel znal své hranice tolerance, snažil se sám sebe kontrolovat, sebepoznávat a měnit vlastní nežádoucí povahové rysy. K lepšímu pochopení individuality jedince směřují iniciativy učitele spojené s větší snahou o poznávání vnitřního světa dítěte a snahy s ním sdílet více času. Často se stává, že učitel časem zjistí, že se dítě takto chovalo z nějakého důvodu (násilí v rodině, rozchod rodičů, atd.).

V předškolním vzdělávání můžeme najít velké množství stylů vedení a řízení. Je na rodičích, jakou instituci a jakou filozofii pro své dítě zvolí. Nabízí se přístup k dětem s velmi malou mírou vedení, řízení a jakoukoli manipulací. Tento přístup vnímá dítě

⁴ MERTIN, Václav; GILLERNOVÁ, Ilona. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. 2. vydání. Praha: Portál, 2010. ISBN 9788073676278.

jako bytost, která potřebuje prostor na růst a vývoj a v jeho činnosti nalézá smysl. Menší míra direktivity dává prostor ptát se, naslouchat, tvořit, experimentovat, radit, spolupracovat a vede k cenné dětské autonomii. Tento nedirektivní přístup klade důraz na zodpovědnost vlastního chování.

Opakem je pak přístup direktivní, který je založen na zákazech a příkazech. Takovému přístupu by se měla učitelka vyhýbat a zakazující výroky omezovat. Dítě se brání těmto příkazům a zákazům tak, že je přestane vnímat a reaguje až na zvýšený hlas učitelky. Postupy, metody i přístupy se hledají velmi obtížně.

Každé dítě je originální individuum, a proto ke každému dítěti musíme přistupovat odlišně. Učitel musí v rámci možností všedního vyučování vnímat každého jako jedinečnou osobnost, trpělivě a empaticky akceptovat, rozvíjet a utvářet dětskou individualitu.

1.4 Hudební integrativní a polyestetický přístup k dítěti předškolního věku

Propojováním citění, myšlení a jednání dítěte s hudebními činnostmi prostřednictvím rozmanitých uměleckých oborů, např. literárních, filmových, výtvarných či dramatických dochází k integraci.

Podstata hudební integrace má respektovat základní znak psychiky dítěte – synkretismus (celistvost, nerozčleněnost vnímání). Analyticko-syntetické myšlení se objevuje s pohledem na individuální zvláštnosti u dítěte šesti až sedmiletého, proto pro dítě předškolního věku je neúčinnější vzdělávací metodou provázanost věcí, jevů, situací a dějů. Inspirace pro tento účinný elementární rozvoj zasahuje do rozmanitých vědních oborů. Přesto, že si obory ponechávají samostatnost, hudební integrativní přístup jednotlivé aktivity, činnosti a hry smysluplně propojuje a tvoří tak programové celky. Hudební integrativní pedagogika obohacuje dítě dovednostmi, poznatky, citem pro krásu, tvořivostí a celkovou vyrovnaností skrze souhru smyslů, uměleckých i mimouměleckých činností.⁵

⁵ KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2002, 76 s. ISBN 80-729-0080-3.

Polyestetický přístup má velký význam pro utváření osobnosti dítěte. V předškolním věku je čisté a nevinné. Ten, kdo dítěti zprostředkovává vědomosti a poznatky, rozvíjí jeho návyky, vede k dodržování společenských pravidel, učí ho dovednostem, aktivizuje smyslové vnímání a prohlubuje cit. Proto má rodič či pedagog velkou příležitost a zodpovědnost, neboť ovlivňuje osobnost dítěte uváděním do hodnotného života.⁶

1.5 Význam hudby v životě předškolního dítěte

Dvěma důležitými činiteli ve výchově předškolního dítěte jsou rodina a mateřská škola. Obě instituce mají velký vliv na utváření vztahu k hudbě, na rozvoj hudebních schopností a objevování kvality hudby.

Hudebnost dítěte je nutné ovlivňovat už od raného dětství. Zpěv matky silně působí na jejich vzájemné soužití a zároveň se začíná tvořit i vztah k hudbě. Už v nejtěplejším věku je nutné pečlivě vybírat dětské písně a ukolébavky. I v pozdějším věku je vliv rodičů evidentní. Je kladen důraz na hudební schopnosti, které je třeba rozvíjet komplexně s požadavkem na kvalitu a optimálně za účasti úzké rodiny. V takovém prostředí se rozvíjí nejen hudební schopnosti a dovednosti, ale i interpersonální intimní vztahy nutné ke zdravému psychickému vývoji dítěte. Velmi cennou aktivitou je společný zpěv s celou rodinou. Předpokladem rozvoje pěveckých schopností a motivační silou je intonačně čistý zpěv alespoň jednoho z rodičů. Podnětná je i instrumentální hra v rodině. Rodiče jsou pro děti vzory a kladný vztah k některému z hudebních nástrojů probouzí v dítěti touhu ovládat hru na něj. V předškolním věku jsou nejčastěji používány rytmické a melodické Orffovy nástroje, zobcové flétny a různé elektrofonické nástroje a hudební hračky. Neopomíjenou aktivitou rodin by v tomto období měl být i poslech živé hudby, oper, koncertů a jiných kvalitních hudebních programů. Není vhodné nechat dítě poslouchat jen hudbu z komunikačních prostředků a mediálních přehrávačů.⁷

⁶ *Integrativní hudební pedagogika a polyestetická výchova: Sborník zahraničních studií a referátů z konferencí.* Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1995. 84 s. ISSN 0862-4461.

⁷ KODEJŠKA, Miloš; POPOVIČ, Mikuláš. *Hudební výchova dětí předškolního věku III.: určeno pro posl. fak. pedagog. - obor učitelství pro MŠ.* 1. vyd. Praha: Karolinum, 1991, 91 s. ISBN 80-706-6460-6.

Mateřská škola má velký význam pro hudební výchovu předškolního dítěte, zvláště pro utváření osobnosti a citlivosti k uměleckým hodnotám. Teprve pokud instituce poskytne prostor k tvořivosti i v čase didaktických zásad prověřených empirií, se projeví opravdový užitek.

Ze znalostí psychických znaků osobnosti dítěte vyplývá, že poslechové, pěvecké, instrumentální a hudebně pohybové činnosti, které jsou vzájemně a smysluplně propojovány, mají značný význam při utváření kvalitní hudební výchovy.

Poslechovými činnostmi se rozvíjí schopnost rozlišovat, porovnávat a zobecňovat výrazové prostředky v hudbě a ty je pak nutné uplatňovat v dalších hudebních aktivitách různého typu. Důležitou roli v poslechových činnostech zastává připravenost učitelky. Zda uvádí děti do života živé hudby vlastními dovednostmi nebo pouze využívá přehrávače k poslechu reprodukováné hudby.

Pilířem pěveckých činností je zpěv, který rozvíjí hudební schopnosti a utváří také emoce a vztah k hudbě. Učitelky volí vhodná hlasová cvičení, aby děti byly připraveny na hlasový rozsah a procvičily rytmus i melodii. Se stejnou citlivostí jsou vybírány samotné písně s ohledem na jejich rozsah a obsah.

Na rozmanité instrumentální činnosti jsou používány rytmické a melodické hudební nástroje z Orffova instrumentáře. Nemálo mateřských škol dává prostor i hře na sopránové zobcové flétny. Ke klavíru nejčastěji usedá pouze učitelka, ale za určitých podmínek, dostávají možnost i děti. Hudební nástroje, na kterých dostávají možnost realizovat se, se stávají významnými z hlediska motivace, aktivizace a zvláště z pohledu hudební tvořivosti.

Hudebně pohybové činnosti jsou realizovány různými formami: reakce na hudbu, hra na tělo, cvičení za doprovodu hudby, tance, tanečky, dramatické vyjadřování, hry se zpěvem. Vzhledem k potřebě dětí předškolního věku pohybovat se, tvoří hudebně pohybové činnosti střed při snaze rozvíjet hudební schopnosti.

Rodina i mateřská škola mají velký význam při utváření vztahu k hudbě, ke kulturním a uměleckým hodnotám. V předškolním věku je nutné rozvíjet osobnost dítěte harmonicky, citlivě a podle jeho individuálních potřeb.

1.5.1 Rozvoj základních hudebních schopností v rámci hudební integrativní pedagogiky

Obecné dispozice – inteligence a speciální schopnosti jsou vlohy, které nelze oddělovat, nýbrž musí být rozvíjeny ve vztahu k celé struktuře osobnosti.

Do speciálních schopností jsou řazeny hudební, matematické, výtvarné apod. Kvalita hudebních schopností je závislá na vrozených dispozicích a vlohách, na procesu zrání, na věku a sociálním prostředí. Hudební schopnosti umožňují vnímání a prožívání hudby i v rozmanitých jiných činnostech a aktivitách. Vazby mezi hudebními a jinými speciálními schopnostmi jsou často předmětem diskuze, přesto je důkazných experimentálních materiálů nedostatek. Nejužší vztahy byly objeveny s těmito obory: výtvarným, literárním a matematickým.⁸

V předškolním věku se rozvíjí pouze základní hudební schopnosti. Jejich kvalita odpovídá vrozeným dispozicím dítěte a odráží se na nich působení vnějších činitelů – rodiny a mateřské školy.

V rámci hudební psychologie je uváděno velké množství různých klasifikací hudebních schopností. F. Sedlák⁹ je autorem jedné z nich. Touto problematikou se zabývá M. Kodejška¹⁰, který z obsahového spektra hudebních schopností vyčleňuje ty, které mají zásadní význam pro dítě předškolního věku:

- hudebně sluchové schopnosti,
- auditivní motorické schopnosti,
- rytmické cítění,
- tonální cítění,
- emocionální reakce na hudbu,
- hudební paměť,
- hudební představivost,
- hudebně tvořivé schopnosti.

⁸ SEDLÁK, František; VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Vyd. 2., přeprac. a rozš., V nakl. Karolinum 1. Karolinum, 2013, 406 s. ISBN 978-802-4620-602.

⁹ SEDLÁK, František. *Metodologická východiska zkoumání hudebního vývoje člověka*. In: Sborník katedry Hv PedF UK v Praze, č. 3. Praha: 1997, s. 65-66.

¹⁰ KODEJŠKA, Miloš; VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební výchova dětí předškolního věku 1.: určeno pro posl. fak. pedagog. - obor učitelství pro MŠ*. 1. vyd. Praha: SPN, 1989, s 16-17.

Rozvoj hudebních schopností je velmi důležitý od narození během celého ontogenetického vývoje dítěte, protože hudba působí na emocionální projevy a už v raném dětství si k ní dítě utváří vztah. Proto má rodič i učitel nesnadný úkol: citlivě rozvíjet hudební schopnosti dítěte tak, aby přispěl ke zkvalitnění hudebních dovedností.

1.5.2 Hudební tvořivost s dětmi předškolního věku

Hudební tvořivost je svobodná forma tvorby, ne disciplína a přísná kázeň.¹¹

Hudební tvořivost u dětí předškolního věku má elementární podobu. Lze ji vypořádat na základě výsledků různých aktivit. Od dítěte nelze očekávat hudební tvořivost na úrovni výsledku dospělého člověka, ale je třeba, aby nejprve získalo rozhled a zkušenosti. Přesto je hudební produkce dětí tohoto věku považována za tvořivou, protože objevují věci pro ně nové.

Předpoklady pro rozvoj hudební tvořivosti jsou ovlivněny základními psychickými znaky, ale i výchovou a sociálními podmínkami. Mocným hybatelem v hudebních, stejně tak jako v tvořivých činnostech, je motivace.

Dítě přistupuje k činnostem spontánně, protože je v něm přirozená touha projevit se. Projevy tvořivých schopností jsou viditelné u dětí už před třetím rokem života. Vytváří různé improvizace, zhudebňuje vlastní texty, což souvisí s dětskou spontánností, která bývá často tlumena s nástupem do základní školy vlivem nedostatečného prostoru v předmětech hudební výchovy.¹²

Rozvoj hudebně tvořivých schopností vyžaduje citlivý pedagogický takt. Učitel je v roli podněcovatele, ne tyrana a hodnotitele. Měl by navazovat na hravou spontaneitu, touhu tvořit a objevovat. V hudebně tvořivých činnostech by měl nechávat dostatek časového prostoru a umožnit pracovat samostatně, neměl by vyvíjet tlak a neomezovat ho striktními pokyny. Učitel by měl chválit i za drobné tvůrčí úkony a výsledky.

Tvořivostí se dítě realizuje, objevuje smysl života a uspokojuje nezbytný rozměr bytí. Projev tvořivosti dítěte předškolního věku je jedinečný, dynamický a

¹¹ *Tvořivost jako základní dimenze moderní hudební pedagogiky: Sborník referátů přednesených na vědecké konferenci katedry hudební výchovy pedagogické fakulty UK konané dne 29. 4. 1992 v Praze.* Jinočany: PedF UK, 1992. 182 s. ISSN 086-156x.

¹² VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební tvořivost žáků mladšího školního věku.* 1. vyd. Praha: Supraphon, 1989, 196 s. Comenium musicum. ISBN 80-705-8149-2.

neopakovatelný a v kombinaci s poskytnutím prostoru pro hledání, ověřování a osvojování tvořivých dovedností se může stát motivačním podnětem pro další experimentální hudební vyjadřování, popř. tvorbu novotvaru.

2 Hudební integrativní projekt pro děti předškolního věku

Období předškolního věku je charakterizované činností. Bez ní by nedocházelo k rozvoji vrozených schopností. Nejdůležitější činností tohoto věku je hra. I hudební výchovu lze chápat jako hru, ve které je objevován a postupně odkrýván svět plný tajemství.

Ani při realizaci hudebního integrativního projektu nesmí být opomíjen základní psychický znak dítěte – synkretizmus. Celostní vnímání umožňuje plynulé vstupy dalších složek výchovy do estetické výchovy: rozumové, mravní, tělesné a pracovní. Hudebně integrativní projekt je tím účinnější, čím více složek je propojeno a čím více smyslů je zapojeno. V různé míře jsou realizovány, integrovány a prolínány různé hudební činnosti: pěvecké, instrumentální, hudebně pohybové, poslechové. Při realizaci nemůže být také opomenuto respektování pedagogických didaktických zásad. V hudebních integrativních projektech dochází k prolínání hudebních činností, čímž je umocňováno synkretické vnímání dítěte. Čím je projekt delší, tím více obsahuje průniků různých hudebních činností s dalšími uměleckými i mimouměleckými obory.

Projekty mohou mít různý časový rozsah, např. celodenní, týdenní, dvoutýdenní i měsíční. I během projektu se respektuje organizace režimu dne v mateřské škole, který však lze využít jako inspiraci pro aplikaci integrovaných postupů. Realizace projektu vyžaduje ze strany učitele vysokou flexibilitu, protože situace může být změněna nepředvídatelnými okolnostmi.¹³

Žádný hudebně integrativní projekt se neobejde bez důkladné přípravy. Učitel volí ústřední téma, obsahové zaměření a hudební naplnění veškerých aktivit. Stanoví cíle a způsob jejich naplnění v různých vzdělávacích oblastech, popř. osobní cíle, určuje

¹³ BALCÁROVÁ, Božena. *Teória a prax integratívnej hudobnej výchovy*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta, 2013. ISBN 978-80-555-0839-9.

obsahovou náplň a rozložení činností, vybírá metody, formy a didaktické prostředky. Musí najít vhodný materiál (hudební materiál vhodný vokálně, instrumentálně, hudebně pohybově, vhodné texty písní, básní, říkanek apod.) a pomůcky nutné k realizaci.

Ani v podmínkách mateřské školy neunikneme postupu několika fází, které jsou neodmyslitelné při realizaci projektu. Na počátku je to fáze organizační, v níž je utvářen námět a rozhodnutí o celém projektu. Na ni navazuje fáze projekční s vlastním procesem přípravy – aktivity a činnosti. Nastává fáze realizační, v které je utvořen hudební příběh jako osa projektu a veřejně propagován celý projekt. Předposlední fází je forma realizace projektu. Závěrečnou pak prezentace jako evaluační fáze. Ne vždy je výslednou podobou projektu veřejné vystoupení, popř. besídka pro nejbližší rodinné příslušníky, ale nejdůležitější je sledovat pokrok dítěte.

Aby byl projekt pro děti předškolního věku atraktivní a naplnil požadavky integrovaného hudebního projektu, musí být zvolena silná motivace. Už téma by mělo být poutavé a zároveň by mělo utvářet hlavní linii procházející celým projektem. Optimální formou integrativního hudebního projektu je vyprávění a diskuze, která dětem otevírá bránu do světa fantazie, ideálně i do světa hudby. Děti si utváří představy, získávají nové zkušenosti prostřednictvím dramatizace a vstupů do pohádkových rolí, atd.

Příprava hudebně integrativního projektu vypadá velmi složitě, avšak vzhledem k věkové kategorii dětí předškolního věku se jedná pouze o zredukovanou podobu. Samozřejmě některé prvky je možné realizovat i s nejmladšími dětmi v mateřské škole, ale spíše formou besídky a veřejných vystoupení.¹⁴

2.1 Spolupráce rodičů a mateřské školy při přípravě a realizaci hudebně integrativních projektů

Jedním z cílů mateřských škol má být spolupráce s rodiči. Takové společenství dětí, rodičů, učitelů, personálu a vedení může být prospěšné a přínosné pro všechny. Spolupráce rodičů a mateřské školy totiž poukazuje na její kvalitu. V mateřských školách, kde má pedagogický personál a rodiče dobré vztahy, vládne příznivé klima.

¹⁴ BALCÁROVÁ, Božena. *Teória a prax integratívnej hudobnej výchovy*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta, 2013. ISBN 978-80-555-0839-9.

Pro spolupráci v jakémkoli projektu lze rodiče získat profesionalitou osobnosti učitele. Ten přístupně a zároveň odborně vysvětluje rodičům možnosti jejich zapojení, dává prostor pro jejich nápady a realizaci neformálních aktivit, ale ujasňuje i neměnná pravidla a práva rodičů. Dialog by měl směřovat k dítěti, k jeho rozvoji, ukázce zlepšení a konečně ke společným konkrétním cílům, na kterých se oboustranně shodnou a o které se budou snažit. Nejen rozhovory učitele, ale celkový postoj učitele by měl vést k optimismu a pozitivnímu pohledu na dítě. Měl by se umět z dětských úspěchů a pokroků radovat, hovořit o problémech i cestách k jejich řešení. V chování a jednání nesmí učitel opomíjet vstřícnost. K tomu je zapotřebí chápat těžkosti rodinných problémů a přikládat jim určitou váhu, být s rodiči v kontaktu a předávat jim aktuální informace.¹⁵

Spolupráce rodičů a mateřské školy v projektech není snadná. Ne každý rodič chce investovat vlastní volný čas tímto směrem. Přesto se objevují rodiče, kteří jsou ochotní toto podstoupit. Úkolem pedagogického personálu je nepromarnit možnosti spolupráce, které se prostřednictvím těchto rodičů nabízí.

Tvorba hudebního integrativního projektu nemusí přijít ze strany učitele, ale může být iniciativou některého z rodičů. V obou případech je dobré uspořádat společnou schůzku rodičů a pedagogického personálu, kteří jsou ochotní se na projektu podílet a konkretizovat spolupráci. Projekty mohou být různorodě zaměřené dle aktuálních potřeb dětí, časového období v roce apod. Záleží i na schopnostech a dovednostech dospělých, možnostech investice volného času do příprav i realizace projektu.

Jakákoli forma spolupráce rodičů a mateřské školy na hudebních integrovaných projektech, a to platí i pro projekty odlišně zaměřené, je oboustranně velkým přínosem. Rodiče dostávají možnost pomoci mateřské škole, realizovat se a být potřební. Spolupráce na projektech umožňuje rodičům nový pohled nejen na mateřskou školu, osobnost učitele, ale i na vlastní dítě.

¹⁵ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013, 184 s., s. obr. příl. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 Ověřování významu hudebně integrativních projektů ve spolupráci rodičů a mateřské školy

3.1 Předmět výzkumu

Předmětem výzkumu je ověřit účinnost vlastní didaktické pomůcky v mateřské škole a postihnout její vliv na kvalitu spolupráce mateřské školy s rodiči.

3.2 Cíl výzkumu

1. Tvorba vlastní hudebně integrativní didaktické pomůcky.
2. Ověření účinnosti didaktické pomůcky pro osobnostní rozvoj dětí v mateřské škole.
3. Rozvoj některých hudebně sluchových schopností a rozvoj hudební představivosti prostřednictvím asociačních představ a dalších schopností souvisejících s hudbou.
4. Konkretizace rozvoje hudební spolupráce rodičů a mateřské školy.
5. Využití mezipředmětové integrace, polyestetizace k dalšímu rozvoji dítěte v souladu s charakteristikou psychických znaků dětí (zejména synkretického vnímání a eidetizmu).

3.3 Hypotézy

1. Jestliže využiji předložené didaktické pomůcky s celkovým obsahem, dosáhnu v rozvoji sledovaných hudebních schopností pozitivního výsledku díky komplexnosti pomůcky a charakteru synkretickému vnímání dítěte předškolního věku.
2. Spolupráce rodičů a mateřské školy se prohloubí díky informovanosti o hudebně integrativním projektu, možnosti seznámit se s didaktickou pomůckou a díky zprostředkovatelům různých činností – dětem.

3. Díky průniku hudebních a nehudebních činností v souladu s respektem k psychickým znakům (synkretického vnímání, eidetizmu) dochází k prohloubení zájmu dětí předškolního věku o hudebně integrativní projekt.

3.3.1 Ověření hypotéz

Hypotézu č. 1 a 2 ověřím dotazníky pro rodiče dětí a dotazníky pro pedagogický personál mateřské školy.

Hypotézu č. 3 ověřím pozorováním dětí.

3.4 Metody výzkumu

V rámci výzkumu jsem použila tyto metody: experiment, pozorování a dotazník.

3.4.1 Pedagogický experiment

Jako pedagogický experiment mi posloužila vlastní hudebně integrativní didaktická pomůcka. Pomůcka byla užitá v sedmidenním řízeném působení. Celková délka hudebně integrativního projektu, kdy byla pomůcka spontánně využívána, byla 11 pracovních dní.

Experiment byl realizován v mateřské škole v Třebíči ve dvou věkově homogenních třídách – starších (5 – 7 let) a mladších (2,5 – 5 let). Ve třídě starších bylo 7 dětí a ve třídě mladších bylo 12 dětí během realizace.

Vlastní průběh hudebně integrativního projektu byl rozdělen do etap a činností, jak s pomůckou při práci s dětmi postupovat. Projekt je rozpracován celkem do 7 dní přímé řízené činnosti. Jedná se o autorský projekt, ale z důvodu jeho rozsahu je přiložen do přílohy č. 1.

V projektu jsem sledovala oblíbenost různých hudebních činností a her za využití didaktické pomůcky, zkoumala jsem také její funkčnost v rukou dětí. Dále jsem sledovala účinnost integrace hudby a ostatních nehudebních činností.

Předpokládala jsem, že realizace projektu mi pomůže k následnému zkvalitnění jak didaktické pomůcky, tak celého hudebně integrativního projektu.

3.4.1.1 Vývoj tvorby vlastní hudebně integrativní didaktické pomůcky

Prvotní idea vzešla z rozpracování již dříve vytvářené didaktické pomůcky pro kurz Integrativní pedagogiky v prvním ročníku. Nápadů přibývalo, ale realizace byla postupná. Nejdříve jsem psala hudební pohádku a texty ke zhudebnění, jejíž části se vázaly vždy k nějaké hře/činnosti s pomůckou. V téže době mi vyšel vstříc truhlář, který se ochotně nabídl s pomocí tvorby desky, špuntíků, kostek, xylofonu a kruhů. Vstříc mi vyšla i studentka výtvarné vysoké školy s ochotou namalovat ilustrace do knihy, na karty a na kostky. Některé obrázky jsem malovala sama – drobné ilustrace v knize, obrázky na magnetických fóliích, stolní hru Putování říší hudebních nástrojů, vyměnitelné fólie na hry s otáčivým kruhem. Vedoucí práce mi nabídl spolupráci s kolegou, který mi byl ochoten zhudebnit texty k písním a nahrát playbacky. Na dvě CD jsem také sestříhala krátké nahrávky ke hrám na otáčivém kruhu. O sazbu knihy se všemi ilustracemi, notami a textem se postaral výtvarník. Potisky všech částí pomůcky a 20 ks knihy *Slzy štěstí* mi vytiskla třebičská tiskárna a nakladatelství.

3.4.1.2 Popis a charakteristika vlastní hudebně integrativní didaktické pomůcky

Celý hudebně integrativní projekt provází kniha *Slzy štěstí* s hudební pohádkou, ve které dva sourozenci objeví kouzelný xylofon, díky němuž navštěvují svět hudby (Království Houslového a Basového klíče, Bez pomlk to nejde, Koncertní síň, Polozatopený lom, Zakletá rodina, Výlet). Příběhy jsou doplněny tematickými písněmi (viz příloha č. 3) a dětskými ilustracemi.

Hudebně integrativní didaktická pomůcka je vytvořena z dřevěné desky. Celá deska svými ilustracemi připomíná dobrodružství dětí z knihy *Slzy štěstí* a díky vyklápějícímu stojánku bez obtíží stojí. V horní části pomůcky se nachází rotující kruh, jehož střed je upevněn a kolem něhož je dvacet osm děr. Po vyjmutí kruhu lze ze spodu umístit některou z fólií (délky not, délky pomlk, symboly skupin hudebních nástrojů, symboly barev hlasů, symboly druhů skladeb, jejíž symboly jsou po zpětném umístění viditelné shora. Na dvacet osm děr se umístí stejný počet špuntů ukrývajících symboly. Ke každé fólii patří jedna identicky barevná kostka, po jejímž hození dítě hledá daný symbol zakrytý špuntem. Herních kostek je celkem devět (délky not, délky pomlk, kostky s hudebními nástroji a kostky se zvířaty – ty se neváží ke hře zmíněné výše, ale

jejich využití není striktně dané, např.: hod kostkou s obrázkem ovce – zpěv písně o ovci). Dřevěný kruh lze vyměnit i za jiný s dětskými hodinami.

Ve spodní části jsou drážky na zasouvání karet. Aby nebyla drážka příliš krátká, lze z obou stran vyklopit prodloužení drážky. Zleva pak drážka začíná houslovým klíčem. Do drážek se vkládají karty v různých barvách, šířích i s různými obrázky zvířat. Šíře karty odpovídá délce noty, barva (c₁-červená, d₁-zelená, e₁-žlutá, f₁-hnědá, g₁-modrá, a₁-fialová, h₁-bílá) a druh zvířete pak výšce tónu (c₁-cvrček, d₁-delfín, e₁-emu, f₁-fretka, g₁-gepard, a₁-anakonda, h₁-hroch). Shodné barvy a druhy zvířat se nachází na kamenech xylofonu, který je součástí didaktické pomůcky. Drážka tedy tvoří osнову.

Zadní stranu pokrývá magnetická vrstva. K dispozici jsou různé postavy z hudební pohádky *Slzy štěstí*, které jsou vytištěné na magnetické fólii.

K pomůcce patří i dvě hry na seznámení s hudebními nástroji: Triteto a Putování říší hudebních nástrojů. Triteto je jednodušší obdoba kvarteta: Na osmnácti kartách jsou hudební nástroje patřící vždy do jedné z šesti skupin (smyčcové, dechové, klávesové, drnkací, blanzvučné, samozvučné). Putování říší hudebních nástrojů je stolní hra. Po hodu kostkou s hudebními nástroji se špuntík posune na symbol odpovídající zařazení do jedné ze skupin.

Součástí pomůcky je kompaktní disk (viz příloha č. 4) s nahrávkami playbacků písní z hudební pohádky a také s nastříhanými nahrávkami druhů skladeb a barvami hlasů (ke hře se špunty).

Fotografie hudebně integrativní didaktické pomůcky a fotografie dětí předškolního věku v průběhu projektu přikládám do přílohy č. 2.

3.4.1.3 Integrativní a polyestetické záměry

W. Roscher jmenoval pět aspektů integrativní pedagogiky: prostor, čas, společnost, věda a umění. Tyto aspekty jsou taktéž akceptovány v praktickém využití hudebně integrativní didaktické pomůcky.¹⁶

3.4.1.3.1 Prostor

V předškolním období si děti tříbí smysl pro rovinnou i prostorovou orientaci, ve smyslu makro i mikro. Rozvíjí se porozumění pojmům souvisejícím s orientací –

¹⁶ KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2002, 76 s. ISBN 80-729-0080-3.

horizontální, vertikální a předozadní. Prostřednictvím hudebně integrativní didaktické pomůcky jsou děti seznamovány s rodinným prostředím (fungující rodina Lidušky a Lukáška) a s prostředím hudebního světa (nástroje orchestru, království Houslového a Basového klíče atd.). Oba světy mají jasné hranice a pevný řád ve svém fungování. Pro rozvoj rovinné orientace slouží např. desková hra Putování říší hudebních nástrojů.

3.4.1.3.2 Čas

Opakování cyklů, časová posloupnost a kontinuita, časová hranice, osvojování časových pojmů. To vše se učí dítě předškolního věku chápat, aby bylo později schopné si čas organizovat a aby porozumělo příčinám i následkům. Posloupnost a kontinuita jsou předpokladem pro rozvoj matematické gramotnosti. Hudebně integrativní didaktická pomůcka prohlubuje vnímání časových hodnot nejen skrze kontinuitu činností, ale formou dětské hry pomáhá dojít k pochopení časové plynulosti. Součástí pomůcky jsou i dětské hodiny, které usnadňují orientaci v časových přechodech mezi dvěma světy, ve kterých se Liduška s Lukáškem pohybují.

3.4.1.3.3 Společnost

Rodina plní nezastupitelnou úlohu v životě dítěte. V předškolním období to platí o to více. Ideální rodinná atmosféra a emoční rovnováha mezi rodiči a sourozenci se podepisují na utváření osobnosti dítěte a jeho budoucím chování ve společnosti. Vzorem je chování a jednání v rodině Lidušky a Lukáška. Mimo to se setkávají s různými postavami v hudebním světě. Se všemi jednájí velmi solidně a ukazují tak čtenářům a posluchačům normy slušného chování.

3.4.1.3.4 Věda

Propojování hudby s různými uměleckými i mimouměleckými činnostmi je cílem hudebně integrativní pedagogiky. V předškolním věku dětí je využíváno synkretického a komplexního přístupu a při propojování s esteticko-výchovnými činnostmi emocionálními se prožitek prohlubuje. Čím více smyslových orgánů je zapojeno, tím je prožitek větší. Hudebně integrativní projekt se snaží přirozenou cestou zapojovat co nejvíce smyslů a komplexně propojovat umělecké i mimoumělecké obory tak, aby korespondoval se synkretizmem.

3.4.1.3.5 Umění

Hudebně integrativní didaktická pomůcka je didaktickou pomůckou pro předškolní výchovu. Nabízí dětem mnoho druhů uměleckých činností: hudební, výtvarné, literární, dramatické, pohybové. Skrze senzomotorické a auditivní činnosti je rozvíjeno estetické cítění. Didaktická pomůcka se v předškolním období také podílí na rozvoji řeči a kultivovaného projevu a na rozvíjení mimouměleckých kognitivních procesů (paměť, představivost, tvořivost, fantazie, vnímání, pozornost, myšlení).

3.4.2 Pozorování dětí

Pedagogický experiment je úzce propojen s pozorováním.

Pozorování probíhalo jak při činnostech řízených, tak při spontánních. Zápisy do pozorovacího archu jsem dělala v každém dni řízené činnosti a dle nich utvořila i závěrečné objektivní a průměrné hodnocení.

Hodnocení pozorování probíhalo na stejné hodnotové stupnici jako školní známkování a bylo prováděno každý den projektu tak, aby výsledky zachycovaly rozvoj zájmu dítěte o jednotlivé činnosti a hlavně rozvoj hudebních schopností dítěte:

- 1 – výborně, zvládá bez problému
- 2 – velmi dobře, zvládá s drobnými problémy
- 3 – dobře, průměrně
- 4 – dostatečně, zvládá s velkými problémy, s nechtutí
- 5 – nedostatečně, nezájem, nezapojení, zhoršený zdravotní stav

Pozorovací arch je přiložen v příloze č. 5.

3.4.3 Dotazníky pro rodiče dětí a pedagogický personál mateřské školy

Míru spolupráce rodičů a mateřské školy během hudebně integrativního projektu jsem zkoumala prostřednictvím dotazníků.

Dotazníky byly dvojího druhu: pro rodiče a pro učitelky. Rozdávala jsem je na konci hudebně integrativního projektu v mateřské škole v Třebíči jak osobně, tak přes mailovou poštu. Vyplněné dotazníky od 4 učitelek se mi vrátily a od rodičů dětí se mi jich vrátilo celkem 15.

Cílem dotazníků bylo zjistit, zda byla ovlivněna spolupráce rodičů a mateřské školy během projektu, zda byl dostatek prostoru pro seznámení se s projektem a didaktickou pomůckou a také zjistit oblíbenost/neoblíbenost jednotlivých činností u dětí a do jaké míry u nich došlo k hudebnímu rozvoji.

Dotazník pro rodiče je uveden v příloze č. 6, dotazník pro učitelky v příloze č. 7.

Pro informovanost rodičů o hudebně integrativním projektu, didaktické pomůcce a výzkumném šetření jsem využila nástěnek a informačních tabulí mateřské školy, kam jsem průběžně vkládala informace o projektu a pomůcce a fotografie dětí z projektu i fotografie pomůcky.

Poskytované informace pro rodiče vkládám do přílohy č. 8.

3.4.3.1 Výzkumné otázky

1. Jak úspěšně byla vytvořena vlastní hudebně integrativní didaktická pomůcka?
2. Jakou účinnost měla vlastní hudebně integrativní didaktická pomůcka pro osobnostní rozvoj dětí v mateřské škole?
3. Jak se změnila spolupráce rodičů a mateřské školy během hudebně integrativního projektu?
4. Které hudební schopnosti se díky hudebně integrativnímu projektu a didaktické pomůcce rozvíjely u dětí a v jaké míře?
5. Jak účinně byla zapojena mezipředmětová integrace a polyestetizace v hudebně integrativním projektu?

4. Vyhodnocení výzkumu

4.1 Vyhodnocení pedagogického experimentu

Hudebně integrativní didaktická pomůcka i celý projekt děti velmi zajímal. Zaujal je pro svou neobvyklost a nabídku nových možností, her a aktivit. Přesto si myslím, že byla délka projektu přiměřená. Ke konci jsem zaznamenala pokles zájmu nejmladších dětí.

Řízené vedení projektu probíhalo ve dnech: pondělí, středa, pátek; vždy v délce 20 minut. Nejdříve byl projekt veden pro třídu mladších dětí, poté pro třídu starších. Spontánní využití pomůcky bylo možné kdykoli ve volné hře během 11 pracovních dní, kdy jsem mateřskou školu navštěvovala. Nejčastěji v době před začátkem programu, tj. do 8 hodin a odpoledne po ukončení programu, tj. od 14.30 hodin.

Kvůli časové dotaci pouhých 20 minut jsme během řízené činnosti nestihli vždy všechny, které by se daly využít k dané části příběhu. Vyprávěla jsem vždy kapitolu pohádky, během ní zařadila píseň a na konec jsme si společně zahráli jednu z her poutajících se k vyprávěné části. Například u kapitoly Koncertní síň je velká nabídka činností, proto jsem zvolila jen dirigování a pak hru Putování říší nástrojů přesto, že se nabízely i hry Triteto a hra na otáčivém kruhu. Neznamenal to ale, že by neměly děti možnost se se všemi hrami seznámit. Naopak jejich zvědavost vedla k tomu, že si zahrály všechny.

Ve volné hře u dětí jednoznačně vítězila karetní hra Triteto, což jsem popravdě vůbec nečekala. Oblíbené byly i hry s kostkami na otáčivém kruhu, Putování říší hudebních nástrojů. Skládání karet do drážky a přehrání na xylofon častěji využívaly starší děti. Mladší děti lákal samotný xylofon a neomezená hra na něm. Překvapilo mě 2,5 leté dítě, které si vzalo xylofon a s velkým zaujetím na něj hrálo asi 15 minut a zpívalo si stále dokola ostinátní celek *Kouzelné písničky*. Naopak se vůbec neobjevil zájem o samostatné pouštění kompaktního disku s nahrávkami a playbacky.

O hudebně integrativní projekt a představení didaktické pomůcky měl zájem i pedagogický personál mateřské školy, velice mě podporoval a byl vstřícný při realizaci. Zájem jsem zaregistrovala také u rodičů a zájemcům jsem umožnila do hudebně integrativního projektu i funkcí didaktické pomůcky proniknout. Někteří rodiče měli zájem o zapůjčení knihy *Slzy štěstí*.

4.2 Vyhodnocení pozorování dětí

Výzkumným vzorkem byly děti z mateřské školy, kde byl hudebně integrativní projekt realizován. Při vyhodnocování pozorování 19 dětí z pozorovacího archu (příloha č. 5) uvádím z důvodu anonymity místo jmen označení písmeny A – T.

Pro pozorování dětí během hudebně integrativního projektu jsem si stanovila tato kritéria:

Kniha *Slzy štěstí*: soustředěnost u vyprávění, pochopení příběhu, interpretace/reakce na otázky; zapamatování textu písní, intonační čistota zpěvu, sólový zpěv, dirigování/dramatizace; zájem o notový zápis a ilustrace.

Didaktická pomůcka: individuální/kooperativní hra s postavami na magnetu; instrumentální hra na xylofon a tvořivé skládání pomocí kartiček; zájem a pochopení her na otáčivém kruhu; individuální/kooperativní hra s kostkami zvířat; hra Triteto a poznání nástrojů; desková hra Putování říší hudebních nástrojů a správné zařazení do skupiny hudebních nástrojů; využití CD při hře samostatně; celkový vztah k projektu a pomůcce.

1. Soustředěnost u vyprávění, pochopení příběhu, interpretace/reakce na otázky

Tabulka č. 1

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S	T
1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1

Děti byly u vyprávění velmi pozorné. Reagovaly na všechny otázky, zapojovaly se do diskuze. Pouze dvě nejmladší děti ke konci projektu ztrácely zájem.

2. Pamatování textu písní, intonační čistota zpěvu, sólový zpěv, dirigování/dramatizace

Tabulka č. 2

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S	T
1	1	2	1	2	2	1	1	3	2	4	1	1	2	3	2	2	3	3

Pamatování textů písní bylo u dětí velmi dobré. Nejlepší samozřejmě u nejčastěji zpívané *Kouzelné písničky*. Čistotou zpěvu mě překvapily nejstarší děti. Sólový zpěv však dělal dětem docela problém – nebyly evidentně zvyklé zpívat takovým způsobem.

Dramatizace a jakékoli pohybové vyjádření bylo dětem nejbližší a velmi přirozené. Dirigování bylo pro děti nové a zábavné, s velkým zájmem se zapojily všechny.

3. Zájem o notový zápis a ilustrace

Tabulka č. 3

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S	T
1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	4	1	1	2	1	1	2	2	2

Zájem o notový zápis rostl s věkem. Děti samy hledaly v notovém zápisu symboly – noty nebo pomlky, o kterých jsme zrovna mluvili. Ilustrace byly výborným průvodcem projektu. Byly využity při vyprávění a při dramatizaci. Některé děti podle ilustrací ve volné hře převyprávěly vybraný příběh.

4. Individuální/kooperativní hra s postavami na magnetu

Tabulka č. 4

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S	T
3	3	3	1	3	1	3	1	4	4	5	1	1	3	3	3	3	3	4

Individuální hře s postavami se za celý projekt věnovalo pouze pět dětí. Děti s průměrným hodnocením se zapojovaly alespoň okrajově ve společných hrách a činnostech.

5. Instrumentální hra na xylofon a tvořivé skládání pomocí kartiček

Tabulka č. 5

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S	T
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	3	2	2	3	3

Hudební nástroj xylofon byl u dětí všech věkových kategorií velmi oblíbený. U nejmladších byl užíván hlavně pro spontánní hru, u starších pro přehrání podle karet a u

nejstarších pro poskládání s nějakou posloupností, přehrání a případné upravení. Osvědčila se idea s barevností karet a se zvířátky.

6. Zájem a pochopení her na otáčivém kruhu

Tabulka č. 6

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S	T
1	1	2	1	2	1	1	1	3	3	5	1	1	2	2	3	3	4	4

Zájem o tuto hru byl velký. Nejčastěji se děti věnovaly těmto fóliím: noty a klíče, skupiny hudebních nástrojů. Hry s fóliemi barvy hlasů a druhy skladeb jsme využili pouze při společné řízené činnosti. Zájem o fólii s pomlčkami a délkou not byl menší; převažoval spíše u dětí, které se hře věnovaly častěji a toužily po změně.

7. Individuální/kooperativní hra s kostkami zvířat

Tabulka č. 7

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S	T
4	4	5	4	5	4	5	4	5	5	5	4	4	5	5	5	5	5	5

Zájem o hru s kostkami se objevil jen minimálně a to u několika nejstarších dětí, které se zajímaly, jak se s nimi hraje. Hru s kostkami jsem z časových důvodů nezařadila do řízené činnosti. Možná při jejím zařazení by hodnocení dopadlo jinak.

8. Hra Triteto a poznání nástrojů

Tabulka č. 8

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S	T
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1	1	1	1	1	1	2	2

Triteto se stalo jednoznačně nejoblíbenější a nejčastěji využívanou hrou. V každé volné hře o něj některé z dětí mělo zájem. Nástroje se děti naučily poznávat rychle,

stejně tak i skupiny hudebních nástrojů. Mladší děti při hře nerozlišovaly nástroje, nýbrž žádaly o barvu karty.

9. Desková hra Putování říší hudebních nástrojů a správné zařazení do skupiny hudebních nástrojů

Tabulka č. 9

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S	T
1	1	1	1	2	1	1	1	3	2	4	1	1	1	2	2	2	2	3

Desková hra byla také velmi oblíbená. Děti hře brzy porozuměly, i nástroje dokázaly správně řadit dle skupin hudebních nástrojů. Když nevěděly, hned se ptaly autora nebo učitelek mateřské školy. Při řízené činnosti jsme využili i ilustrací na deskové hře.

10. Využití CD při hře samostatně

Tabulka č. 10

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S	T
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5

Za celý projekt se neobjevilo žádné dítě se zájmem o samostatnou hru na otáčivém kruhu s poslechovými skladbami ani o poslech playbacků. CD jsme využili pouze při řízených činnostech, kdy jsem CD přehrávač obsluhovala já.

11. Celkový vztah k projektu a pomůcce

Tabulka č. 11

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S	T
2	2	2	1	2	1	2	1	2	2	4	1	1	2	2	2	2	3	3

Celkový vztah hodnotím v závislosti na zájmu, míře pochopení, pozornosti, rozvoji hudebních schopností a radosti z realizovaných činností.

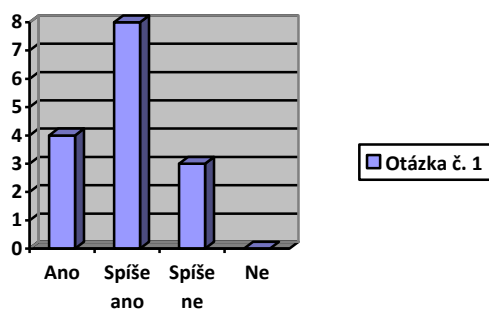
4.3 Vyhodnocení dotazníků pro rodiče dětí a pedagogický personál mateřské školy

4.3.1 Vyhodnocení dotazníků pro rodiče

Autorka uvede otázku, zmapuje šetření graficky a popíše vyhodnocení verbálně.

- 1) *Pociťovali jste nějakou změnu ve spolupráci s mateřskou školou při realizaci projektu?*

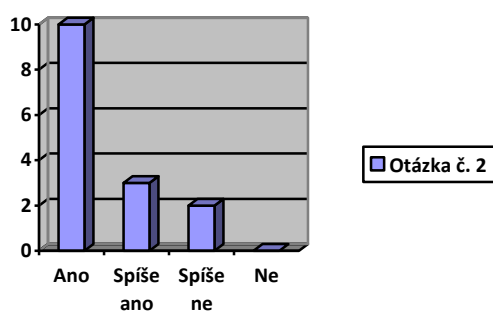
Graf č. 1

Změnu pocítili 4 rodiče dětí. Spíše ano vepsalo celkem 8 rodičů. Odpověď spíše ne uvedli 3 respondenti.

2) *Měli jste zájem o náš projekt realizovaný v mateřské škole?*

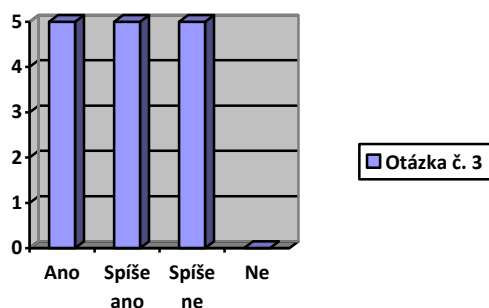
Graf č. 2

Zájem o projekt projevilo 10 dotazovaných a 3 odpověděli spíše ano. Ostatní přiznali spíše nezájem.

3) *Měli jste pocit, že vám byly poskytnuty veškeré informace ze strany mateřské školy, které jste potřebovali ohledně projektu, didaktické pomůcky a hudebního rozvoje dítěte?*

Graf č. 3

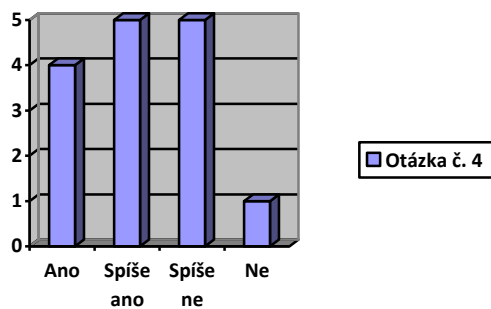

První třetina respondentů reagovala na otázku odpovědí ano, druhá třetina spíše ano a třetí třetina spíše ne.

Informace mohli rodiče čerpat z nástěnek a informačních tabulí mateřské školy, z komunikace s pedagogickým personálem mateřské školy a autorem projektu.

4) *Měli jste dostatečnou možnost proniknout do obsahu projektu?*

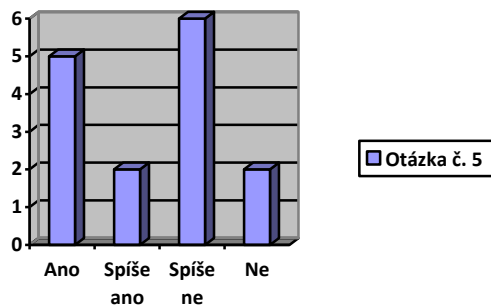
Graf č. 4

Do obsahu projektu stihli proniknout 4 rodiče a spíše ano odpovědělo dalších 5 rodičů. Nedostatečnou možnost proniknout do projektu měl 1 rodič, spíše ne uvedlo 5 rodičů.

5) *Seznámili jste se dostatečně s didaktickou pomůckou?*

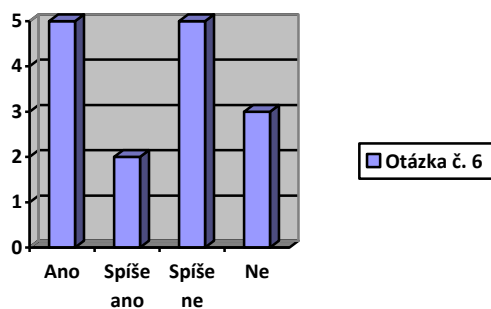
Graf č. 5

Dostatečně se seznámila s pomůckou pouze třetina respondentů. 2 uvádí, že spíše ano, tedy, že se neseznámili s didaktickou pomůckou dostatečně dle jejich představ. Spíše ne uvedlo 6 respondentů a nedostatečné seznámení s pomůckou vyzradili 2 respondenti.

6) *Měli jste příležitost si prakticky vyzkoušet funkčnost a možnosti didaktické pomůcky?*

Graf č. 6

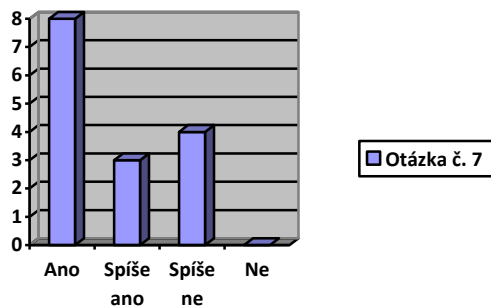

Možnosti vyzkoušení didaktické pomůcky rodiči byly prakticky vyvážené.

Velké množství rodičů bylo časově ovlivněno prací. Někteří si našli čas a se zájmem o předložení pomůcky usilovali.

7) *Vyprávělo vám dítě samo od sebe nějaké zážitky z projektu?*

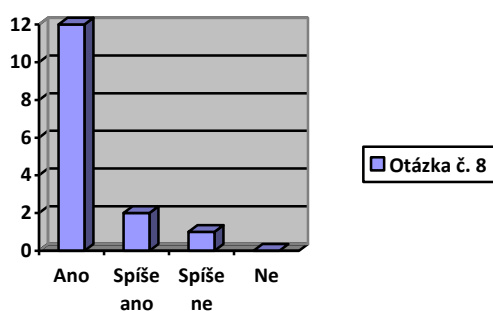
Graf č. 7

O zážitky z projektu se děti s rodiči převážně podělily. 4 rodiče vepsali, že děti samy od sebe o projektu spíše nevyprávěly.

8) *Vyptávali jste se dítěte na průběh projektu?*

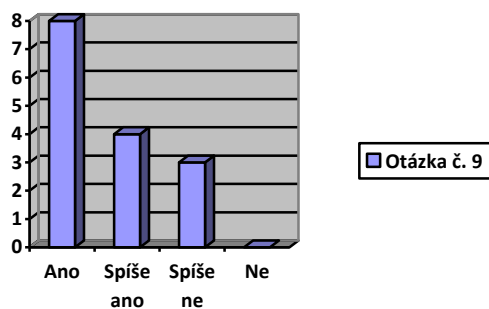
Graf č. 8

Pouze jeden respondent přiznal, že se spíše dítěte na projekt nevyptával. Ostatní rodiče o něm s dětmi diskutovali v různé míře.

9) *Mělo dítě nějakou konkrétní oblíbenou činnost? Pokud ano, jakou?*

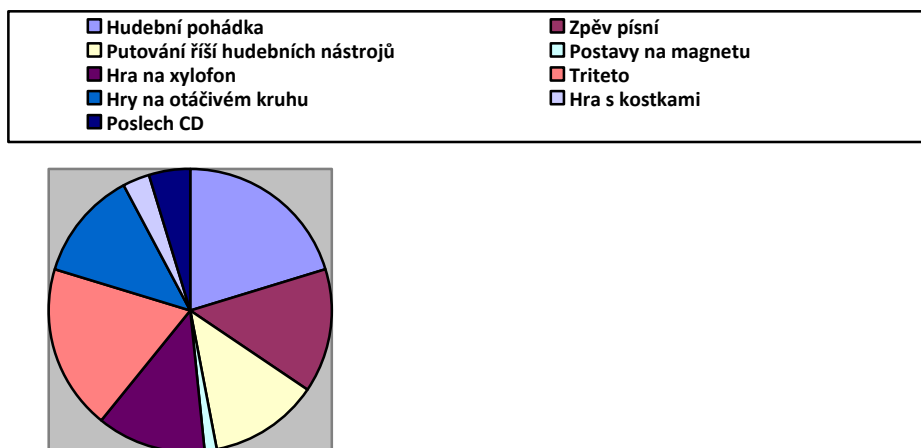
Graf č. 9

Většina dětí rodičům tvrdila, že mají oblíbenou činnost a jmenovaly ji. Oblíbené činnosti vyjmenovávaly děti snáze než činnosti neoblíbené.

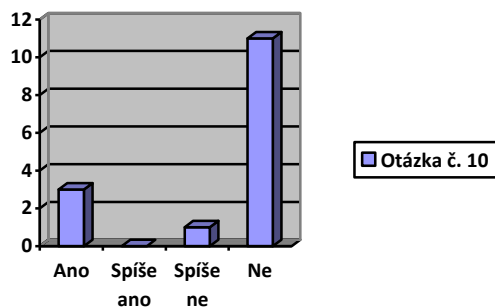
Z grafu níže je možné vyčíst, které činnosti patřily mezi nejoblíbenější a které mezi méně oblíbené. V oblíbenosti zvítězila hudební pohádka a karetní hra Triteto.

Graf č. 10

10) Mělo dítě nějakou konkrétní neoblíbenou činnost? Pokud ano, jakou?

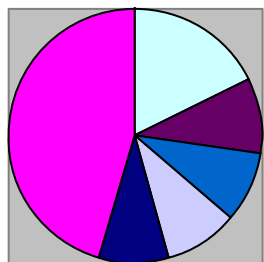
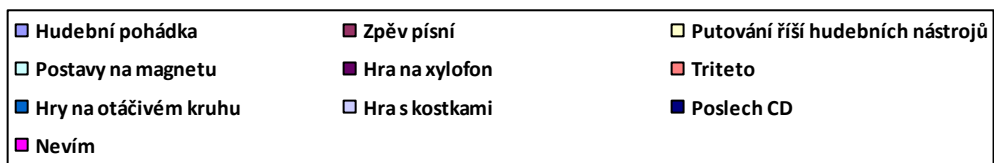
Graf č. 11

Neoblíbené činnosti nedokázaly děti snadno jmenovat. Rodiče ve většině vepisovali, že dítě bavily všechny činnosti.

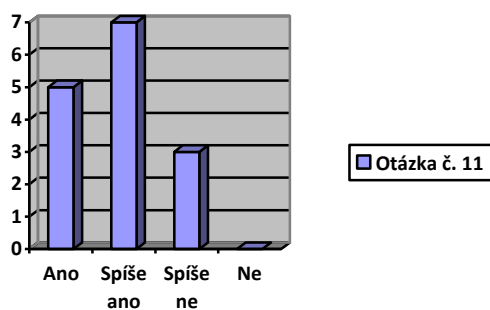
Jen děti v období před nástupem do základní školy dokázaly říci, které konkrétní činnosti je nebavily, resp. nebyly oblíbené. Neoblíbené činnosti lze vyčíst z následujícího grafu.

Graf č. 12

11) Zpozorovali jste hudební rozvoj dítěte během projektu? Pokud ano, v jaké oblasti hudebních schopností?

Graf č. 13

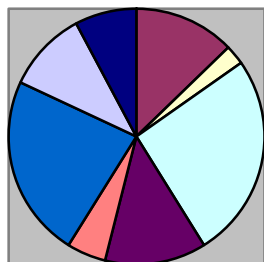
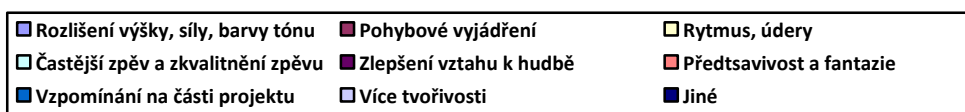

Ve většině případů byl rodiči zpozorován hudební rozvoj jejich dítěte. 3 respondenti tvrdili, že spíše nezpozorovali žádný hudební rozvoj.

Následující graf ukazuje, v jakých oblastech dle rodičů byl pozorován největší hudební rozvoj.

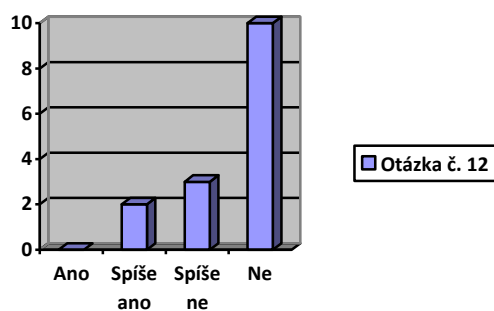
2 rodiče do kolonek vepsali, že „*dětem přibyla radost.*“

Graf č. 14

12) Měli jste pocit, že se nic nemění v době projektu v hudebním rozvoji vašeho dítěte? Pokud ano, zkuste popsat v jaké oblasti?

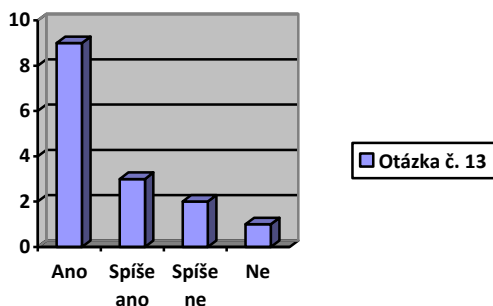
Graf č. 15

Pocit, že se nic nemění v hudebním rozvoji dítěte, neměl žádný rodič. Lze tedy předpokládat, že byly ovlivněny po této stránce všechny děti. Rozdíl byl pouze v míře. Žádný z rodičů neuvedl žádnou konkrétní oblast.

13) Měli jste možnost a chuť zapojit se do projektu?

Graf č. 16

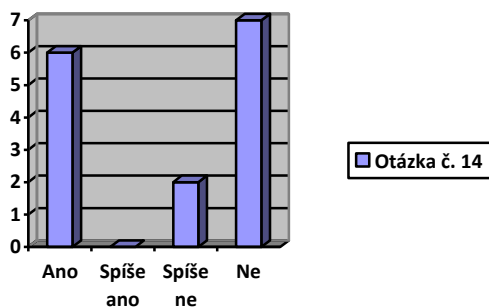

Ve většině rodiče uvedli, že měli zájem a chuť se zapojit. Následující otázka ukáže, kolik rodičů se skutečně zapojilo.

Jeden z respondentů ke kolonce poznamenává: „*My rodiče často čekáme na osobní oslovení a výzvu. Mnohdy nám informace a fotografie z nástěnek nestačí.*“

14) Zapojili jste se? Pokud ano, jakým způsobem?

Graf č. 17

Graf ukazuje, kolik rodičů se zapojilo/nezapojilo do hudebně integrativního projektu. Respondenti, kteří odpověděli ano, uvedli zároveň způsoby, jakými se zapojili. V odpovědích zaznělo: Četbou knihy, podporováním zájmů dítěte, připomínkami k pomůcce, diskuzí nad pomůckou, hraním Triteta s dětmi, hrou na xylofon, focením dětí při projektu, seznámením s pomůckou, pozorováním.

4.3.2 Vyhodnocení dotazníků pro učitelky

Autorka uvede otázku a pak shrne všechny odpovědi celkem čtyř učitelek. Z důvodu anonymity volím označení písmeny A, B, C a D.

1) *Pocívaly jste změnu ve spolupráci mateřské školy s rodiči při realizaci projektu?*

Změnu ve spolupráci pocítily učitelky A, C, D. Učitelka B ji spíše nepocítovala.

2) *Informovaly jste rodiče o průběhu hudebně integrativního projektu?*

Všechny učitelky informovaly rodiče o průběhu projektu.

3) *Postřehly jste častější komunikaci s rodiči v průběhu hudebně integrativního projektu?*

Na tuto otázku byly rozmanité odpovědi. Učitelka A odpověděla spíše ne, učitelka B odpověděla ne, učitelka C spíše ano a učitelka D ano.

4) *Postřehly jste zájem ze strany rodičů o praktické využití didaktické pomůcky, popř. o její vyzkoušení?*

Polovina respondentů zájem postřehla, polovina ne.

5) *Postřehly jste větší zájem ze strany rodičů o hudební rozvoj dětí?*

Všechny učitelky odpověděly totožně – spíše ne.

6) *Měly jste dostatečnou možnost proniknout do hudebně integrativního projektu?*

Respondenti měli dostatečnou možnost proniknout do projektu.

7) *Měly jste dostatečnou možnost seznámit se s didaktickou pomůckou?*

Učitelky odpovídají, že měly dostatečnou možnost seznámit se s didaktickou pomůckou.

8) *Obstál podle vás projekt u dětí?*

Odpovědi byly jednomyslné – ano.

9) *Které činnosti byly dětmi nejvíce oblíbeny?*

Za nejoblíbenější činnosti dětí považovaly vyprávění hudební pohádky, zpěv *Kouzelné písničky*, instrumentální hru na xylofon, hry na otáčivém kruhu, hry Triteto a Putování říší hudebních nástrojů.

10) *Které činnosti byly dětmi nejméně oblíbeny?*

Učitelky A, C, D říkaly, že žádné. Učitelka B uvádí: „*Nevím, to jsem nesledovala. Myslím, že je to bavilo od začátku do konce.*“

11) *Které činnosti považujete za nejvíce přínosné pro hudební rozvoj dětí?*

Učitelky v této souvislosti zmínily vyprávění hudební pohádky, zpěv nových písní, stolní hru Putování říší hudebních nástrojů, instrumentální hru na xylofon, hru Triteto a hry na otáčivém kruhu.

12) *Které činnosti považujete za nejméně přínosné pro hudební rozvoj dětí?*

Tři čtvrtiny tvrdily, že žádné. Učitelka B vepsala: „*Myslím si, že pro děti to byl celkový přínos pro hudební rozvoj.*“

13) *Zpozorovaly jste hudební rozvoj dětí během projektu? Pokud ano, v jaké oblasti hudebních schopností?*

Všechny uvádí, že zpozorovaly hudební rozvoj dětí během projektu. Rozvoj hudebních schopností spatřily v těchto oblastech: emocionální reakce na hudbu, hudební paměť, hudební tvořivost, hudební sluch, hudebně pohybové schopnosti, hudební představivost a rozvoj tonálního cítění.

14) *Pozorovaly jste stagnaci, popř. regresi v hudebním rozvoji dětí během projektu?*

Pokud ano, v jaké oblasti hudebních schopností?

Stagnace, popř. regrese nebyla nikým zpozorována.

15) Zpozorovaly jste zájem a chuť rodičů o zapojení do projektu? Pokud ano, jak jste ho využily?

Dvě učitelky nezpozorovaly žádný zájem ani chuť ze strany rodičů, dvě ano. Zájmu využily pro představení pomůcky, možnosti pozorování a zapojení se do hry s dětmi a zapůjčením knihy *Slzy štěstí*.

4.4 Reflexe výzkumu

Tvorba hudebně integrativního projektu a didaktické pomůcky vyžadovala hodně úsilí i času. Hudební projekt byl naplánován na 7 dní s řízenou činností (pondělí, středa, pátek) vždy po 20 minutách. Nejprve ve třídě mladších dětí, pak ve třídě dětí starších. Hudebně integrativní projekt trval celkem 11 dní, kdy byla pomůcka neustále k dispozici k volné hře dětí nebo i na seznámení se pro rodiče. Ke konci projektu jsem zaznamenala pokles pozornosti a zájmu u nejmladších dětí, což mě ujistilo o přiměřené délce projektu.

Dětem stačilo jen něco nového předložit, v tomto případě didaktickou pomůcku, a hned ji objevovaly, experimentovaly s ní, ptaly se, jak se které hry hrají. Zájem byl zprvu obrovský. Při řízené činnosti příběhu soustředěně naslouchaly všechny děti a byly zvědavé, jak se bude nadále vyvíjet. Během projektu se ve volné hře těšila nejvyššímu zájmu hra Triteto, hra na otáčivém kruhu, hra na xylofon a desková hra Putování říší hudebních nástrojů. Z řízených činností to bylo určitě převyprávění hudební pohádky, zpěv písně *Kouzelná písnička* a dirigování. Bylo pro mě překvapením, neboť děti si oblíbily nebo naopak neoblíbily hry, u kterých jsem to neočekávala. Velmi mě překvapila oblíbenost Triteta, ale i menší oblíbenost hry s postavami na zadní magnetické straně pomůcky. Také jsem očekávala větší oblíbenost a zájem o zapůjčení kompaktního disku s nahrávkami a playbacky.

Spolupráci s rodiči jsem si představovala možná více intenzivní. Snažila jsem se rodiče informovat prostřednictvím aktualizovaných informací a fotografií z projektu vyvěšováním na nástěnky a informační tabule v šatně dětí, ale s odezvou jsem se moc nesešla. V šatně byly také k dispozici výtisky knihy *Slzy štěstí* a později i dotazníky a

schránka na vyplněné. Jeden rodič mi v půli projektu sdělil, že se omlouvá za to, že si informací za celou dobu nevšimnul. Nejeftivnější a nejpřínosnější byla komunikace o projektu s rodiči osobně, pozvání do třídy a ukázka pomůcky. Tomu ale předchází zájem a chuť rodičů a vymezení času. Ti, kteří si čas udělali, buď jen pozorovali, anebo si zahráli nějakou hru společně s dětmi, vyfotili se nebo přečetli nabízenou knihu.

Možná jsem mohla pro spolupráci udělat více. Konkrétně mě až zpětně napadá vystavení pomůcky do šatny, aby rodiče nemuseli až do třídy a mohli se s pomůckou seznámit třeba během chvíle, kdy se jejich potomek převléká. Dále mě napadá uspořádání nějakého odpoledního workshopu, kdy by děti svým rodičům ukazovaly práci s pomůckou, vysvětlovaly pravidla her a tak do projektu zapojily nenásilně rodiče.

Milé překvapení se dostavilo ve chvíli výběru plné schránky dotazníků. Všechny učitelky mateřské školy zodpověděly dotazník a z rodičů vyplnilo dotazník 15 (při realizaci projektu bylo 19 dětí v mateřské škole).

Závěrem cituji slova z dotazníku jednoho z rodičů: *„My rodiče prosíme o propagaci tohoto úžasného díla. Děkujeme za to, že jej děti mohly vyzkoušet. Věřím, že pokud by měly možnost jej delší dobu a systematicky využívat, zanechá v nich tento projekt trvalé následky. Určitě radost z hudby.“*

Hypotéza č. 1

Jestliže využiji předložené didaktické pomůcky s celkovým obsahem, dosáhnu v rozvoji sledovaných hudebních schopností pozitivního výsledku díky komplexnosti pomůcky a charakteru synkretickému vnímání dítěte předškolního věku.

Z dotazníků od rodičů i pedagogického personálu mateřské školy vyvozují, že došlo díky komplexnosti didaktické pomůcky ke kvalitativnímu rozvoji hudebních schopností ve skupině dětí, kde byl projekt realizován. Největší hudební rozvoj byl zaznamenán v oblasti tonálního cítění, hudební paměti a v hudebně pohybové výchově. Bylo zaznamenáno i celkové zlepšení vztahu k hudbě.

Hypotéza č. 1 se potvrdila.

Hypotéza č. 2

Spolupráce rodičů a mateřské školy se prohloubí díky informovanosti o hudebně integrativním projektu, možnosti seznámit se s didaktickou pomůckou a díky zprostředkovatelům různých činností – dětem.

Z dotazníků od rodičů i pedagogického personálu mateřské školy vyplývá, že byla spolupráce mezi těmito dvěma skupinami prohloubena.

Hypotéza č. 2 se potvrdila.

Hypotéza č. 3

Díky průniku hudebních a nehudebních činností v souladu s respektem psychických znaků (synkretického vnímání, eidetizmu) dochází k prohloubení zájmu dětí předškolního věku o hudebně integrativní projekt.

Díky zmíněnému průniku hudebních a nehudebních činností při pozorování u experimentu docházelo k většímu zapojení dětí do činností a také vedlo k vyšší míře motivace a pozornosti. Souhrnně může být tedy potvrzeno, že docházelo k prohloubení zájmu o hudebně integrativní projekt.

Hypotéza č. 3 se potvrdila.

5 Metodické závěry do praxe

Spolupráce rodičů a mateřské školy přináší ovoce hned třem stranám: mateřské škole, rodičům a dítěti. Rodiče, kteří mají zájem podílet se na systematickém vzdělávání a výchově společně s mateřskou školou, utváří dítěti ideální harmonické přecházení mezi těmito dvěma institucemi, ve kterých vyrůstá. Nedochozí tak ke „dvojímu žití“ dítěte.

V praxi bylo této spolupráce využito prostřednictvím hudebně integrativního projektu, kdy byli rodiče pravidelně informováni o jeho průběhu, měli možnost s dětmi sdílet ať už hudební pohádku, nové písničky nebo zážitky. Zapojení do projektu bylo dvojí: jak pasivní, tak i aktivní.

Integrace rozmanitých uměleckých a neuměleckých činností, primárně však hudebních, se projevila jako ideální způsob výuky. Děti zůstávají déle v napětí a zcela pozorné. Čím více smyslů může dítě předškolního věku zapojit, tím roste míra síly vjemu. To samé platí o různorodosti činností. Během vyprávění hudební pohádky se děti učily pohybovému ztvárnění nové písničky, jejímu dirigování nebo byly zapojeny hudební nástroje z Orffova instrumentáře. Děti byly vystaveny auditivnímu rozlišování libozvučnosti zvuků, hudebních nástrojů, barev hlasů a vizuálnímu kontaktu s ilustracemi z pohádky, notovému zápisu. Ve volné hře směly s didaktickou pomůckou manipulovat dle libosti – hrát různé individuální i kooperativní, deskové, karetní i kostkové hry. Flexibilita učitelky integraci podtrhuje včasným zařazováním aktivit podle aktuálních potřeb dětí.

Realizace hudebně integrativního projektu potvrdila, že je třeba vždy pečovat o to, aby praxi obohacovala teoretická východiska. A opačně, aby teorie vznikaly na základě praktických výzkumů. Pokud není plněna didaktická zásada po vědecké správnosti, tak je teorie pouhou proklamací a praxe postrádá svou teoretickou opodstatněnost. V propojení teorie a praxe vidím velké perspektivy pro předškolní vzdělávání.

Závěr

Bakalářská práce se zaměřuje na spolupráci rodičů a mateřské školy za využití vlastního hudebně integrativního projektu.

Pro potřeby práce byla vytvořena didaktická pomůcka a byla použita při realizaci hudebně integrativního projektu. V průběhu projektu byla ověřována účinnost didaktické pomůcky pro osobnostní rozvoj dětí v mateřské škole. U dětí byl sledován rozvoj hudebních schopností prostřednictvím asociačních představ a rozmanitých uměleckých a mimouměleckých činností. Rodiče i učitelky v dotaznících zaznamenali, že u dětí zpozorovali rozvoj hudebních schopností.

Spolupráce rodičů a mateřské školy byla podporována hudebně integrativním projektem celkově, kdy autorka zprostředkovávala informace rodičům osobně nebo prostřednictvím informačních tabulí a nástěnek. Rozvinout schopnosti dítěte předškolního věku je nelehký úkol pro rodiče i učitele. Ale díky jejich harmonické kooperaci docházelo ke zkvalitnění některých hudebních schopností.

Nejdůležitějším prostředkem pro rozvoj hudebních schopností se stal průnik mezipředmětové integrace a polyestetizace v souladu a s respektem k psychickým znakům dítěte předškolního věku.

Tvorba didaktické pomůcky a hudebně integrativního projektu i jeho realizace a komunikace s rodiči a pedagogickým personálem mateřské školy byl pro autorku velmi inspirativní. Svou práci předkládá jako inspiraci těm, kdo usilují o harmonický rozvoj schopností dětí předškolního věku a také těm, kteří usilují o kvalitní spolupráci rodičů a mateřské školy.

Bibliografie

1. BALCÁROVÁ, Božena. *Teória a prax integratívnej hudobnej výchovy*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešově, Pedagogická fakulta, 2013. ISBN 978-80-555-0839-9.
2. ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013, 184 s., [8] s. obr. příl. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1.
3. HELUS, Zdeněk. *Osobnost a její vývoj*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2003. Texty pro distanční studium. ISBN 80-729-0125-7.
4. *Integrativní hudební pedagogika a polyestetická výchova: Sborník zahraničních studií a referátů z konferencí*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1995. 84 s. ISSN 0862-4461.
5. JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012, 135 s. ISBN 978-807-3677-503.
6. KODEJŠKA, Miloš. Již v předškolním věku utvářejme hudbou cit a smysl pro krásu. Poradce ředitelky mateřské školy: Aktuální informace a praktické rady pro řízení mateřské školy. Praha: Forum, 2013, roč. 2, č. 8., s. 8-15.
7. KODEJŠKA, Miloš. *Poradce ředitelky mateřské školy: Aktuální informace a praktické rady pro řízení mateřské školy*. U nás doma s dětským domečkem. Praha: Forum, 2013, roč. 2, č. 8., s. 40-44.
8. KODEJŠKA, Miloš. *Hudební výchova dětí předškolního věku II.: Skripta pro posl. pedagog. fak.* 1. vyd. Praha: Karolinum, 1991, 60 s. ISBN 80-706-6488-6.
9. KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2002, 76 s. ISBN 80-729-0080-3.
10. KODEJŠKA, Miloš; POPOVIČ, Mikuláš. *Hudební výchova dětí předškolního věku III.: určeno pro posl. fak. pedagog. - obor učitelství pro MŠ*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1991, 91 s. ISBN 80-706-6460-6.
11. KODEJŠKA, Miloš; VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební výchova dětí předškolního věku I.: určeno pro posl. fak. pedagog. - obor učitelství pro MŠ*. 1. vyd. Praha: SPN, 1989, 87 s. ISBN 80-706-6035-X.

12. *Kreativita a integrativní hudební pedagogika v Evropské hudební výchově: Sborník referátů přednesený na konferenci k 60. výročí Společnosti pro hudební výchovu konané ve dnech 20. – 21. 4. 1994 na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.* Praha: ČHS, 1994, 174 s.
13. MERTIN, Václav; GILLERNOVÁ, Ilona. *Psychologie pro učitelky mateřské školy.* Praha: Portál, 2010. 247 s. ISBN 9788073676278.
14. *Poslech hudby: Sborník příspěvků z konference konané ve dnech 27. a 28. dubna 1998 na Pedagogické fakultě UK v Praze.* Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 1998, 87 s. ISBN 80-860-3967-6.
15. PŘÍHODA, Václav. *Ontogeneze lidské psychiky I: Vývoj člověka do patnácti let.* 4. nezm. vyd. Praha: SPN, 1977, 414 s.
16. SEDLÁK, František; VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele.* Vyd. 2., přeprac. a rozš., V nakl. Karolinum 1. Karolinum, 2013, 406 s. ISBN 978-802-4620-602.
17. *Tvořivost a integrace v receptivní hudební výchově.* Praha: Pedagogická fakulta UK v Praze, 1998, 146 s. ISSN 0862-4461.
18. *Tvořivost jako základní dimenze moderní hudební pedagogiky: Sborník referátů přednesených na vědecké konferenci katedry hudební výchovy pedagogické fakulty UK konané dne 29. 4. 1992 v Praze.* Jinočany: PedF UK, 1992. 182 s. ISSN 086-156x.
19. VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební tvořivost žáků mladšího školního věku.* 1. vyd. Praha: Supraphon, 1989, 196 s. Comenium musicum. ISBN 80-705-8149-2.

Přílohy

Příloha č. 1 – Průběh hudebně integrativního projektu

Příloha č. 2 – Fotografie

Příloha č. 3 – Písně

Příloha č. 4 – CD (na zadní straně bakalářské práce)

Příloha č. 5 – Pozorovací arch

Příloha č. 6 – Dotazník pro rodiče

Příloha č. 7 – Dotazník pro učitelky

Příloha č. 8 – Informace pro rodiče (nástěnky)

Příloha č. 1 – Průběh hudebně integrativního projektu

Hudební pohádka – hudebně integrativní projekt v mateřské škole

1. den

Hlavní oblast činnosti	<ul style="list-style-type: none">• Hudební, taneční a dramatická výchova
Další oblasti činnosti	<ul style="list-style-type: none">• Osobnostní a sociální výchova• Výtvarná a estetická výchova• Jazyk a řeč• Předmatematická gramotnost
Podporované dovednosti a schopnosti	<ul style="list-style-type: none">• Koordinace ruky a oka• Hudebně pohybové činnosti• Slovní zásoba• Pozornost, soustředěnost• Paměť• Tvořivost, vynalézavost, fantazie• Rozlišování obrazných znaků a symbolů• Vůle, vytrvalost• Respektování pravidel• Komunikace s dětmi i s dospělým• Sociabilita a spolupráce
Podporované osobnostní charakteristiky	<ul style="list-style-type: none">• Sebeovládání, přizpůsobivost• Vytrvalost, vůle• Kooperace v týmu• Tvořivost, kreativita
Pomůcky a potřeby	Integrativní didaktická pomůcka, CD přehrávač
Prostorové nároky	Herna mateřské školy

1) Expoziční a organizační fáze:

Cílové skupiny: Dvě třídy: 3 – 4leté děti; 5 – 6leté děti

Role dětí: posluchači, hráči, zpěváci

Role učitelky: facilitátorka, pozorovatelka, vypravěčka, xylofonistka

2) Projekční fáze – projektové plánování:

Integrované hudební činnosti a podmínky na jejich aplikaci v projektu:

- Literární činnosti → převyprávění úvodu a 1. kapitoly z knihy *Slzy štěstí*.
- Vokální a hudebně-pohybové činnosti → Děti se učí nové písničky, která je bude provázet celým hudebně integrativním projektem. Učitelka použije doprovod z kompaktního disku, zpívá a doplňuje píseň pohybem. Děti pohyby napodobují a učí se nové písni.
- Kooperativní manipulační činnosti a činnosti ke cvičení paměti → Vysvětlení využití hry s otáčivým kruhem na didaktické pomůcce a seznámení se symboly not a klíčů prostřednictvím kooperace.
- Dramatické činnosti → Spontánní hra na zadní straně didaktické pomůcky s postavami z hudební pohádky.
- Instrumentální činnosti → Seznámení s hudebním nástrojem – xylofonem.

3) Libreto – scénář a realizační fáze:

Úprava třídy: Do středu koberce ve třídě položíme hudebně integrativní didaktickou pomůcku se všemi jejími částmi. Připravíme si CD přehrávač.

Hry: Do třídy je poprvé přinesena hudebně integrativní didaktická pomůcka. Děti mají v rámci volné hry možnost zkoumat ji a hrát si s ní bez instrukcí učitelky. Následuje řízená činnost.

Motivace:

- ◆ **Literární činnosti:** Přepravění úvodu a 1. kapitoly z knihy *Slzy štěstí*.

Úvod

„Před pikolou, za pikolou, nikdo nesmí stát, nebo nebudu hrát! Už jdu!“ ozývá se ze všech koutů domu.

Liduška s Lukáškem už zase dovádějí. Hra na schovávanou je jejich oblíbená. Od rána běhají po domě a schovávají se do všech možných výklenků, skříní, také pod

peřiny, stoly, závěsy, mezi hračky, židle, no zkrátka všude, kam to jen jde. Ve sklepeř dokonce převrhli zavařeninu, a tak ji museli rychle uklidit, aby mohli pokračovat ve své hře. Když tu Liduška dostala nápad.

„Lukáš, pojď! Budeme hrát schovávanou na půdě!“

A už oba vybíhají do prudkých schodů vedoucích na půdu. Když se jim konečně podaří otevřít těžké dveře, vběhnou dovnitř zaprášené a špinavé místnosti.

„Liduško, jsi na řadě, počítej!“ křikne Lukáš a už se dál o děvče nestará.

„Jedna, dva, tři...“ Začne se ozývat za dveřmi půdy. Lukáš ne a ne najít místo, kam by se ukryl.

„Sedmnáct, osmnáct, devatenáct...“ A konečně!

Lukáš vklouzl mezi staré oblečení do krabice, ale protože je velký, jednu nohu musel nechat vystrčenou z krabice ven. Liduška už jde. Ale noha, kterou Lukáš nechal vystrčenou z krabice, ho prozradila, a tak Liduška neváhala a hned ho zapikala.

„Lukáš, a teď ty! Běž za dveře, ať se můžu schovat!“ Lukáš odběhl a Liduška si začala hledat úkryt.

„Jé, ta skříně je ale velká! Do té bych se mohla schovat!“ řekla si a rozběhla se ke staré hezky zdobené skříně.

Opatrně začala otevírat dveře skříně, které se skřípotem konečně povolily.

„Bum a bác!“ A celá skříně se vysypala na zem! Do místnosti vběhl Lukáš.

„Liduško, co to tu provádíš?“

Liduška si otře čelo a říká: „No, já jsem se chtěla schovat do skříně, ale bylo v ní tolik věcí, že se celá vysypala!“

Lukáš podal Lidušce ruku, aby jí pomohl vstát.

„Musíme to uklidit. Takhle to zůstat nemůže,“ řekl Lukáš a začal sbírat věci ze země.

Liduška se posadila na zem a rozhlíží se, kde co leží, a po chvíli se zaraduje.

„Jé, Lukáš, podívej! Tady je krásná panenka! Škoda jen, že jí chybí jedna ruka.“ Smutně ji pohladí po vlasech a položí ji na zem.

„Podívej, Lidu, tady je zase krásně červené autíčko, ale nemá jedno kolo.“

„Lukáš, mám nápad! Budeme si hrát na nemocnici a starat se o rozbité hračky!“

„To je výborný nápad! Tak víš co? Všechny rozbité hračky a věci, které budou v naší nemocnici, budeme dávat sem.“ Ukázal na papírovou krabici a hned do ní vložil panenku a červené autíčko. A tak byla krabice za chvíli plná.

„A co tohle?“ zeptal se Lukáš Lidušky a zvedl nad hlavu zaprášený xylofon.

„To bych tu nechala, k čemu nám to bude?“ mávla rukou Liduška.

„Mohli bychom třeba nemocným hračkám zahrát nějakou písničku.“

Liduška pokrčila rameny a dál se věnovala výběru hraček. Lukáš vstal a dal xylofon mezi hračky do krabice a řekl:

„Liduško, už toho máme moc. Ostatní věci tu musíme nechat.“

„Tak poslední hračku, ano?“ řekla Liduška a přidala do krabice bezokého medvídka.

Když narovnali ostatní věci do skříně, každý vzal krabici z jedné strany a už sbíhali schody, aby mohli začít stavět nemocnici. Poprosili tatínka, aby jim na zahradě udělal malý přístřešek, ve kterém si hráli na sestřičku a pana doktora. Opatrně vytahovali z krabice slona bez chobotu, kočičku bez ocasu, lva s utrženým zubem, hasičské auto bez žebříku a mnoho dalších a dalších věcí. Nakonec zbyl na dně krabice špinavý xylofon. Liduška na něj hledí:

„Víš co, Lukáši, dáme ho tatínkovi, aby nám ho ve své dílně vyčistil, opravil a nabarvil, aby se našim nemocným hračkám líbil.“

„Máš pravdu. Stejně nám tatínek musí k tomu xylofonu vyrobit ještě nějaké paličky. Jinak na něj přece nemůžeme hrát.“

„Tak tu chvíli počkej, donesu ho tatínkovi a pak si budeme hrát dál,“ řekla Liduška a na chvíli odběhla za tatínkem.

Během odpoledne tatínek kouzlil ve své dílně. Čaroval barvami a dalšími pomůckami, až nakonec k večeru přinesl dětem opravený xylofon i s dřevěnými paličkami.

„Děti, teď ale poslouchejte. Už je moc hodin a maminka by si přála, abyste šly do peřin. Položím xylofon tady na poličku v mé dílně a zítra si s ním můžete hrát.“

Děti zesmutněly, ale věděly, že tatínkovi se nemá odporovat, a tak šly do koupelny a odtud rovnou do peřin pěkně spát.

♦ **Instrumentální činnosti:** Seznámení s melodickým hudebním nástrojem – xylofonem. Představení nástroje dětem: materiál, zvuk, úchop paliček, pravidla hry a půjčování.

Království houslového a basového klíče

• 1. část

Hned ráno děti pospíchaly do tatínkovy dílny. Lukášek vylezl na židli, aby sundal nově opravený xylofon. Když ho sundal z poličky, podal ho Lidušce a utíkali za nemocnými hračkami, aby je potěšili nějakou písničkou.

♦ **Vokální a hudebně-pohybové činnosti:** Zpěv písně *Kouzelná písnička* – písnička je pro děti nová, proto ji opakujeme dvakrát, aby kouzlo „zapůsobilo“. Píseň je doprovázena jednoduchými pohyby, aby si děti snáze text zapamatovaly.

V tu chvíli jakoby se objevili v nějakém víru, vše se kolem nich začalo točit, podlaha se jim odlepila od nohou, v uších jim začalo pískat a před očima se jim zamlžilo...

Bum! Bác!

„Lukáši, kde to jsme? Jak jsme se sem dostali?“ vyhrkla vyděšeně Liduška.

„Lidu, vím toho tolik, co ty. Mám takový pocit, že to není obyčejný starý xylofon,“ odpověděl Lukáš zodpovědně sestřičce.

„Jakože by byl kouzelný a dokázal nás vždy někam přemístit? Do jiného světa?“ nepřestávala koulet očima.

„Asi ano, Liduško. Hele, pojd' se podívat, kde jsme se to objevili.“

„Ne, Lukáši. Já mám strach. Chci zpátky domů!“

Ale Lukáš už Lidušku dále neposlouchal a tiše si šeptal:

„Vypadá to jako náměstí plné živých not! No je to vůbec možné?“

Ale ano, je! Všude kolem nich byl doslova notový chaos. Místo lidí tu skutečně byly noty a všechny noty měly nohy! Jedna utíkala nahoru, druhá dolů, třetí doprava, čtvrtá doleva... narážely do sebe, strkaly se, předbíhaly a křičely na sebe, povídaly si, nakupovaly...

Liduška s Lukáškem se na sebe udiveně podívali, ale Lukáš neváhal a zeptal se kolemjdoucí noty:

„Dobrý den, mohu se zeptat, kde jsme? Asi jsme s Liduškou zabloudili.“

„Hm... Vy musíte být asi z velké dálky, když nevíte nic o tom, co se tu děje. Máte štěstí, že mám čas a budu vám moci povědět vše. Chcete to slyšet?“

„Samozřejmě,“ vyhrkl netrpělivě Lukáš.

„O vládu tohoto města se totiž přetahují dva vládcové: basový klíč a houslový klíč. Basový klíč je již starý, má shrbená kulatá záda a dvě velké vykulené oči. Jeho hlas je hluboký a duní jako zvon. Je krutý až nemilosrdný ke svým poddaným notám. Avšak je nejlepším generálem notových vojsk v celé zemi, je dobrý stratég a dobrý vůdce. Naopak houslový klíč je drobnější postavy – má jen kulaté břicho, dlouhý krk a jednu ohnutou nožku. Jeho hlásek je vysoký, a když se rozmluví, všichni, kteří jsou blízko, dostávají chuť tancovat – aspoň se to říká. Vládnout ale neumí a vojsko není vycvičené, avšak ke svým poddaným notám je vždy velmi milý a dobrosrdečný,“ rozmluvila se nota a odpovídala dále na všetečné dotazy obou dětí.

Mezitím se přesuneme do království Houslového klíče...

Smutný Houslový klíč zavolal svého komorného a stěžoval si:

„Kéž bych našel dobrého notového nápadníka, který by si vzal mou dceru Notěnku za ženu.“

„Proč tak brzy, pane Houslový klíči? Vždyť má teprve osmnáct let,“ tázal se udiveně komorný.

„Na dvoře vznikají nepokoje. Příznivci Basového klíče napadají mé poddané, naráží do sebe, křičí, nemohou se shodnout na pěkné hudbě... a tyto nepokoje neutichnou, dokud jeden z nás klíčů nebude mít zajištěné – vdané nebo ženaté potomstvo, které by po naší smrti nastoupilo na trůn,“ vydechl si vyčerpaný Houslový klíč. „Pak jeden z nás převezme vládu nad celým městem, noty se uklidní, budou pěkně harmonicky hrát a zpívat a v zemi bude veselo.“

„Ach tak, pane! V tom případě začneme s námluvami již zítřejší den!“ zvolal nadšeně komorný.

„Ještěže mám takového dobrého rádce. Nech také vyzdobit hlavní sál, všude ať je vysmejčeno a zítra s rozedněním budeme přijímat nápadníky. To by bylo, aby si princezna Notěnka nevybrala!“ rozzářil se Houslový klíč a při této myšlence si poskočil.

A skutečně. Než slunce zašlo, byly v okolních vsích rozvěšeny pergameny o zítřejších námluvách. Stáli u nich samí mladí a rozprávěli nad tou novinou. Někteří se dokonce rozhodli námluv účastnit...

Ještě se podíváme, co se děje v království Basového klíče...

„Rádče, tak kde jsi? Příště buď rychlejší! Už vím, jak zvítězím nad Houslovým klíčem! Neztratím svou čest a získám celé město, možná i zemi!“ zaburácel král.

„Jak to chcete udělat, pane?“ ptal se ustrašeně a zároveň překvapeně rádce.

„Všem rozkaž, ať zvýší výrobu všech zbraní. Všem poddaným notám, které jsou na naší straně, dáme zbraně a pobijeme poddané Houslového klíče do posledního, pokud se nebudou chtít přidat k nám!“ rozesmál se hlubokým a nemilosrdným hlasem Basový klíč, až z toho panu rádcovi stouply vlasy na hlavě.

„Pane, vy opravdu chcete zabíjet? Můžeme najít přeci jiná řešení, jak zemi ovládnout,“ snažil se opatrně přesvědčit krále o neuváženosti jeho řešení.

„Kdepak! Už jsem řekl! A ty skončíš v žaláři za odmlouvání a neuposlechnutí Basového klíče – svého krále! Stráže, odveďte ho!“

Liduška a Lukášek mezitím domluvili s notou, o které zjistili, že je místním řezníkem, a že dodává oběma králům denně čerstvé maso. Obě děti pohostil a dokonce jim nabídnul, že u něj mohou přespat do dalšího dne. Slušně poděkovaly, posilnily se a než usnuly, přemýšlely nad vším, co jim řezník vyprávěl.

♦ **Kooperativní manipulační činnosti a činnosti ke cvičení paměti:** Didaktická pomůcka nabízí hru na principu Pexeso. Pod dřevěný otáčivý kruh vložíme fólii s notami a klíči, připravíme kostku se stejnými symboly jako na fólii a barevné špuntíky. Jsou dvě varianty hry dle obtížnosti:

- a) Jednodušší: Barevné špunty rovnoměrně rozdělíme mezi hráče. Hráč po hodu kostkou pojmenuje notu nebo klíč a jeden ze špuntíků umístí na tentýž symbol na otáčivém kruhu. Vítězí ten hráč, který je jako první bez špuntíku.
- b) Náročnější: Barevnými špunty jsou překryty všechny otvory na otáčivém kruhu. Hráč po hodu kostkou pojmenuje notu nebo klíč a tentýž symbol hledá pod jedním ze špuntíků. Pokud jsou symboly shodné, získává špunt a hází znovu, dokud nejsou symboly neshodné. Vítězí ten hráč, který po odhalení celého kruhu vlastní nejvíce špuntíků. Během hry je možné ji ztížit rotací kruhu.

♦ **Dramatické činnosti:** V rámci volné hry se využije zadní stěna didaktické pomůcky s magnetickou tabulí a obrázky z hudební pohádky.

4) Evalvační fáze části projektu:

Učitelka vede s dětmi rozhovor: *jak se jmenovaly děti; co hrály za hru; co našly na půdě; jak se dostaly do hudebního světa Houslového a Basového klíče; proč byl ve městě rozruch; jak se jmenovala dcera Houslového klíče; jak chtěl království získat Houslový klíč; a jak Basový klíč; u koho děti přespaly.*

Chtěly byste, děti, vědět, jak to dopadlo v království Houslového a Basového klíče?

Zítřka budeme v četbě příběhu pokračovat. Zkuste ho doma rodičům nebo sourozencům vyprávět; také jim můžete prozradit, jak ta naše nová pomůcka vypadá a jak jste si s ní dnes hrály.

2. den

Hlavní oblast činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Hudební, taneční a dramatická výchova
Další oblasti činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Osobnostní a sociální výchova • Výtvarná a estetická výchova • Jazyk a řeč • Předmatematická gramotnost
Podporované dovednosti a schopnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinace ruky a oka • Hudebně-pohybové činnosti • Slovní zásoba

	<ul style="list-style-type: none"> • Pozornost, soustředěnost • Paměť • Tvořivost, vynalézavost, fantazie • Rozlišování obrazných znaků a symbolů • Řešení problémů a myšlení • Vůle, vytrvalost • Respektování pravidel • Komunikace s dětmi i s dospělým • Sociabilita a spolupráce
Podporované osobnostní charakteristiky	<ul style="list-style-type: none"> • Sebeovládání, přizpůsobivost • Vytrvalost, vůle • Kooperace v týmu • Tvořivost, kreativita
Pomůcky a potřeby	Integrativní didaktická pomůcka, CD přehrávač, výtvarné potřeby: štětce, vodové barvy, tvrdé papíry o velikosti A3
Prostorové nároky	Třída mateřské školy

1) Expoziční a organizační fáze:

Cílové skupiny: 3 – 4leté děti; 5 – 6leté děti

Role dětí: posluchači, hráči, malíři, zpěváci

Role učitelky: facilitátorka, pozorovatelka, vypravěčka, xylofonistka

2) Projekční fáze – projektové plánování:

Integrované hudební činnosti a podmínky na jejich aplikaci v projektu:

- Literární činnosti → převyprávění pokračování 1. kapitoly z knihy *Slzy štěstí*.
- Vokální a hudebně-pohybové činnosti → V každé části je nová píseň. Nemůžeme předpokládat, že se je děti hned naučí. Písň přehráváme z kompaktního disku, aby učitelka měla možnost zpívat a zároveň předvádět pohyby vážící se k obsahu písní.
- Kooperativní manipulační činnosti a činnosti ke cvičení paměti → Hra na otáčivém kruhu didaktické pomůcky – fólie s různými délkami not.

- Dramatické činnosti → V rámci volné hry se využije zadní stěna didaktické pomůcky s magnetickou tabulí a obrázky z hudební pohádky.
- Instrumentální činnosti → Součástí didaktické pomůcky je xylofon a karty různých barev a šířek – viz podobně i dále). Šíře karty odpovídá délce noty. Skladbu, kterou si dítě z karet složí, si může na xylofonu přehrát.
- Výtvarné činnosti → Příběh z království Houslového a Basového klíče je u konce. V odpoledních hodinách děti malují postavu z hudební pohádky, která je nejvíce zaujala. Následuje diskuze nad výtvarnými pracemi.

3) Libreto – scénář a realizační fáze:

Úprava třídy: Do středu koberce ve třídě položíme hudebně integrativní didaktickou pomůcku se všemi jejími částmi. Připravíme si CD přehrávač.

Motivace:

- ♦ **Literární činnosti:** Převyprávění pokračování 1. kapitoly z knihy *Slzy štěstí*.

• 2. část

Druhý den si Lukášek přivstal a hned za svítání pospíchal ke hradu Houslového klíče, kde komorný otevíral hlavní bránu. Naskytl se mu pohled na nekonečně dlouhý zástup notových mladíků, kteří se chtějí ucházet o ruku princezny Notěnky.

Komorný přistoupil k princezně:

„Notěnko, před branami našeho hradu stojí zástup notových mladíků, kteří mají zájem o tvé srdce... Stalo se ti něco?“ zeptal se se starostí v hlase, když jí pohlédl do očí. „Máš celé červené oči. Bolí tě něco, princezno? Mám zavolat doktora Notu?“

„Kdepak, můj drahý komorný. Mám strach. Přála bych si mít hodného a krásně zpívajícího manžela, který by mě měl velmi rád. Obávám se, že si z té dlouhé fronty nápadníků nevyberu. Vůbec se na vdavky necítím, ale nechci zklamat tatínka. Víím, že jde o budoucnost našeho království,“ znovu se rozplakala princezna.

„Notěnko, mám nápad! Když budu vidět, že se Ti nápadník nelíbí, přesvědčím i krále o tom, že není dost dobrý. Bude to taková naše tajná smlouva. Pokaždé, když se Ti

nebude nápadník líbit, nenápadně si otřeš nos hedvábným kapesníčkem a já tak poznám, jestli o něj máš nebo nemáš zájem,“ navrhl komorný.

„Děkuji, komorný! Jsi tak šlechetný!“ utřela si princezna slzy a od ucha k uchu se na komorného usmála.

„Tak pojd', princezno. Podíváme se, jací notoví mladíci o Tebe stojí,“ povzbudil princeznu komorný a společně vešli do vyzdobeného hlavního sálu.

Sál byl vysmejčený, jak si Houslový klíč přál, sochy se leskly, závěsy voněly lučným mýdlem a červený koberec zazářil jak nikdy dřív. Na stupínku již připraven seděl Houslový klíč a při vstupu dcery Notěnky a věrného komorného se zaradoval a řekl:

“Konečně jste tady.”

Pak však pohlédl na svou dceru a zesmutněl.

„Dcerko má, věř, že kdybych to dělat nemusel, žádné nápadníky bych nyní nepřijímal,“ zesmutněl Houslový klíč.

„Tatínku, nebuď smutný, chápu, jak se cítíš, a ráda ti pomohu. Sice se bojím, ale jistě to dobře dopadne,“ povzbudila princezna svým úsměvem zarmouceného otce.

V tu chvíli se otevřely dveře do sálu a vešel první nápadník, druhý, třetí, čtvrtý...

Mezitím se v království Basového klíče začínalo zbrojit, jak si klíč přál. Všichni poddaní byli z této noviny rozrušení a báli se Basového klíče ještě více. Dokonce se některé notové rodiny ze strachu z války rozhodly přestěhovat do království Houslového klíče. Tato zpráva o zbrojení se tedy dostala i k poddaným Houslového klíče a všichni měli velký strach o své životy. Liduška neváhala využít čas, než se vrátí Lukášek z hradu, aby pomohla všem notám, které se stěhovaly. Přenášela hrnce, balila věci do ranců nebo hlídala nejmenší notičky.

Jednu notu napadla dobrá myšlenka. Protože byla malá, poprosila Lidušku, zda by ji nezdvihla nad hlavu. Byla to nota Celá. Tato nota byla někdy nazývána Brambora místo nota Celá. Měla totiž takový tvar. A byla také ve všem hrozně pomalá: Pomalu mluvila (říká se, že stihnete napočítat do 4, než řekne jednu slabiku), pomalu chodila (spíše se valila), ale naopak byla velmi bystrá a rozhodla se bojovat proti tomu chaosu, který ovládl město:

„Slyšte, všechny noty Houslového a Basového klíče! Jak víte, v našem městě je neklid kvůli hádkám o trůn. Houslový klíč chce získat trůn tím, že vdá svou jedinou a překrásnou dceru proti její vůli, a Basový klíč vyrábí zbraně, aby mohl pobít všechny, kteří mu budou klást odpor. Už teď má věznicí plnou takových, co to zkusili. Co teprve až bude mít zbraně?! Vzchopte se, poddaní Basového i Houslového klíče! Pomáhejte si a zpívejte, protože pokud přestanou noty znít a zpívat, bude se blížit náš konec! Zpěv v našem městě nesmí utichnout!“

Po tomto proslovu poprosila nota celá Lidušku, aby ji pustila na zem, a ta jen nevěřícně hleděla, jaký najednou nastal klid. A aby nota Celá sama šla ostatním příkladem, začala si zpívat.

♦ **Vokální a hudebně-pohybové činnosti:** Zpěv písně *Nota Celá* – písnička je pro děti nová, proto její doprovod přehráváme z kompaktního disku, zpíváme a doplňujeme pomalou valící se chůzí na čtyři doby.

Svým zpěvem nakazila i ostatní obyvatele města a brzy celé město ožilo a jednohlasně zpívalo. Po dlouhé době šel každý spát s nadějí, že se oba králové usmíří.

Liduška s Lukáškem si o tom krásném zpěvu povídali celý večer a měli takovou radost, že usnuli až k ránu.

• 3. část

Po prvním dni vybírání nápadníků byli všichni zklamaní – Houslový klíč, Notěnka i komorný. Někteří notoví mladíci byli oškliví, někteří zpívali hrozně falešně, jiní chtěli jen majetek a vládu nad městem. Princezna měla už úplně odřený nos z toho, jak si ho stále otírala hedvábným kapesníčkem. Nikdo zkrátka nebyl takový, jak si ho princezna Notěnka představovala – dobrosrdečný a pěkně zpívající.

Kvůli těmto starostem nechtěl král slyšet o žádných nových událostech na dvoře, takže nevěděl, co předešlý den nějaká nota Celá rozpoutala. Místo toho dál přijímal nápadníky a byl stále zklamanější. Princezna se snažila rozveselovat tatínka a dávat mu naději, že ten pravý teprve čeká v řadě, ale nedařilo se jí ho přesvědčit. A celý hrad zesmutněl.

Basovému klíči se zatím plnily sklepy různými zbraněmi. Přípravoval se na velkou válku. Jeho poddaní, kterých na hradě ubývalo (někteří utekli ze strachu, některé uvrhl do žaláře) měli z krále strach, a tak plnili rozkazy přesně, jak jim byly uloženy. Celý hrad jakoby potemněl, byl plný strachu a nejistoty.

Lukášek s Liduškou si dnes přispali, protože dlouho do noci vyprávěli o tom, co předchozí den zažili. Rychle se ustrojili a společně vyšli na náměstí, aby se podívali, zda jsou noty stále tak veselé jako včera.

Poddaní se stále snažili situaci řešit. Někteří se rozhodli uposlechnout rad noty Celé, a tak si zpívali, snažili se navzájem si pomáhat, rozveselovali malé notičky, které si pak začaly hrát s ostatními notičkami – ať už od poddaných Houslového nebo Basového klíče.

A tento den se opět sešly noty, aby naslouchaly Celé notě na Lukáškových ramenou o nových zprávách z města.

„Oproti včerejšímu dni se moc nezměnilo! Basový klíč dále zbrojí a poddaní, kteří na hradě zůstali, žijí ve strachu. Houslový klíč stále přijímá nápadníky, je však zarmoucen natolik, že ani nové zprávy z města slyšet nechce. Oba hrady mají společné to, že se neohlíží na nás prosté noty, ale hledí jen toho, jak se stát vládcem!“ pomalu odslabikovala nota Celá.

Tu z řad poddaných vystoupila jedna nota velmi podobná notě Celé, navíc měla jen dlouhý krk. Jmenovala se nota Půlová a byla poddanou Basového klíče. Mluvila o něco rychleji než nota Celá (říká se, že stihnete napočítat jen do dvou, než řekne jednu slabiku):

„Ráda bych se přidala k notě Celé. Společně bychom mohli vymyslet plán, jak usmířit oba hrady a zavládl by tak klid v celém našem městě. Kdyby se chtěl ještě někdo přidat, bude vítán! Zatím vás všechny prosím: ještě více zpívejte a hrajte! Dokud bude muzika, bude i mír!“

Všichni poddaní, kteří stáli kolem a kterých bylo o několik tisíc více než předchozího dne, začali hlasitě jásat, tleskat a přikyvovat hlavou.

Nota Půlová naznačila, že se noty mohou rozejít, a nahlas zpívala.

♦ **Vokální a hudebně-pohybové činnosti:** Zpěv písně *Nota Půlová* – písnička je pro děti nová, proto její doprovod přehráváme z kompaktního disku, zpíváme a doplňujeme pomalou chůzí na dvě doby.

Každá nota ten večer přemýšlela, zda se přidá k těmto odvážným notám – k notě Celé a Půlové. Liduška s Lukáškem beze slov a se zamyšlením odcházeli k řezníkovi.

• 4. část

Následující den Liduška s Lukáškem svolávali poddané už v poledne. Bylo jich opět mnohem více. Tentokrát v domovech zůstalo jen pár líných not. Ty ostatní teď stály na náměstí a naslouchaly.

„Staly se hrozné věci,“ hlasitě vytrubuje nota Celá. „Houslový klíč už nevydržel neustálé nakrucování nápadníků a jednoho, který se mu zalíbil, určil, že se již zítra stane ženichem princezny Notěnky. Je to sice pěkný notový mladík, ale chce princeznu jen kvůli bohatství!“

„Na dvoře Basového klíče,“ doplňuje nota Půlová, „se zítra ukončí výroba zbraní a pravděpodobně vypukne válka!“

„Je nutné, abychom společně zasedli jako jedna rada a vymysleli plán usmíření,“ snaží se vyzvat další noty nota Celá. „Musíme být jednotní. Musíme si pomáhat a u všeho zpívat, jinak se nám nepodaří město sjednotit!“

Tu nota Celá a Půlová zahlédly skupinu černých not, které se k nim snažily prodat. Byla to velká rodina not Čtvrt'ových – poddaných Houslového klíče. Noty Čtvrt'ové umějí mluvit a pohybovat se pěkně rytmicky – přesně na jednu dobu. Od noty Půlové se liší jen tím, že mají zadečky černé a pohybují se rychleji.

„My se přidáme k vymýšlení plánů,“ ujala se slova jedna z not Čtvrt'ových. „Náš pradědeček byl stratég notové armády.“

„Výborně. Přijmeme i další dobrovolníky. Kdyby se tu někdo takový objevil, shromážďujte se u našich hostů – u Lidušky a Lukáška,“ povzbudily vystupující noty dav a samy odešly k oběma dětem.

U dětí se začala tvořit skupina not a jedna přes druhou navrhovala řešení za řešením.

„Nezapomeňte, že musí zvítězit dobro,“ řekla strategicky jedna nota Čtvrt'ová.

„Vymysleme takové řešení, se kterým by oba klíče souhlasily, a které by zároveň bylo výhodné,“ dodala druhá nota Čtvrťová.

„Tak jako tak budeme muset někomu z králů ublížit,“ pravila se smutkem nota Půlová.

Nastala chvíle ticha, kterou přerušila nota Celá: „Houslový klíč by byl rád, kdyby nemusel násilím provdat svou dceru Notěnku, Basový klíč si přeje vládnout městu za všech okolností...“

„Houslový klíč má dobré srdce, ale neumí vládnout, naopak basový klíč je výborný stratég a generál, ale neumí zacházet s notami,“ doplnila nota Půlová.

Nastalo dlouhé ticho. Každý přemýšlel, jak situaci vyřešit, jak hrady sjednotit, ale žádná z not nepřišla s dobrým řešením.

Noc byla dlouhá, většina not bděla, protože se obávala, že přijde válka. Čas se vlekl a i rada not utichla...

„Slyšíte to ticho?“ vyskočila vyděšeně Liduška na nohy.

„Ano, co má být?“ zeptala se nechápavě nota Celá.

„Muzika ustala. To znamená, že se blíží válka!“ doplnil Lukášek a v očích se mu objevil strach.

„Pojďme to napravit, dokud je čas,“ pobídla ostatní nejstarší z not Čtvrťových a celá rada not za svitu měsíce zpívala a zpívala, dokud nepadla únavou...

♦ **Vokální a hudebně-pohybové činnosti:** Zpěv písně *Nota Čtvrťová* – písnička je pro děti nová, proto její doprovod přehráváme z kompaktního disku, zpíváme a doplňujeme chůzí na každou dobu.

• 5. část

Hned za svítání už stály nevyspalé a nedočkavé noty na náměstí, aby vyslechly strategii notové rady. Tentokrát nikdo nezůstal doma, všechny noty se zasedání účastnily. Notová rada smutně vystoupila. Slova se tentokrát ujal Lukášek, protože nota Celá neměla dostatek sil po probdělé noci.

„Celou noc rada not bděla, přemítala o možném řešení, ale bohužel jsme zklamali. Žádná strategie, která by se dala uskutečnit, nás nenapadla. Je nám to velmi líto.“

A nota Půlová všechno znovu vyprávěla. Všechny nápady, možnosti a strategie, o kterých v noci přemýšleli.

Vtom přiběhla nějaká tmavá notička, která byla úplně stejná jako nota Čtvrťová, akorát měla veliký zakřivený nos a byla mnohem mrštnější než všechny ostatní noty. Jmenovala se nota Osminová a hned se ujala slova:

„A co kdybychom my noty donutily oba klíče, aby se setkaly, navrhly jim mé řešení a pomohly jim ho uskutečnit? Můj návrh zní: zničit oba dva hrady, postavit jeden velký společný, ve kterém by vládly oba klíče společně! Klíč Basový je velmi dobrý stratég a vůdce, tak by měl na starosti armádu a výstavbu města. A klíč Houslový by nemusel provdat Notěnku a měl by na starost věci soudní a blaho poddaných. Vždycky, než by uskutečnily svůj nápad, by se klíče musely sejít a společně ho odsouhlasit!“

Dál už nota Osminová mluvit nemohla, protože všichni poddaní začali jásat, výskat a konečně se i rozezpívali. Tím bylo rozhodnuto.

Úplně všechny noty se vydaly na hrad Houslového klíče, kam se měl dostavit i Basový klíč, aby vyslechl návrh poddaných not. V čele davu kráčely noty Celá, Půlová, nejstarší z not Čtvrťových, nota Osminová a Lukášek s Liduškou.

Před oba klíče, které odmítaly sedět vedle sebe, a které se tvářily, jako by právě snědly citrón, se postavila nota Osminová a přednesla svůj návrh:

„Vaši poddaní žijí ve strachu z toho, že vypukne válka. Nikdo Vás, Basový klíči, nemá rád, i když jste dobrý stratég a vůdce. Nikdo Vás nechce za vládcce. Ani Vás, Houslový klíči, nechce nikdo za vládcce, protože neumíte vést město, neumíte vládnout, ale zase rozumíte notovým srdcím. Kdyby se ovšem vaše schopnosti spojily a vládly byste společně, naše město by vzkvétalo,“ ukončila svou řeč nota Osminová a uklonila se.

Ke klíčům přistoupil Lukášek: „Zbourali bychom oba hrady a vystavěli jeden společný. Houslový klíč bude mít na starost blaho not a soudní věci, Basový klíč zase politiku a výcvik notového vojska.“

„Poddané noty budou zase šťastné, všude bude plno zpěvu a hudby,“ zasnila se Liduška.

Houslový klíč se uvolnil a usmál:

„Jde mi o blaho lidu, chci být dobrým vládcem a tak nabídku přijímám.“

Nastalo ticho a všechny pohledy poddaných not se ubíraly k Basovému klíči, který chvíli zamračeně rozmýšlel:

„Hm... No tedy... Tak dobře... Propustím uvězněné, zbraně nechám zničit a vládnout budu společně s Houslovým klíčem v jednom hradu!“

Nastal velký jásot, který si ani představit neumíte. Na náměstí se konaly velké oslavy, všude zněla hudba a ve městě opět nastalo období radosti. Všechny poddané noty pomáhaly s výstavbou nového společného hradu, oba klíče si začaly dobře rozumět a za jejich vlády město vzkvétalo jako nikdy dříve. Notěnka se provdala ve dvaceti letech za milého, chytrého, dobrosrdečného a krásně zpívajícího notového mladíka. Z tohoto období se nám zachovala jedna píseň o velké hrdince – notě Osminové, která zachránila celé město díky svému dobrému nápadu...

♦ **Vokální a hudebně-pohybové činnosti:** Zpěv písně *Nota Osminová* – písnička je pro děti nová, proto její doprovod přehráváme z kompaktního disku, zpíváme a doplňujeme svižnou chůzí nebo poklusem na půl doby.

Liduška a Lukášek se na sebe podívali a teprve po tom celém rozruchu si uvědomili, jak jim chybí domov a rodiče. Ti už o ně jistě musí mít strach. Vzali do rukou xylofon, každý jednu paličku a doufali, že kouzelný nástroj bude fungovat i na cestu domů.

Opět jakoby se ocitli v nějakém víru, vše se kolem nich začalo točit, nohy se jim odlepily od podlahy, v uších jim začalo pískat a vidění zahalila mlha...

Když otevřeli oči, hleděli do stropu tatínkovy dílny a uvědomili si, že byli pryč jen pár minut. Kouzelný xylofon vzali a uložili do bedničky se zámkem a nechali si ho jako svoje tajemství, aby ještě někdy mohli navštívit království dvou klíčů a šťastné princezny Notěnky.

♦ **Kooperativní manipulační činnosti a činnosti ke cvičení paměti:** Didaktická pomůcka nabízí hru na principu Pexesa. Pod dřevěný otáčivý kruh vložíme fólii s délkami not, připravíme kostku se stejnými symboly jako na fólii a barevné špuntíky. Jsou dvě varianty hry dle obtížnosti:

- a) Jednodušší: Barevné špunty rovnoměrně rozdělíme mezi hráče. Hráč po hodu kostkou pojmenuje notu a jeden ze špuntíků umístí na tentýž symbol na otáčivém kruhu. Vítězí ten hráč, který je jako první bez špuntíku.
- b) Náročnější: Barevnými špunty jsou překryty všechny otvory na otáčivém kruhu. Hráč po hodu kostkou pojmenuje notu a tentýž symbol hledá pod jedním ze špuntíků. Pokud jsou symboly shodné, získává špunt a hází znovu, dokud nejsou symboly neshodné. Vítězí ten hráč, který po odhalení celého kruhu vlastní nejvíce špuntíků. Během hry je možné ji ztížit rotací kruhu.

◆ **Dramatické činnosti:** V rámci volné hry se využije zadní stěna didaktické pomůcky s magnetickou tabulí a obrázky z hudební pohádky.

◆ **Instrumentální činnosti:** Xylofon, který je součástí didaktické pomůcky a drážka na kartičky s různými barvami a šířemi karet slouží k rozvoji hudební tvořivosti dítěte. Šíře karty odpovídá délce noty. Dítě si utvoří skladbu, kterou si následně přehraje na xylofonu.

◆ **Výtvarné činnosti:** V odpoledních hodinách dostane každé dítě tvrdý papír o velikosti A3, štětec a vodové barvy. Úkolem je namalovat postavu, která jej v hudební pohádce nejvíce zaujala. Výtvarné práce poslouží k evalvací této části projektu

4) Evalvační fáze části projektu:

Učitelka vede s dětmi rozhovor nad výtvarnými pracemi: *jakou postavu jsi namaloval; proč zrovna tuto postavu; co se ti na ni líbí; líbí se ti; líbí se i ostatním dětem.*

Poté, co obejdeme všechny práce dětí, a každé dostane možnost vyjádřit se, práce vyvěsíme.

Až budete odcházet domů, ukažte rodičům, kterou postavu jste malovaly a vyprávějte jim pohádku až do konce. Nezapomeňte jim také říci, jak jste si hrály s pomůckou dnes.

3. den

Hlavní oblast činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Hudební, taneční a dramatická výchova
Další oblasti činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Osobnostní a sociální výchova • Jazyk a řeč • Předmatematická gramotnost
Podporované dovednosti a schopnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinace ruky a oka • Slovní zásoba • Pozornost, soustředěnost • Paměť • Tvořivost, vynalézavost, fantazie • Rozlišování obrazných znaků a symbolů • Řešení problémů a myšlení • Vůle, vytrvalost • Respektování pravidel • City a jejich projevy • Komunikace s dětmi i s dospělým • Sociabilita a spolupráce
Podporované osobnostní charakteristiky	<ul style="list-style-type: none"> • Sebeovládání, přizpůsobivost • Vytrvalost, vůle • Kooperace v týmu • Tvořivost, kreativita
Pomůcky a potřeby	Integrativní didaktická pomůcka, klavír (keyboard)/CD přehrávač
Prostorové nároky	Třída mateřské školy

1) Expoziční a organizační fáze:

Cílové skupiny: 3 – 4leté děti; 5 – 6leté děti

Role dětí: posluchači, hráči, zpěváci

Role učitelky: facilitátorka, pozorovatelka, vypravěčka, xylofonistka, (pianistka)

2) Projekční fáze – projektové plánování:

Integrované hudební činnosti a podmínky na jejich aplikaci v projektu:

- Literární činnosti → převyprávění 2. kapitoly z knihy *Slzy štěstí*.
- Vokální činnosti → V částech projektu se s nimi seznámíme, později je lze znovu využít ke zpěvu s klavírním doprovodem nebo k poslechu audio nahrávek z kompaktního disku.
- Auditivně percepční činnosti → Píseň je svižná nepěkně reprodukováná. Děti si ji mají emocionálně prožít.
- Kooperativní manipulační činnosti a činnosti ke cvičení paměti → Hra na otáčivém kruhu didaktické pomůcky – fólie s různými délkami not.
- Dramatické činnosti → V rámci volné hry se využije zadní stěna didaktické pomůcky s magnetickou tabulí a obrázky z hudební pohádky.
- Instrumentální činnosti → Do drážky lze vložit karty s různou výškou i délkou not a pomlk. Dítě si utvoří skladbu a na xylofon si ji přehraje.

3) Libreto – scénář a realizační fáze:

Úprava třídy: Do středu koberce ve třídě položíme hudebně integrativní didaktickou pomůcku se všemi jejími částmi.

Motivace:

- ◆ **Literární činnosti:** Převertování 2. kapitoly z knihy *Slzy štěstí*.

Bez pomlk to nejde...

„Liduško, dnes se tak nudím,“ převertoval se Lukáš v trávě.

„Tak si se mnou pojď hrát na maminku a na tatínka,“ navrhl Liduška.

„Když to mě nebaví.“

„Tak na nevěstu a ženicha.“

„To mě taky nebaví.“

„Tak zkontroluj naše nemocné hračky,“ navrhovala dál Liduška, ale Lukáš se zamračil ještě víc. V tom se mu v očích zajiskřilo a zašeptal:

„Pojďme si zahrát na xylofon. To bude zase dobrodružství!“

„Lukášku, já nechci tak často cestovat. Co když se nám něco stane? Co by na to řekla maminka s tatínkem? O našem tajemství nic neví.“

Lukáš mávl rukou a dál se o sestru nestaral. Jenže její slova mu stále zněla v hlavě.

„Možná má pravdu,“ říkal si v duchu, protože posledně moc nechybělo a skončil by ve vězení Basového klíče.

Ale nedalo mu to a tak se tiše vytratil do tatínkovy dílny. Našmátral klíč, odemkl bedničku a vytáhl kouzelný xylofon. Dlouho neváhal a začal hrát melodii, kterou hráli s Liduškou i posledně.

♦ **Vokální činnosti:** Zpěv písně *Kouzelná písnička* – děti už by ji měly trochu znát. Učitelka doprovází na xylofon.

Ale co to?

“Ať hraju, jak hraju, sedím pořád na bedničce v dílně a nic se neděje! Ani v uších mi nepíská, ani před očima se mi nemlží a nohy drží při zemi! Jak to? Že by xylofon přestal fungovat?”

V Lukáškovu hrklo a hned pospíchal za Liduškou, která si hrála na zahradě v přístřešku.

„Xylofon přestal fungovat!“ vyhrkl na Lidušku. „Xylofon už není kouzelný! Ztratil svou moc!“

„Jak je to možné?“ Liduška přestala převlékat svou panenku.

„Já nevím. Odemknul jsem bedničku, zahrál stejnou melodii jako posledně, ale nikam se nepřesunul. Zůstal jsem v dílně,“ popisoval své jednání Lukáš.

„Jak to, že nefunguje? Ukaž, dej mi jednu paličku,“ chtěla se sama přesvědčit.

♦ **Vokální činnosti:** Zpěv písně *Kouzelná písnička*. Děti už by ji měly trochu znát. Učitelka doprovází na xylofon.

Hned po několika prvních společných tónech mizela zem v tom známém víru, hlava se jim začala točit, nohy opouštěly podlahu, v uších pískalo...

Bum! Bác!

Sotva se jejich nohy opět dotkly země, Liduška chtěla něco říct, ale Lukášek ji přerušil:

„Ano, ano, vím, co mi chceš říct! Do jiného světa se můžeme přenést jen společně, když budeme hrát Kouzelnou písničku.“

„Máš pravdu, Lukáši. Ale já myslela na něco jiného. Je zajímavé, že nestojíme před zámek Basového a Houslového klíče a princezny Notěnky, ale před nějakou bránou!“

Společně se k ní ruku v ruce vydali. Lukášek stiskl kliku – nic; zalomcoval bránou – nic; rozběhl se proti ní a vši silou do ní vrazil – nic; zkusil ji přelézt – nic. Brána se ani nehnula. Liduška ho celou dobu sledovala, teď ale přistoupila blíž a uviděla drobný nápis vyrytý na štítu a četla ho nahlas:

„*Ten, kdo použije správný klíč, k písni bude vpuštěn.*“

„To je nesmysl. Vždyť tu není žádná klíčová dírka, natož klíč,“ začal se Lukášek vzdávat.

„Hm, asi to nebude obyčejný klíč... *K písni bude vpuštěn...*“ Přemýšlela nahlas Liduška, ale nic ji nenapadlo.

„Aha! Už vím, vždyť je to jasné!“ zavýskl si Lukášek.

„Co je jasné, Lukáši? Já to vůbec nechápu,“ zlobila se jeho sestřička.

„No, přeci klíč k písni může být jedině, no, přemýšlej! Přeci houslový klíč!“

A jen to vyslovil, brána se sama rozevřela. Dětem se naskytl pohled na pět linek, které vypadaly jako pět provázků. Ty provázky musely být ale hrozně dlouhé, protože jejich konce nebyly vidět. Na začátku těch nekonečně dlouhých provázků ležel sám houslový klíč. A jen co se děti trochu přiblížily, rozezněla se hudba not poskládaných na těch pěti linkách.

♦ **Auditivně percepční činnosti:** Klavírní přednes/playback z CD a zpěv učitelky *Píseň bez pomlk* – měla by být hraná rychle, nepěkně až nesrozumitelně. Děti poslouchají a prožívají pocit nepříjemnosti.

„To je zvláštní melodie,“ zamyslela se.

„Mně připadá, že je taková hodně rychlá. Nedožní jedna nota a už slyším další,“ zaposlouchal se Lukáš.

„Mně to nevadí. Pojd' si se mnou zatancovat,“ žadonila. Lukáš přikývl a jen, co se děti chytly za ruce, začaly tancovat a nepřestaly, dokud jim na čele nevyrazil pot.

„Počkej, já už nemůžu. Pojd' si na chvíli odpočinout,“ poprosila tanečnice a sedla si na zem do měkké trávy. Lukáš si lehl vedle ní, zavřel oči, že se na chvíli prospí, ale písnička ho stále rušila.

„Hm... A myslíš, že ta hudba někdy skončí?“

„To nevím, ale je opravdu dlouhá.“ Zacpávala si uši dlaněmi.

Když tu najednou jejich rozhovor přerušilo jakési nařikání a poplakávání.

„Ach,“ ozvalo se zase. Děti se otočily a až teď si všimly ustaraného houslového klíče.

„Trápí Vás něco, houslový klíči?“ odhodlala se konečně Liduška.

„Ach. Ta píseň je tak dlouhá. Každý den mě z ní rozbolí hlava. Ach, to je bolest,“ zasténal klíč. A po jeho kulatém bříšku se začaly koulet slzy jako hrachy.

Liduška se podívala na Lukáška, zda nemá nějaký nápad. Ten však jen pokrčil rameny.

„Mohu Vám nabídnout alespoň trochu vody?“ snažila se situaci zachránit.

„Voda mi nepomůže, to už jsem zkoušel. Ach,“ zašeptal zkroušeně.

„A lék na bolest hlavy?“

„Také nepomáhá. Nedělej si starosti.“

Liduška ztratila odvahu ptát se dál, a tak radši poodešla ke studánce. Tam si sundala šátek, aby jej namočila a mohla mu ho přiložit na rozpálené čelo. Lukášek seděl v trávě a přemýšlel, jak by mohl pomoci on. Liduška mezitím přišla a studeným obkladem ho chladila.

„Je to lepší?“ zeptala se opatrně.

Ale on jen zavrtěl hlavou a pořád nařikal. Když v tom Lukášek vyskočil, aby něco pošeptal Lidušce do ucha. Ta radostně přikývla a Lukášek se ujal slova:

„Houslový klíči, kam jen dohlédnu, máte samé noty: celé, půlové, čtvrt'ové, osminové, šestnáctinové a dvaatřicetinové. Máte v této písni vůbec nějaké pomlky?“

„Chlapče, nemám. Myslel jsem, že píseň se obejde i bez nich.“

„To víte, že obejde, ale pak si ani na chvíli od hudby neodpočinete. Taková pomlka je moc dobrá věc. Však my to s Liduškou spravíme,“ nabídl ochotně pomoc.

„Vy si teď odpočiňte a my zatím písničku trochu přizdobíme pomlkami.“

„To je výborný nápad! Děkuji vám, drahé děti.“

Houslový klíč si usrkl heřmánkového čaje, který mu donesla jedna nota, a spokojeně zavřel oči.

Mezitím Liduška s Lukáškem obešli celou písničku a místo některých not na osnovu umístili pomlky. Někdy pomlku celou místo celé noty, někdy zase pomlku půlovou místo půlové noty, občas pomlku čtvrt'ovou místo čtvrt'ové noty, výjimečně i pomlku osminovou místo osminové noty, místo noty šestnáctinové uložili na osnovu pomlku šestnáctinovou a tam, kde byla nota dvaatřicetinová, tam dali pomlku dvaatřicetinovou.

A tak se dětem začala tvořit krásná píseň, ze které přestávala bolet hlava. Když se pak vrátily zpět na začátek, byl už Houslový klíč úplně čilý a plný sil.

„Nevím, jak vám mám poděkovat, děti,“ usmíval se vděčně houslový klíč. „Ta píseň je krásná. Dokonce mě hlava přestala bolet!“

„A to stačilo jen pár pomlk místo not,“ smála se Liduška. „Byl to dobrý nápad, Lukášku.“

„To tedy ano, tak líbeznou píseň jsem dlouho neslyšel,“ zanotoval si houslový klíč.

♦ **Vokální činnosti:** Zpěv písně *Píseň s pomlkami* – tuto píseň už děti zpívají. Měl by být patrný rozdíl mezi touto písní a *Písní bez pomlk*.

Liduška s Lukáškem pocítili, že je opět nejvyšší čas odebrat se domů. Rozloučili se s houslovým klíčem, společně zahráli na xylofon kouzelnou písničku a už se s nimi zase všechno točilo, jak je kouzelný nástroj poslal na cestu domů...

Probrali se opět v tatínkově dílně, rychle uklidili svůj tajemný xylofon a spěchali na oběd, protože už slyšeli, jak je maminka volá ke stolu.

♦ **Kooperativní manipulační činnosti a činnosti ke cvičení paměti:** Didaktická pomůcka nabízí hru na principu Pexesa. Pod dřevěný otáčivý kruh vložíme fólii s délkami pomlk, připravíme kostku se stejnými symboly jako na fólii a barevné špuntíky. Jsou dvě varianty hry dle obtížnosti:

- a) Jednodušší: Barevné špuntíky rovnoměrně rozdělíme mezi hráče. Hráč po hodu kostkou pojmenuje pomlku a jeden ze špuntíků umístí na tentýž symbol na otáčivém kruhu. Vítězí ten hráč, který je jako první bez špuntíku.

b) Náročnější: Barevnými špunty jsou přikryty všechny otvory na otáčivém kruhu. Hráč po hodu kostkou pojmenuje pomlku a tentýž symbol hledá pod jedním ze špuntíků. Pokud jsou symboly shodné, získává špunt a hází znovu, dokud nejsou symboly neshodné. Vítězí ten hráč, který po odhalení celého kruhu vlastní nejvíce špuntíků. Během hry je možné ji ztížit rotací kruhu.

♦ **Dramatické činnosti:** V rámci volné hry se využije zadní stěna didaktické pomůcky s magnetickou tabulí a obrázky z hudební pohádky.

♦ **Instrumentální činnosti:** Xylofon, který je součástí didaktické pomůcky a drážka na kartičky s různými barvami a šířemi karet slouží k rozvoji hudební tvořivosti dítěte. Šíře kroupnaté karty odpovídá délce pomlky.

4) Evalvační fáze části projektu:

Učitelka vede s dětmi rozhovor: *jak se dostala Liduška s Lukáškem do světa hudby; jakou písničku zpívali; jak se děti dostaly k houslovému klíči; proč bolela houslový klíč hlava; jak písničku opravily; které pomlky děti použily.*

Děti, velmi dobře jste si všechno zapamatovaly. Mám radost. Vyprávěly jste rodičům příběh o království Houslového a Basového klíče? Dnes jsme prožili s Liduškou a Lukáškem nové dobrodružství. Vyprávějte ho večer rodičům a také jim zazpívejte nové písničky.

4. den

Hlavní oblast činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Hudební, taneční a dramatická výchova
Další oblasti činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Osobnostní a sociální výchova • Jazyk a řeč • Předmatická gramotnost
Podporované dovednosti a schopnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Seznamování s rozličnými hudebními nástroji • Koordinace ruky a oka • Slovní zásoba • Pozornost, soustředěnost • Paměť

	<ul style="list-style-type: none"> • Tvořivost, vynalézavost, fantazie • Rozlišování obrazných znaků a symbolů • Řešení problémů a myšlení • Vůle, vytrvalost • Respektování pravidel • City a jejich projevy • Komunikace s dětmi i s dospělým • Sociabilita a spolupráce
Podporované osobnostní charakteristiky	<ul style="list-style-type: none"> • Sebeovládání, přizpůsobivost • Vytrvalost, vůle • Kooperace v týmu • Tvořivost, kreativita
Pomůcky a potřeby	Integrativní didaktická pomůcka, klavír (keyboard)/ CD přehrávač, rozmanité hudební nástroje, které máme k dispozici, dřívka pro každé dítě
Prostorové nároky	Třída mateřské školy

1) Expoziční a organizační fáze:

Cílové skupiny: 3 – 4leté děti; 5 – 6leté děti

Role dětí: posluchači, hráči, dirigenti, zpěváci

Role učitelky: facilitátorka, vypravěčka, pozorovatelka, (pianistka), hráčka na rozmanité nástroje, xylofonistka

2) Projekční fáze – projektové plánování:

Integrované hudební činnosti a podmínky na jejich aplikaci v projektu:

- Literární činnosti → Převyprávění 3. kapitoly z knihy *Slzy štěstí*.
- Vokální činnosti → Seznámení s novými písničkami obsahově navazujícími na pohádku, které lze později znovu využít ke zpěvu s klavírním doprovodem nebo k poslechu audio nahrávek z kompaktního disku.
- Koncertní činnosti → Základy dirigování orchestru.

- Instrumentální činnosti → Představení, ukázka rozmanitých hudebních nástrojů, předvedení správného používání. Děti mají možnost vyzkoušet si hru na nástroje.
- Kooperativní manipulační činnosti a činnosti ke cvičení paměti → Hra na otáčivém kruhu didaktické pomůcky, kde je vložena fólie se symboly skupin nástrojů. Výjimečně jsou ke hře tři kostky s nástroji.
- Dramatické činnosti → V rámci spontánní hry využijeme zadní stěnu didaktické pomůcky, na které je upevněná magnetická tabule a rozmanité obrázky z hudební pohádky.
- Kooperativní karetní činnosti → Hra Triteto, při které je cílem sesbírat tři nástroje ze stejné skupiny hudebních nástrojů.
- Kooperativní herní činnosti → Stolní desková hra Putování říší hudebních nástrojů určená až pro sedm hráčů. Figurky se posunují po přiřazení hudebního nástroje k symbolu skupiny hudebních nástrojů.

3) Libreto – scénář a realizační fáze:

Úprava třídy: Ve třídě je na viditelném místě k dispozici didaktická pomůcka se všemi jejími částmi.

Motivace:

- ◆ **Literární činnosti:** Převyprávění 3. kapitoly z knihy *Slzy štěstí*.

Koncertní síň

„Liduško, mám dobrý nápad,“ rozzářil se Lukášek, když oba již vykoupaní leželi v postýlce.

„Jaký?“ zeptala se ospale Liduška.

„Ještě se mi nechce spát. Co kdybychom dnes v noci znovu vyzkoušeli kouzelný xylofon?“

„Ale já jsem unavená,“ nechce se jeho sestřička nechat přemluvit.

„Liduško, prosím. Budu si s tebou zítra hrát na svatbu.“

„Opravdu?“ Zdálo se, že na tohle už Liduška slyší.

„Slibuji!“ dodal Lukášek.

„Dobře. Tiše se oblékneme a proklouzneme přes terasu do dílny, ale nesmí nás vidět maminka. Moc by se zlobila, kdyby věděla, že ještě nespíme.“

V dílně poslepu našmátrali klíč, Lukášek odemknul bedničku, každý si vzal jednu paličku a tiše zahráli svou kouzelnou písničku.

♦ **Vokální činnosti:** Zpěv již známé písně *Kouzelná písnička*. Učitelka doprovází na xylofon.

Stalo se přesně to, co očekávali. Kouzelný xylofon je unášel za hudebním dobrodružstvím.

Děti se objevily v jakési místnosti plné vysokých oken s dlouhými purpurovými závěsy. Všechny zdi i strop byly pomalované spoustou květů a zelených lístků. A křesla tu byla tak měkká, že by mohla nahradit postel.

„Lukášku, kde jsme se to ocitli?“ rozhlédla se Liduška. „Vypadá to jako nějaká královská síň,“ zauvažovala.

„Podle těch stojanů tam vepředu odhaduji, že jsme spíše v koncertní síni.“

„Hele, támhle někdo přichází,“ ukázala Liduška směrem ke dveřím.

„Vždyť to jsou hudební nástroje!“ zašeptal překvapeně Lukáš.

„S nožičkami?“ ušklíbla se nevěřicně jeho sestra.

„Liduško, nezapomeň, že máme kouzelný xylofon. S ním není nic nemožné. Nástroje jdou asi trénovat na nějaký koncert.“

„Těch je“, rozplývala se Liduška. „Příčná flétna, housle, trubka, violoncello, klavír, gong, pozoun, hoboje, kontrabas, saxofon, viola, lesní roh, harfa...“

Náhle se všechny nástroje otočily směrem k dětem, které se ani nestihly schovat. Liduška se lekla, co bude, ale Lukášek se nebál a přistoupil blíž k jevišti, kde byly všechny nástroje nastoupené.

„Moc se omlouváme, že rušíme. S Liduškou jsme se sem dostali pomocí kouzelného xylofonu,“ začal vysvětlovat situaci.

„Nic nezničíme a nebudeme rušit,“ dodala Liduška.

„Budeme rádi, když se posadíte do prvních řad a poslechnete si nás,“ zabručel pozoun ze zadních řad.

„Cvičíme na koncert,“ zadrnkala harfa.

„Aspoň nás budete moci upozornit na chyby,“ zaradovala se viola.

„Jaké chyby?“ urazila se příčná flétna. „Já třeba nikdy žádné nedělám.“

„Ehm, ehm,“ odkašlal si zbytek orchestru.

Hned na to příčná flétna naznačila nástup a všechny nástroje se rozezněly. Liduška s Lukáškem sledovali celý orchestr, jak pěkně hraje, ale neslyšeli žádné housle, žádný klavír, žádný saxofon, žádnou trubku... Jen jeden jediný sólový nástroj hrál celou dobu tak hlasitě, že dětem až uši zaléhaly a nedal ani na okamžik prostor jiným sólovým nástrojům.

Víte, který nástroj to byl?

Ano, byla to pyšná příčná flétna. Naštěstí už se blížil konec skladby.

„Tak co říkají naši hosté na tuto skladbu? Slyšeli jste snad nějaké chyby?“ zeptal se zvědavě hoboj.

„No, hm ...“ Zakoktal se nervózně Lukášek, a tak se Liduška ujala slova:

„Chci se zeptat flétny, zda má opravdu hrát celou dobu a tak hlasitě?“ ptala se opatrně Liduška.

„Neslyšel jsem jiný nástroj, než příčnou flétnu,“ rozmluvil se konečně Lukášek.

„Nemá,“ ozval se silně a našťavaně hoboj s klarinetem.

A klarinet pokračoval:

„Máme se v této skladbě střídat tři sólové nástroje: já, hoboj a flétna. Ale flétna nás nikdy nenechá a všechna sóla hraje jen ona a co nejhlasitěji.“

„Aby byla slyšet hlavně ona,“ zamračil se hoboj na flétnu. „A dělá to tak pořád!“

„A proč bych to nedělala, když hraji nejlépe, nejlépe zním a jsem nejkrásnější? Nikdo v orchestru nezní tak krásně a jemně jako já,“ naparovala se flétna.

„Ach,“ vzdychla moudrá tuba. „V tomto orchestru hraji celý svůj život, ale nikdy jsem nepotkala tak pyšný nástroj.“

„Pyšný nástroj? Já a pyšná? Ty, hloupá tubo, vždyť je to pravda, že jsem nejkrásnější, nejlépe zním a nejlépe hraji! Beze mě by tento orchestr byl úplně na nic!“

Liduška už se na to nemohla dívat. Nemá ráda, když se někdo s někým hádá, a tak vstala a rozpovídala se:

„Milé nástroje, jsme tu jen na návštěvě, ale myslím, že bych pro váš orchestr našla lepší řešení.“ Odkáslala si. „Kdybyste všichni přesně hráli podle dirigenta, nemohl by si žádný z nástrojů nijak vymýšlet a skladba by byla přesně tak, jak má být.“

V síni to zašumělo, jak nástroje zvažovaly návrh Lidušky.

Po chvíli se saxofon ujal slova za celý orchestr:

„Jsou všechny smyčcové nástroje pro to, aby náš orchestr dirigoval dirigent? Housle, violy, violoncella i kontrabasy souhlasí?“

„Rozhodně ano,“ odpověděly jednohlasně.

„A co nástroje klávesové? Klavír i cembalo?“

„Souhlasíme.“

„Co nástroje blanozvučné? Buben, tympány a tamburína. Souhlasíte?“

„Ano,“ zaburácely.

„Jak je na tom náš jediný drnkací nástroj – harfa?“

„Jsem jedině pro.“

„Souhlasí i samozvučné nástroje? Gong, triangl i xylofon?“

„Moc rádi,“ zacvrlikaly odpověď.

„A poslední skupina nástrojů – dechové, i ty souhlasí s tím, že budeme mít dirigenta? Fagoty, hoboje, klarinety, tuba, pozoun, trubka i saxofon?“

„Ano!“ zaznělo nejhlasitěji ze všech.

„A jako poslední se ptám flétny, sice je také z dechových nástrojů, ale neodpověděla...?“

„Ehm... No, no... Ale jen pokud budete všichni hrát tak krásně jako já a nedělat žádné chyby.“ Posměšně a zároveň pohrdavě se ušklíbla příčná flétna.

„Takže jsme se všichni shodli, že bychom potřebovali dirigenta,“ shrnul odpověď saxofon a obrátil se zpět k Lidušce s Lukáškem. „Ale kde ho vezmeme, nevíte, hosté?“

Lukášek pokrčil zoufale rameny a obrátil se na Lidušku.

Liduška se stydlivě nabídla:

„Sice nevím, jak mi to půjde, ale mohla bych to aspoň zkusit.“

„Výborně,“ zaburácel orchestr radostí a zahleděl se na Lidušku.

Liduška vystoupila na stupínek, nahlédla do not na pultu, do pravé ruky vzala dirigentskou taktovku a jejím mávnutím se rozezněl celý orchestr.

♦ **Vokální činnosti:** Zpěv písně *Písnička o hudebních nástrojích*. Učitelka ji spíše přezpívává, děti se postupně učí refrén. Využije klavír (keyboard)/CD. Při zpěvu slok děti dirigují dvoudobý takt, při refrénu si každé vezme dřívka do rukou a hrají v místech určených na tleskání.

Teprve teď to byla nádhera. Lukášek seděl celou dobu s otevřenou pusou a po konci skladby tleskal tak dlouho, dokud ho nerozbolely dlaně.

Pak přistoupil k Lidušce a tiše se jí zeptal:

„Liduško, kde ses to naučila?“

Ta se zasmála a odpověděla:

„V té encyklopedii, co máme doma. Je tam obrázek, jak se správně diriguje. Zkoušela jsem to tak dlouho, dokud se mi to nepodařilo.“

♦ **Koncertní činnosti:** Podle obrázku zkusíme dirigovat dvoudobý a třídobý takt, jako když Liduška dirigovala orchestr.

„No teda, to mě budeš muset naučit. Ale až doma. Už se musíme vrátit.“

„Jsem unavená, pojďme domů,“ souhlasila Liduška.

Rozloučili se s orchestrem, popřáli jim hodně štěstí na koncertech, zahráli písničku na svůj kouzelný xylofon a už byli pryč.

Doma ho rychle poklidili na své místo do bedničky, klíček poctivě schovali a běželi do peřin rychle dospat to, co probděli. I když se jim tedy špatně usínalo po tak velkém dobrodružství.

♦ **Instrumentální činnosti:** Učitelka přinese rozmanité hudební nástroje, které má k dispozici. Představí je, zařadí do skupin hudebních nástrojů, předvede způsob hry a nabídne dětem možnost manipulace a hry na ně (za určitých pravidel).

Také při zpěvu refrénu lze využít dřívky pro všechny děti a hrát v místech určených pro tleskání.

♦ **Kooperativní manipulační činnosti a činnosti ke cvičení paměti:** Didaktická pomůcka nabízí hru na principu Pexeso. Pod dřevěný otáčivý kruh vložíme fólii se

symboly skupin hudebních nástrojů, připravíme tři kostky s různými hudebními nástroji a barevné špuntíky. Jsou dvě varianty hry dle obtížnosti:

- a) Jednodušší: Barevné špunty rovnoměrně rozdělíme mezi hráče. Hráč po hodu kostkou pojmenuje hudební nástroj a jeden ze špuntíků umístí na symbol skupiny hudebních nástrojů, kam daný nástroj patří. Vítězí ten hráč, který je jako první bez špuntíku.
- b) Náročnější: Barevnými špunty jsou přikryty všechny otvory na otáčivém kruhu. Hráč po hodu kostkou pojmenuje hudební nástroj a hledá pod špuntíky symbol té skupiny hudebních nástrojů, do které patří. Pokud se tak podaří, získává špunt a hází znovu, dokud nejsou symboly neshodné. Vítězí ten hráč, který po odhalení celého kruhu vlastní nejvíce špuntíků. Během hry je možné ji ztížit rotací kruhu.

♦ **Dramatické činnosti:** V rámci volné hry lze využít zadní stěnu didaktické pomůcky s magnetickou tabulí a obrázky z hudební pohádky.

♦ **Kooperativní karetní činnosti:** Karetní hra Triteto je určena pro 3 – 4 hráče. Pravidla má stejná jako karetní hra Kvarteto. Cílem hráče je získat co nejvíce trojic skupin hudebních nástrojů.

♦ **Kooperativní herní činnosti:** Stolní desková hra Putování říší hudebních nástrojů je určena pro 1 – 7 hráčů. Po políčkách se postupuje po hodu jednou ze tří kostek s hudebními nástroji. Přesunujeme se na políčko se symbolem skupiny nástrojů, do které patří ten, který nám padl na kostce. Hra končí ve chvíli, kdy všechny čtyři figurky procestují celou říši.

4) Evalvační fáze části projektu:

Posadíme se na koberec do kruhu a diskutujeme.

Učitelka vede s dětmi rozhovor: *o čem byla dnešní pohádka; kde se děti objevily; s kým se setkaly; jaké hudební nástroje byly v orchestru; proč jim nešlo společně hrát; jaká byla příčná flétna; na čem se nástroje domluvíly; jak jim děti pomohly.*

Po cestě domů vyprávějte rodičům a sourozencům o příčné flétně, jak pyšně se chovala vůči celému orchestru a jak dobře to pak děti vyřešily. Povězte jim také o těch různých nových hrách a hudebních nástrojích.

5. den

Hlavní oblast činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Hudební, taneční a dramatická výchova
Další oblasti činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Osobnostní a sociální výchova • Jazyk a řeč • Předmatematická gramotnost • Přírodovědná gramotnost
Podporované dovednosti a schopnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinace ruky a oka • Slovní zásoba • Pozornost, soustředěnost • Paměť • Tvořivost, vynalézavost, fantazie • Rozlišování obrazných znaků a symbolů • Vůle, vytrvalost • Respektování pravidel • Komunikace s dětmi i s dospělým • Sociabilita a spolupráce
Podporované osobnostní charakteristiky	<ul style="list-style-type: none"> • Sebeovládání, přizpůsobivost • Vytrvalost, vůle • Kooperace v týmu • Tvořivost, kreativita
Pomůcky a potřeby	Integrativní didaktická pomůcka, klavír (keyboard)/CD přehrávač
Prostorové nároky	Herna mateřské školy

1) Expoziční a organizační fáze:

Cílové skupiny: 3 – 4leté děti; 5 – 6leté děti

Role dětí: posluchači, hráči, zpěváci

Role učitelky: facilitátorka, vypravěčka, pozorovatelka, xylofonistka, (pianistka)

2) Projekční fáze – projektové plánování:

Integrované hudební činnosti a podmínky na jejich aplikaci v projektu:

- Literární činnosti → převyprávění 4. kapitoly z knihy *Slzy štěstí*.
- Vokální činnosti → Zpěv písně, která provází celý projekt a také jedné nové, kterou se začnou děti učit.
- Dramatické činnosti → V rámci volné hry lze využít zadní stěnu didaktické pomůcky s magnetickou tabulí a obrázky z hudební pohádky.
- Instrumentální činnosti → Hra na xylofon podle obrázků zvířat z pohádky.
- Tvořivé činnosti → Volná hra se třemi kostkami se zvířaty (*zpěv písní o daném zvířeti; kolik písní znáš o tomto zvířeti?*).

3) Libreto – scénář a realizační fáze:

Úprava třídy: Do třídy na koberec položíme didaktickou pomůcku.

Motivace:

- ◆ **Literární činnosti:** Převyprávění 4. kapitoly z knihy *Slzy štěstí*.

Polozatopený lom

„Crrr!“ zařinčí zvonek u dveří. Lukáš neochotně vstane a jde otevřít. Dovnitř prohřáté místnosti se vřítí Liduška.

„Lukáši, kde jsi? Všichni kamarádi se po tobě ptají. Sněhuláka jsme už postavili a koulovačka začíná! Pojd' rychle, ať ji stihneme.“

„Nechce se mi ven. Je tam zima. Radši budu sedět u krbu a dívat se na televizi. To je lepší, než být promočený od sněhu.“

„Ale Lukáši, jíst sušenky a dívat se na televizi můžeme i jindy, ale teď si pojd' užít sněhu!“

„Už jsem řekl, že nepůjdu. To si radši zahraji na xylofon.“

„Jéé, a víš, že to není špatný nápad? Úplně jsem na xylofon zapoměla! Pojd', půjdeme si na něj společně zahrát naši Kouzelnou písničku!“

Lukáš se líně převalí v křesle, ale po chvíli se nechá Liduškou přemluvit a vydají se společně do tatínkovy dílny. Odemknou bedničku a vyndají xylofon.

„Je už trochu zaprášený,“ řekne Lukáš a hned ho přetře cípem rukávu. Položí ho opatrně na bedničku, uchopí paličku a druhou podá sestře.

„Tři, dva, jedna,... teď!“ odpočítá Liduška a večerem se rozezní sladké tóny.

♦ **Vokální činnosti:** Zpěv již známé písně *Kouzelná písnička*. Učitelka doprovází na xylofon.

V ten okamžik se objevili ve víru, který je unášel daleko do neznáma za novým dobrodružstvím...

„Kde to jsme?“ nemohla se vzpamatovat Liduška.

Lukášek pokrčil rameny.

„Nevím,“ odpověděl sestře a vzal ji za ruku, aby se nebála.

„Pojd', zkusíme se tu trochu porozhlédnout.“

Děti se ruku v ruce vydaly po jemně vyšlapané pěšince. Po chvíli se jim otevřel pohled na krásný polozatopený lom. Voda měla křišťálově průzračnou barvu a třpytila se. Ze všech stran ji obklopovala skaliska, jako by ji hlídala.

„Lukášku, tady je ale teplo,“ začala si rozepínat zimní bundu Liduška.

„To tedy ano,“ a napodobil ji. „Týjo, Lidu, na protější stěně skály je vyryto pět linek připomínajících osnovu.“

Voda v lomu se zavlnila a vyskočilo z ní a zase se ponořilo nějaké zvíře. Liduška s Lukáškem se na sebe nevěřicně podívali a záraz z nich vypadlo:

„Delfín?“

Než se děti vzpamatovaly, byl už u nich a vesele rozprávěl:

„Dobrý den, hosté. Vítejte v našem Stupnicovém lomu. Já jsem delfín David.“

„Já jsem Liduška a toto je můj bratr Lukášek,“ představila oba Liduška.

„Dobrý den,“ dodaly děti současně.

„Delfíne Davide, můžu se Vás zeptat, na co je ta osnova vytesaná ve skále?“ nedalo to Lukáškovi.

„Inu, jak jsem říkal: Jste ve Stupnicovém lomu. Tady se tvoří stupnice. Můžete to zkusit i vy.“

„Ale my to neumíme,“ špitla Liduška.

„Co je to vlastně stupnice?“ zeptal se zvědavě Lukášek.

„Stupnice je přeci řada osmi tónů s určitými pravidly. Nejznámější stupnicí je C dur. To vám pro začátek bude stačit,“ povzbudil děti delfín.

„Aha,“ kroutil hlavou Lukášek.

„Stupnice C dur má tyto tóny: *c, d, e, f, g, a, h* a nakonec se opět opakuje *c*, ale o oktávu výš.“ Opatrně mrkl delfín na děti a ty jen koukaly a vůbec nechápaly. „Zkuste si zazpívat tuto písničku.“

♦ **Vokální činnosti:** Zpěv nové písně *Stupnicová*. Učitelka doprovází na klavír (keyboard)/využije CD.

Děti začaly zpívat a delfín jim vysvětloval, že ta cesta nahoru do kopce k vyšším tónům je vlastně stupnice. Děti se rozzářily a zajásaly.

„Teď vám dám úkol, abyste sestavily stupnici na naší osnově. Ale nebojte se, dám vám k tomu pomocníky,“ usmál se na ně povzbudivě delfín David.

Liduška s Lukáškem měli radost, že už tomu trochu rozumí a chystali se do práce.

„Tón *c* vám ukáže pomocník cvrček Ctibor,“ a v ten okamžik se před dětmi uklonil malý cvrček a než ho děti stihly pozdravit, už seděl na místě tónu *c*. „Tón *e* vám ukáže pštrosice emu Ema.“ Ta už rovnou mávala z nejnižší linky. „Tón *f* vám ukáže fretka Franta, tón *g* gepard Gerald, tón *a* ara Anna a tón *h* hrošík Hubert,“ zrychlil vyvolávání delfín. „Za tónem *h* by měl být kdo?“ zkoušel děti delfín.

„Že by cvrček Cyril?“ nebyla si jistá Liduška.

„Výborně,“ pochválil ji delfín.

„Delfíne Davide, někdo chybí mezi cvrčkem Ctiborem a emu Emou,“ zamyslel se Lukášek.

„Velmi dobře, chválím tě.“ Delfín skočil do vody a pak z vody na osnovu.

„Aha, to je místo pro delfína Davida,“ přemýšlela nahlas Liduška.

Děti stály a prohlížely si celou stupnici a snažily se všechno zapamatovat. Ale to už do vody skočil delfín a plaval směrem k dětem.

„Tak a teď je to na vás! Sestavíte mi každý sám stupnici C dur,“ mrkl na děti delfin a ty se trochu lekly toho, jestli si to budou ještě pamatovat.

„Dobře, já začnu,“ ujal se toho Lukášek a začal. „Cvrček Ctibor,“ a než to dořekl, už byl na svém místě. „Delfin David, emu Ema, fretka Franta, gepard Gerald, ara Anna a...,“ zamyslel se Lukášek, ale nakonec si vzpomněl a vykřikl, „hrošík Hubert!“ Lukášek se zaradoval, že si to dokázal zapamatovat a poskočil si.

Teď byla řada na Lidušce. Zvířátka zmizela a osnova byla zase prázdná.

„Zkusím říkat jen ty tóny, jestli to zvládnu,“ oznámila a hned se pustila do práce. „C, d, e, f, g, a, h a zase c,“ odříkala naprosto bezchybně.

Hned potom nastalo vystoupení jako v cirkuse: Cvrček spustil tak krásnou písničku, kterou děti nikdy v životě neslyšely, delfin skákal různé kotrmelce nad hladinou, emu tančila pštroší polku, fretka běhala pořád kolem dětí dokola, gepard skákal po skaliskách, ara děti stále dokola zdravila *ahoj, ahoj* a hroch jim ulovil rybu.

Lidušce vhrkly slzy do očí, protože pochopila, že zvířátkům udělali velkou radost, a že tímto cirkusem jim děkují. Rychle si je otřela a začala tleskat a Lukášek se přidal.

„Děkujeme, že jste nás naučili utvořit stupnici a také za krásné vystoupení,“ začal se loučit Lukášek.

Děti si podaly s veselými zvířátky ruce a pak si už vzaly do ruky po jedné paličce a spustily tu jejich Kouzelnou písničku.

Za chvíli byly opět v tatínkově dílně a po tom, co se vzpamatovaly, uklidily xylofon a posadily se na bedničku.

„Škoda, že jsme se zvířátky nemohli zůstat déle,“ zasteskl si Lukáš.

„To máš tedy pravdu. Ale víš co? Mohli bychom si je na zahradě postavit ze sněhu!“

„To je prima nápad,“ nadchl se Lukáš, a se sestrou se běželi oblékat.

Po dokončení všech sedmi zvířátek se děti podívaly na Večerníček a jedly u něj sušenky – tak jak si Lukášek přál. Před usnutím ale nezapomněly dát dobrou noc sněhovému cvrčkovi, delfinovi, emu, fretce, gepardovi, aře ani hrošíkovi.

♦ **Instrumentální činnosti:** Na kamenech xylofonu jsou miniatury obrázků zvířat. Názvy not odpovídají počátečním hláskám zvířat na obrázcích. Tytéž miniatury se nachází na kartách s různými barvami (odpovídajících barvám kamenů xylofonu) i

šířemi (odpovídají délce noty). Do drážky se naskládají karty v různém pořadí a tak vznikne autorská skladba, kterou si pak dítě samo přehraje na melodický nástroj.

♦ **Tvořivé činnosti:** K dispozici jsou tři kostky se zvířaty. Slouží pro volně tvořivé užití. Např.: po hodu kostkou můžeme vymýšlet a zpívat píseň o zvířeti, které je na obrázku.

4) Evalvační fáze části projektu:

Sedíme a diskutujeme o dnešních zážitcích.

Učitelka vede s dětmi rozhovor: *kam docestovaly děti tentokrát; kdo je přivítal; jak se jmenovala ostatní zvířátka; jak zní celá stupnice; co dělaly pak děti doma.*

Výborně, děti. Kdo z vás nezapomněl a vyprávěl rodičům včera příběh? Nezapomeňte jim vyprávět i ten dnešní a také jim povězte o tom, s čím jste si dnes hrály.

6. den

Hlavní oblast činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Hudební, taneční a dramatická výchova
Další oblasti činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Osobnostní a sociální výchova • Jazyk a řeč • Předmatická gramotnost
Podporované dovednosti a schopnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj sluchu • Zpěv a zpívané čtení • Koordinace ruky a oka • Slovní zásoba • Pozornost, soustředěnost • Paměť • Tvořivost, vynalézavost, fantazie • Rozlišování obrazných znaků a symbolů • Vůle, vytrvalost • Respektování pravidel • Komunikace s dětmi i s dospělým • Sociabilita a spolupráce

Podporované osobnostní charakteristiky	<ul style="list-style-type: none"> • Sebeovládání, přizpůsobivost • Vytrvalost, vůle • Kooperace v týmu • Tvořivost, kreativita
Pomůcky a potřeby	Integrativní didaktická pomůcka, klavír (keyboard), CD přehrávač
Prostorové nároky	Herna mateřské školy

1) Expoziční a organizační fáze:

Cílové skupiny: 3 – 4leté děti; 5 – 6leté děti

Role dětí: posluchači, hráči, zpěváci

Role učitelky: facilitátorka, vypravěčka, pozorovatelka, xylofonistka, (pianistka)

2) Projekční fáze – projektové plánování:

Integrované hudební činnosti a podmínky na jejich aplikaci v projektu:

- Literární činnosti → převyprávění 5. kapitoly z knihy *Slzy štěstí*.
- Vokální činnosti → Zpěv písně, která děti provází celým projektem. Měly by ji dobře znát.
- Dramatické činnosti → V rámci volné hry lze využít zadní stěnu didaktické pomůcky s magnetickou tabulí a obrázky z hudební pohádky.
- Auditivně percepční činnosti → Hra, ve které dítě se zavřenýma očima poznává hlas jednoho z dětí.
- Kooperativní manipulační činnosti, činnosti ke cvičení paměti a poslechové činnosti → Hra na přední stěně didaktické pomůcky, kde je pod otáčivým kruhem vložena fólie s obrázky různě starých lidí. Ke hře jsou potřeba špuntíky a CD.

3) Libreto – scénář a realizační fáze:

Úprava třídy: Necháme na dosah dětí didaktickou pomůcku – ideálně ji umístíme na koberec herny. Připravíme CD přehrávač.

Motivace:

- ◆ **Literární činnosti:** Převyprávění 5. kapitoly z knihy *Slzy štěstí*.

Zakletá rodina

„Luky, ty jsi neslyšel? Pojd' si hned poklidit Lego, nebo ti ho někdo rozšlápne!“ volá maminka z kuchyně na syna.

„Už jdu,“ zavrčí Lukášek, ale dál leží na pohovce.

„Nevidím, že bys šel,“ zlobí se maminka.

Když vtom: *Křup, bum, bác*. Liduška šlápla na kostku Lega, neudržela rovnováhu a upadla. Ve stejnou chvíli upustila i sklenici s mlékem a ta se rozlila. Na zemi teď byl rybník mléka s ostrovy Lega.

Lukáš vyskočil a běžel se podívat, co se stalo. Když to viděl, chystal se uklidit rozházenou stavebnici.

„Co jsem ti říkala o tom Legu? Příště mě poslechni hned!“ rozčílila se maminka.

„Běžte oba dva ven, uklidím to a budu muset vytřít celou podlahu.“

Obě děti sklopily hlavu a vyšly mlčky na zahradu. Potulovaly se od ničeho k ničemu, protože jim bylo maminky líto.

Došly až k tatínkově dílně a tam oba dva ve stejnou chvíli pohlédli na sebe a hned bylo jasné, co udělají. Stále mlčky vytáhli xylofon, zahráli svoji Kouzelnou písničku.

◆ **Vokální činnosti:** Zpěv již známé písně *Kouzelná písnička*. Učitelka doprovází na xylofon.

A v ten okamžik se objevili v tom známém víru, který pro ně znamenal cestu do neznámého hudebního světa.

Když se vzpamatovali, zjistili, že se ocitli před nějakým domem. Liduška se to rozhodla vzít do vlastních rukou a zaklepala.

Po chvíli někdo zabral za kliku. Ve škvírce dveří vykoukl malý chlapeček, asi čtyřletý.

„Dobrý den,“ pozdravily slušně děti.

Chlapeček skákal očima z Lukáška na Lidušku pořád dokola, ale nic neříkal. Na to se dveře rozevřely dokořán a za chlapcem stála babička.

„Dobrý den,“ zopakovala Liduška. „My jsme se sem dostali pomocí kouzelného xylofonu a chtěli jsme se zeptat, kde to jsme.“

„Jen pojdte dál.“ Děti prvně nechtěly, protože jim maminka říkala, že nemají chodit k cizím lidem, ale babička jim zpěvně pokynula rukou a děti vykulily oči. Přesto zpívala dál: „V přízemí bydlím já s dědečkem, v prvním patře mladí manželé a v druhém patře jejich dvě děti.“

„Děkujeme vám, babičko, za pozvání,“ usmála se Liduška, zatím co Lukášek se mračil jako mrak před bouřkou.

„Posaďte se a vyprávějte o vaší zemi,“ nabídla babička zpěvně a každému podala kousek bábovky.

„Jsme z daleka. Jsme ze země, ve které se mluví a jen někdy zpívá,“ pustila se Liduška do vyprávění, mezitím co se Lukášek cpal bábovkou.

„Oh,“ zakuckala se babička, ale hned zpívala dál. „Však v naší vesnici se ne vždy zpívalo, děvenko...“

„...Dokonce si i já vzpomínám, že jsem ještě uměl mluvit, když jsem byl malý,“ zapěl mladý muž ze dveří a pozdravil děti.

„Cože?“ probral se konečně Lukáš. „Vy jste zapomněli, jak se mluví?“

„Chlapče, je to tak. Ale nebylo to úplně naší vinou. Naše vesnice byla zakleta.“

To už se ve dveřích objevili poslední obyvatelé domu, o kterých babička mluvila, ale Lukášek tomu kvůli své zvědavosti nevěnoval pozornost.

„Mluvíte stále o vesnici, ale my jsme neviděli jiný dům, než tento,“ zavzpomínal Lukášek.

„Máš pravdu,“ pokračoval smutným zpěvem mladý muž. „Naše vesnice bývala veliká, měla sto domů. Ale po tom, co byla zakleta, se její obyvatelé utrápili nebo se odstěhovali hodně, hodně daleko.“

„Co to bylo za prokletí?“ nedávalo to Lidušce smysl.

Zpěvu se poprvé ujala mladá žena: „Všichni jsme zapomněli, jak se mluví, takže můžeme pouze zpívat a také se nám natolik zhoršil zrak, že se poznáváme jen podle hlasu.“

„Zkuste zavřít oči, milí hosté, a schválně, jestli poznáte, kdo kdy zpívá,“ navrholo hru malé děvče.

Lukášek s Liduškou uposlechl a přikryli si oči dlaněmi.

„Kdo jsem já?“ zazpíval dosud mlčící dědeček.

Děti se zamyslely. Nebylo to tak snadné, jak očekávaly.

„Myslím si, že to byl ten mladý muž,“ řekl Lukášek.

„Chyba!“ zařehotal se dědeček.

„A kdo jsem já?“ zazpívala mladá žena.

„Hm...“ odkašlala si Liduška a pak vykřikla. „Babička!“

„Zase špatně!“ smála se malá holčička s chlapečkem.

Ale Liduška s Lukáškem se nedali. Hru hráli tak dlouho, dokud bezpečně nepoznali, kdo kdy zpívá.

♦ **Auditivně percepční činnosti:** Hra je podobná té z příběhu. Jedno dítě posadíme zády k ostatním. Pak dotykem určíme dítě, které řekne jméno toho, který k nim sedí zády. Ten se snaží uhádnout jméno určeného dotykem podle barvy hlasu. Vystřídají se všechny děti.

Pak se Liduška zeptala na to, co jí celou hru vrtalo hlavou:

„Jak to, že vaše rodina se jako ostatní obyvatelé neutrápila nebo neodstěhovala?“

„Zjistili jsme, že se při zpěvu nedá křičet a hádat. Proto jsme tak šťastní. Nikdy jsme se od toho prokletí nepohádali,“ zapěl tiše s velkou moudrostí dědeček a zbytek rodiny jen příkyvoval.

„A ostatní to asi bez hádek nemohli vydržet,“ dodal mladý muž.

„Zkusíme v naší zemi také více zpívat, když se na sebe budeme zlobit,“ Lukášek vzpomněl úzkostně na maminku a nepoklizené Lego.

„Děkujeme, že jste nás pozvali a naučili lépe poslouchat.“ A Liduška pochopila, že Lukášek by už rád šel domů a omluvil se mamince.

„Na shledanou!“ rozloučily se děti jednohlasně a to už vytahovaly xylofon a pustily se do hraní jejich Kouzelné písničky. A zase ten známý vítr...

V dílně opět beze slov a s malým strachem uklidily xylofon a vydaly se za maminkou, aby napravily to, čím ji dnes rozzlobily.

„Maminko, prosím odpusť mi, že jsem tě neposlechl hned, když jsi mě prosila, abych si uklidil stavebnici. Je mi to líto.“ Lukáškovy se objevily slzy v očích, přitulil se

k mamince do náruče a dal jí na tvář velkou pusou. Maminka se podívala na děti ustaranýma očima, pohladila Lidušku i Lukáška po vlasech:

„Posaďte se ke stolu, něco pro vás mám.“

Děti ihned uposlechly a maminka jim donesla jejich oblíbený koláč se sklenicí mléka.

♦ **Dramatické činnosti:** V rámci volné hry lze využít zadní stěnu didaktické pomůcky s magnetickou tabulí a obrázky z hudební pohádky.

♦ **Kooperativní manipulační činnosti, činnosti ke cvičení paměti a poslechové činnosti:** Didaktická pomůcka nabízí hru na principu Pexesa. Pod dřevěný otáčivý kruh vložíme fólii s obrázky s různě starými lidmi, připravíme barevné špuntíky a CD. Jsou dvě varianty hry dle obtížnosti:

- a) Jednodušší: Barevné špunty rovnoměrně rozdělíme mezi hráče. Hráč po poslechu jedné části skladby pojmenuje barvu hlasu a přiřadí k obrázku na fólii na otáčivém kruhu, který překryje špuntem. Barvu hlasu přiřazuje k obrázkům podle stáří člověka, který skladbu reprodukoval. Vítězí ten hráč, který je jako první bez špuntíku.
- b) Náročnější: Barevnými špunty jsou překryty všechny otvory na otáčivém kruhu. Hráč po poslechu části skladby pojmenuje barvu hlasu a obrázek člověka, který ji reprodukoval, hledá pod jedním ze špuntíků. Pokud se shoduje barva hlasu s obrázkem stáří člověka, získává špunt a hází znovu, dokud neudělá chybu. Vítězí ten hráč, který po odhalení celého kruhu vlastní nejvíce špuntíků. Během hry je možné ji ztížit rotací kruhu.

4) Evalvační fáze části projektu:

Vzpomínáme, o čem bylo dnešní dobrodružství, a diskutujeme zážitky.

Učitelka vede s dětmi rozhovor: *proč se maminka zlobila na děti a poslala je ven; kde se děti objevily tentokrát; kdo jim otevřel dveře; s kým vším se setkaly; jaké prokletí bylo uvaleno na rodinu; proč byla vesnice tak neobydlená; co hrála rodina s dětmi za hru; jak se zachovaly děti doma k mamince.*

Kdo z vás, děti, včera vyprávěl rodičům nebo sourozencům pohádku? Výborně. A kdo povídal o tom, co jsme včera dělali a jaké hry jsme hráli s pomůckou? Zapamatujte si i dnešní pohádku o Zakleté rodině a zahrajte si s rodiči stejnou hru, jakou hrála Liduška s Lukáškem v hudebním světě.

7. den

Hlavní oblast činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Hudební, taneční a dramatická výchova
Další oblasti činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Osobnostní a sociální výchova • Jazyk a řeč • Předmatematická gramotnost
Podporované dovednosti a schopnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj sluchu • Koordinace ruky a oka • Slovní zásoba • Pozornost, soustředěnost • Paměť • Tvořivost, vynalézavost, fantazie • Rozlišování obrazných znaků a symbolů • Vůle, vytrvalost • Respektování pravidel • Komunikace s dětmi i s dospělým • Sociabilita a spolupráce
Podporované osobnostní charakteristiky	<ul style="list-style-type: none"> • Sebeovládání, přizpůsobivost • Vytrvalost, vůle • Kooperace v týmu • Tvořivost, kreativita
Pomůcky a potřeby	Integrativní didaktická pomůcka, klavír (keyboard), CD přehrávač
Prostorové nároky	Herna mateřské školy

1) Expoziční a organizační fáze:

Cílové skupiny: 3 – 4leté děti; 5 – 6leté děti

Role dětí: posluchači, hráči, zpěváci

Role učitelky: facilitátorka, vypravěčka, pozorovatelka, xylofonistka, (pianistka)

2) Projekční fáze – projektové plánování:

Integrované hudební činnosti a podmínky na jejich aplikaci v projektu:

- Literární činnosti → převyprávění 6. kapitoly z knihy *Slzy štěstí*.
- Vokální činnosti → Zpěv *Kouzelné písně*. Projekt už je u konce, takže by ji děti měly bezpečně znát.
- Kooperativní manipulační činnosti, činnosti ke cvičení paměti a poslechové činnosti → Z CD jsou přehrávány části různých druhů skladeb, ty pak děti přiřazují symbolům na otáčivém kruhu pomocí odhalování nebo zakrývání špuntíků.
- Dramatické činnosti → V rámci volné hry lze využít zadní stěnu didaktické pomůcky s magnetickou tabulí a obrázky z hudební pohádky.

3) Libreto – scénář a realizační fáze:

Úprava třídy: Připravíme přehrávač na CD a didaktickou pomůcku dáme na dosah dětem.

Motivace:

- ◆ **Literární činnosti:** Převyprávění 6. kapitoly z knihy *Slzy štěstí*.

Výlet

„Už jsme dlouho nebyli na žádném výletě,“ snaží se nenápadně Liduška upozornit tatínka, který si čte večerní noviny.

„Já chci do toho nového aquaparku!“ zareagoval Lukášek.

Tatínek odložil noviny na poličku:

„Rád bych vás, děti, někam vzal, ale já i maminka musíme chodit do práce a vy do školky.“

„V sobotu a v neděli jsme přeci všichni doma,“ rýpla si Liduška.

„Ale máme velkou zahradu, o kterou se musíme starat, maminka musí připravit oběd a vyprat a vyžehlit oblečení.“

„Ach jo,“ povzdechly si děti a vzdaly tento rozhovor.

Chytly se za ruce a vyběhly ven do zahrady. Chvíli si kopaly do míče. Pak hrály na schovávanou, na honěnou a různé další hry, ale nebavilo je to. Když tu se Lukášek zahleděl směrem k dílně. Oba v ten okamžik zřejmě napadlo, jak se na výlet dostanou i bez rodičů.

V dílně snadno našli klíč, Lukášek odemknul bedničku, každý si vzal jednu paličku a už hráli jejich kouzelnou písničku, která jako jediná měla kouzelnou moc.

♦ **Vokální činnosti:** Zpěv již známé písňe *Kouzelná písnička*. Učitelka doprovází na xylofon.

Kde se vzali, tu se vzali, objevili se v nějaké malbami zdobené chodbě. Lukášek došel k oknu a při pohledu ven zjistil, že budova, kde právě teď jsou, musí být obrovská. Ve stejnou chvíli děti uslyšely nějaké kroky a ohlédly se tím směrem. Přicházel k nim pán v černém upraveném saku, v bílé košili a s naškrobeným motýlkem.

„Dobrý den,“ pozdravily slušně děti.

„Inu, dobrý den, děti,“ vypadal překvapeně. „Hledáte tu snad někoho? Nebo jste se ztratily?“

„No, my vlastně vůbec nevíme, kde jsme. Máme totiž kouzelný xylofon, který nás vždy přenese do jiného hudebního světa, a před chvílí jsme se objevili právě tady.“ Vysvětloval nebojácně Lukášek.

„Ach tak. Jste v Hudební akademii, v takové velké škole umění,“ odpověděl jednoduše.

„Promiňte... A vy jste kdo?“ zeptala se Liduška na otázku, kterou si kladla od té doby, co ho poprvé uviděla.

„Jmenuji se profesor Taktovka.“

„Jako dirigentská taktovka?“ vypadlo z Lidušky.

„Ano, přesně ta. A dokonce jsem dirigent,“ zasmál se zvědavě Lidušce. „Pojďte, ukážu vám celou budovu.“

A vyrazil stejným směrem, odkud přišel. Děti se za ním rozběhly. Brzy slyšely, jak se ze všech dveří ozývají různé melodie a rytmy.

Profesor zastavil u dveří na konci chodby a zaklepal.

„Dobrý den, paní Hlasivková. Nenechte se rušit, jen tu provázím hosty.“

Paní Hlasivková pokračovala v práci. Otočila list a spustila. Po chvíli jim profesor tiše pokynul a opustili místnost.

„To byl zpěv. Takový silný a jistý až mi chvílemi uši zaléhaly,“ obdivoval Lukášek a profesor se usmál.

„A jestlipak víte, jak se říká zpěvu, který produkuje jen jeden člověk?“ kontroloval znalosti dirigent.

„Jestli je to stejné jako u hry na nástroj, tak by to mohl být sólový zpěv,“ přemýšlela nahlas Liduška.

„Sólový nástroj je třeba flétna,“ dodal hbitě Lukáš.

„Výborně, ale skladbám sólových nástrojů říkáme sólová instrumentální skladba,“ poučil děti profesor a to už klepal na sousední dveře. „Pojďme si ji poslechnout.“

„Víte, co je to za hudební nástroj?“ šeptal profesor.

„Nějaký malý klavír,“ pokrčil rameny Lukášek.

„Je příbuzný klavíru, ale jmenuje se cembalo.“

„A toto je tedy sólová instrumentální skladba, když ji hraje sám bez doprovodu?“ ujišťovala se Liduška.

„Přesně tak.“ To už profesor dětem pokynul a posunuli se k dalším dveřím.

„Tady nebudeme rušit. Schválně, jestli poznáte, kolik je za dveřmi zpěváků nebo hráčů?“ trpělivě čekal na odpověď.

Lukášek s Liduškou se na sebe podívali, protože už se s tím, co slyšeli, setkali a zároveň odpověděli: „Dva zpěváci.“

„Výborně. Zpěvu ve dvou se říká pěvecký duet. Pamatujte si to. Ještě si vás vyzkouším,“ mrkl šibalsky na děti a ty se zasmály.

Do dalších dveří ale nevstoupily, protože ty měly nahoře malé prosklené okénko, a tak profesor zvedl děti jedno po druhém, aby okénkem nahlédly, co se v tom velkém sálu děje. Stálo tam hodně lidí, dívky i chlapci, ženy i muži a všichni střídavě koukali do not nebo na sbormistra a přitom otevírali ústa natolik, že jim bylo vidět až na mandle.

Lukášek měl jasno:

„To je lehké, je to pěvecký sbor.“

„To já taky vím,“ ušklíbala se Liduška na bratra.

„No, výborně, malí géniové,“ utišil začínající hádku profesor a blížili se k předposledním dveřím.

„Tyto dveře vám taky neotevřu, jen poslouchejte,“ vyzval děti profesor a cosi mu zablýsklo v očích.

„Slyším dvoje housle,“ zašeptala Liduška.

„Já taky,“ ujistil ji Lukášek.

„A nic víc?“ jakoby profesor trochu zesmutněl.

„Když on jim do toho pořád někdo mluví a já špatně slyším!“ rozzlobil se Lukášek.

„Ta recitace – mluvení – jak ty říkáš, tam patří,“ zašeptal tajemně profesor.

Liduška ani Lukášek tomu nemohli uvěřit.

„Této skladbě se říká melodram a je v ní namísto zpěvu použita recitace za doprovodu hudby,“ poučil děti profesor a usmál se na ně.

Dirigent s dětmi došel k posledním dveřím a otevřel je. Děti vstoupily do místnosti a poslouchaly s velkým zájmem.

„Toto je malý komorní orchestr, protože má devět hráčů. Máme tu i velký a ten jich má třicet,“ šeptal profesor tiše dětem, aby nerušil.

„Komorní orchestr,“ zasníl se Lukášek, „v tom bych chtěl hrát.“

„Já bych ho chtěla dirigovat, ale ještě radši ten velký komorní orchestr.“

„Vidím, děti, že se vám u nás zalíbilo. Ale teď pojďme, slíbil jsem vám, že vás přezkouším,“ usmál se povzbudivě profesor a otevřel dětem dveře zpět na chodbu.

„Půjdeme po chodbě a u každých dveří se zaposloucháte do té doby, dokud nebudete vědět, kdo tam co hraje nebo zpívá a pak mi to příběhnete pošeptat. Když neuděláte žádnou chybu, můžete se vydat domů a pochlubit se mamince a tatínkovi, jak jste šikovní.“

Děti se zaradovaly nad tou hrou a už běhaly ode dveří k profesorovi a zase zpět. Samozřejmě, že několik chyb udělaly, ale nakonec si vše zapamatovaly: sólový zpěv, pěvecký duet, pěvecký sbor, melodram, sólová instrumentální skladba a komorní orchestr.

„Mám z vás radost, děti. Budou z vás dobří hudebníci,“ začal se profesor loučit.

„Děkujeme, pane dirigente. A na shledanou!“ odpověděly děti sborově.

A to už Lukášek vytahoval xylofon, aby se pustili do jejich společné Kouzelné písničky. Celou tu dobu je profesor sledoval a nevěřicně kroutil hlavou, dokud se jim neztratil v tom silném víru, který je nesl až do tatínkovy dílny. Uložili xylofon do bedničky a vydaly se za rodiči.

„Tatínku, mně už to nevadí, že není čas na výlet. Víím, že musíš s maminkou pracovat a my musíme do školky,“ začal z ničeho nic Lukášek a Liduška se přidala:

„Hlavně, že jsme všichni spolu a máme se rádi.“

Ten večer si celá rodina zahrála jejich oblíbenou stolní hru a vůbec nic jim nechybělo. Smáli se a dlouho si povídali, i když děti už měly dávno spát.

♦ **Kooperativní manipulační činnosti, činnosti ke cvičení paměti a poslechové činnosti:** Didaktická pomůcka nabízí hru na principu Pexesa. Pod dřevěný otáčivý kruh vložíme fólii s obrázky se symboly druhů skladeb, připravíme barevné špuntíky a CD. Jsou dvě varianty hry dle obtížnosti:

- a) Jednodušší: Barevné špunty rovnoměrně rozdělíme mezi hráče. Hráč po poslechu jedné části skladby pojmenuje její druh a přiřadí k symbolu na otáčivém kruhu a přikryje ho špuntelem. Vítězí ten hráč, který je jako první bez špuntíku.
- b) Náročnější: Barevnými špunty jsou přikryty všechny otvory na otáčivém kruhu. Hráč po poslechu části skladby pojmenuje její druh a přiřadí k ní odpovídající symbol, který hledá pod jedním ze špuntíků. Pokud se shoduje druh skladby se symbolem skladby, získává špunt a hází znovu, dokud neudělá chybu. Vítězí ten hráč, který po odhalení celého kruhu vlastní nejvíce špuntíků. Během hry je možné ji ztížit rotací kruhu.

♦ **Dramatické činnosti:** V rámci volné hry lze využít zadní stěnu didaktické pomůcky s magnetickou tabulí a obrázky z hudební pohádky.

4) Evalvační fáze části projektu:

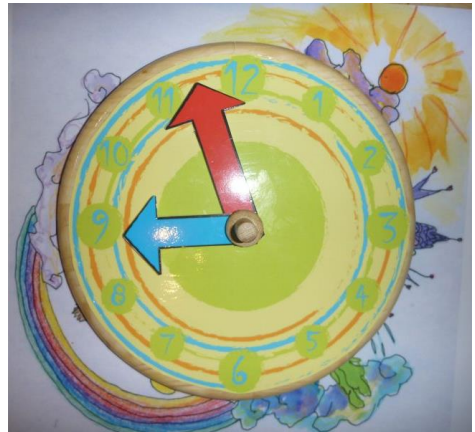
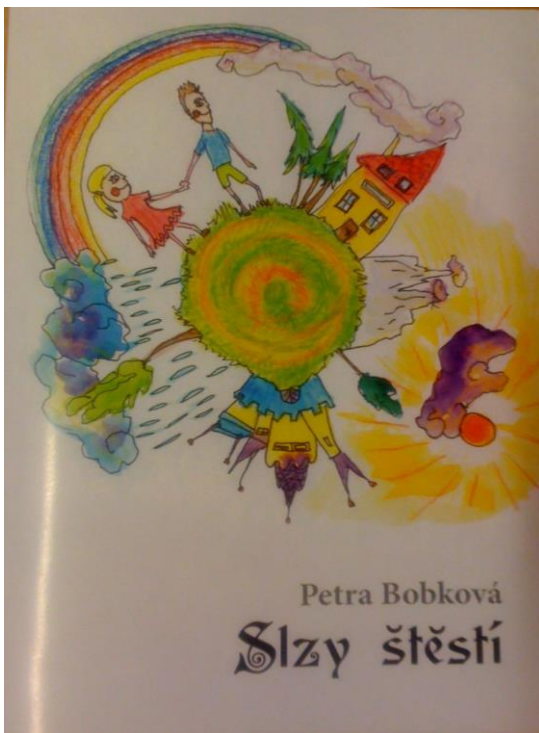
Diskutujeme s dětmi o celém projektu a o tom, jak komunikovaly s rodiči.

Učitelka vede s dětmi rozhovor: *co chtěly děti po tatínkovi; proč neměli rodiče čas; kam se děti dostaly; kdo je provázel celou dobu; kdo byl v prvních dveřích; které skladby vyslechly; co si zahrály s profesorem za hru; kým chce být Liduška, až bude velká; kým chce být Lukášek, až bude velký; co dělala celá rodina večer.*

Děti, dnes jsme četly poslední pohádku z této knížky. Kdo z vás nezapomněl všechny vyprávět rodičům? Kdo zpíval doma písničky z těchto pohádek? Kdo vyprávěl o této pomůcce, co všechno se s ní dá dělat? Rodiče doma nemají tuto knížku, tak jim nezapomeňte vyprávět i ten dnešní příběh.

Příloha č. 2 – Fotografie

Příloha č. 3 - Písňe

Kouzelná písnička

T: Bobková Petra, H: Věreb J. 2014

d. = 54

C G7 C F G7 C

Li - duš - ko, Lu - káš - ku, už je ta - dy zas! A co? Do - bro - druž - ství čas!

d. = 80

8 C G7 C G7

Hraj - me si a zpí - vej - me, ne ní tře - ba mi - kro - fon,

12 Am F C F G C

svě - ty, kte - ré nez - ná - me u - ká - že nám xy - lo - fon.

d. = 54

17 C G7 C F G7 C

Li - duš - ko, Lu - káš - ku, už je ta - dy zas! Hu - rá! Do - bro - druž - ství čas!

Kouzelná písnička

T: Bobková Petra, H: Věreb J. 2014

d. = 54

C G7 C F G7 C

Li - duš - ko, Lu - káš - ku, už je ta - dy zas! A co? Do - bro - druž - ství čas!

d. = 80

8 C C#dim7 Dm7 G7 C Am Dm G7

Hraj - me si a zpí - vej - me, ne - ní tře - ba mi - kro - fon,

12 Am F C/G Am Dm G6 C

svě - ty, kte - ré nez - ná - me u - ká - že nám xy - lo - fon.

d. = 54

17 C G7 C F G7 C

Li - duš - ko, Lu - káš - ku, už je ta - dy zas! Hu - rá! Do - bro - druž - ství čas!

Nota celá

T: Bobková Petra, H: Vereb J. 2014

$\text{♩} = 84$

C G C F G

Ce - lé no - ty, čty - ři do - by.

C G C F C G G7 C

Ce - lé no - ty, žád - né no - hy.

Nota celá

T: Bobková Petra, H: Vereb J. 2014

$\text{♩} = 84$

C F6 C/E Am7 Dm C/E Fmaj7 G

Ce - lé no - ty, čty - ři do - by.

F/A G/B C Fm6 C/G G G7 C

Ce - lé no - ty, žád - né no - hy.

Nota půlová

T: Bobková Petra, H: Vereb J. 2014

$\text{♩} = 84$

C F G

By - la no - ta ta - ko - vá, ří - ka - la si pů - lo - vá.

Am F C

Na dvě do - by tr - va - la: hvíz - da - la a

1. G7 C 2. F G C

15 zpí - va - la. zpí - va - la.

Nota půlová

T: Bobková Petra, H: Vereb J. 2014

$\text{♩} = 84$ C

By - la no - ta ta - ko - vá, ří - ka - la si pů - lo - vá.

9 Na dvě do - by tr - va - la: hvíz - da - la a

15 zpí - va - la. zpí - va - la.

Nota čtvrt'ová

T: Bobková Petra, H: Vereb J. 2014

$\text{♩} = 54$ F

Klu - ci a hol - čič - ky, čtvr - t'ó - vé no - tič - ky,

5 po jed - né bě - ha - jí, do ryt - mu tu - ka - jí.

9 Mě - sí - ček vy - chá - zí, no - cí se pro - chá - zí.

13 Krá - lo - vých my - šle - nek bo - jí se svět.

Nota čtvrt'ová

T: Bobková Petra, H: Vereb J. 2014

$\text{♩} = 54$

Klu - ci a hol - čič - ky, čtvr - ťo - vé no - tič - ky,
 5 po jed - né bě - ha - jí, do ryt - mu ťu - ka - jí.
 9 Mě - sí - ček vy - chá - zí, no - cí se pro - chá - zí.
 13 Krá - lo - vých my - šle - nek bo - jí se svět.

Nota osminová

T: Bobková Petra, H: Vereb J. 2014

$\text{♩} = 54$

No - no - no. No - tič - ka os - min - ka, sta - teč - ně zpí - va - la
 6 a krá - le zís - ka - la pro dob - ro hned.

Nota osminová

T: Bobková Petra, H: Vereb J. 2014

$\text{♩} = 54$

No - no - no. No - tič - ka os - min - ka, sta - teč - ně zpí - va - la
 6 a krá - le zís - ka - la pro dob - ro hned.

Píseň bez pomlk

T: Bobková Petra, H: Vereb J. 2014

$\text{♩} = 60$ C

1. Pí - sni - čka se sklá - dá těž - ce, když je v no - tách scho - va - ná. O -
 2. Kdo však no - ty jmé - nem po - zná, ví co je klíč hou - slo - vý, le -

5

sni - nky si bě - ží leh - ce, mu - zi - ka je nád - her - ná. O - smi -
 gá - to a mez - zo - for - te spí - sni - čkou je ho - to - vý. le - gá -

9

nky si bě - ží leh - ce, mu - zi - ka je nád - her - ná.
 to a mez - zo - for - te s pí - sni - čkou je ho - to - vý.

Píseň bez pomlk

T: Bobková Petra, H: Vereb J. 2014

$\text{♩} = 60$ C

1. Pí - sni - čka se sklá - dá těž - ce, když je v no - tách scho - va - ná. O -
 2. Kdo však no - ty jmé - nem po - zná, ví co je klíč hou - slo - vý, le -

5

sni - nky si bě - ží leh - ce, mu - zi - ka je nád - her - ná. O - smi -
 gá - to a mez - zo - for - te spí - sni - čkou je ho - to - vý. le - gá -

9

nky si bě - ží leh - ce, mu - zi - ka je nád - her - ná.
 to a mez - zo - for - te s pí - sni - čkou je ho - to - vý.

Píseň s pomlčkami

T: Bobková Petra, H: Vereb J. 2014

$\text{♩} = 60$ C

1. Pí - sni - čka se sklá - dá těž - ce, když je v no - tách scho - va - ná.
2. Kdo však no - ty jmé - nem po - zná, ví co je klíč hou - slo - vý,

5 E Am F C G7 C

O - smi - nky si bě - ží le - hce, mu - zi - ka je nád - her - ná.
le - gá - to a mez - zo - for - te s pí - sni - čkou je ho - to - vý.

11 E Am F C G7 C

O - smi - nky si bě - ží le - hce, mu - zi - ka je nád - her - ná.
le - gá - to a mez - zo - for - te s pí - sni - čkou je ho - to - vý.

Píseň s pomlčkami

T: Bobková Petra, H: Vereb J. 2014

$\text{♩} = 60$ C

1. Pí - sni - čka se sklá - dá těž - ce, když je v no - tách scho - va - ná.
2. Kdo však no - ty jmé - nem po - zná, ví co je klíč hou - slo - vý,

5 E Am F C/G G7 C

O - smi - nky si bě - ží le - hce, mu - zi - ka je nád - her - ná.
le - gá - to a mez - zo - for - te s pí - sni - čkou je ho - to - vý.

11 E Am F C/G G7 C

O - smi - nky si bě - ží le - hce, mu - zi - ka je nád - her - ná.
le - gá - to a mez - zo - for - te s pí - sni - čkou je ho - to - vý.

Hudební nástroje

T: Bobková Petra, H: Vereb J. 2014

♩ = 88 D

Sólo:

1. Man - do - lí - na, ky - ta - ra, u - ku - le - le i ly - ra
 Kla - vír, spi - net, cem - ba - lo, var - ha - ny a pi - a - no
 2. Tam - bu - ří - na, tym - pá - ny - všech - ny by - ly svo - lá - ny.
 Kte - ré to - lik hlu - če - ly? Dřív - ka, zvo - nek, či - ne - ly?
 3. Kon - tra - ba - sy, vi - o - ly, ma - jí rá - dy tri - o - ly.
 Ho - boj, fa - got, flé - tni - čka - to je na - še par - ti - čka.

5

1. po - tře - bu - jí nu - tně stru - ny, a - by zně - ly krá - sné tó - ny,
 slou - ží prs - tům na bě - há - ní, hra - jí v cel - ku bez přes - tá - ní,
 2. Ma - jí vzta - hy ne - roz - luč - né, ří - ká - me jim bla - no - zvuč - né,
 Mož - ná jsou až vel - mi hlu - čné: jme - nu - ji se sa - mo - zvuč - né.
 3. Hou - sle, cel - la - nes - mí chy - bět a v or - che - stru se ne - sty - dět
 Ať dře - ve - né či žes - to - vé, ná - stro - je jsou to de - cho - vé,

7

1. a - by zně - ly krá - sné tó - ny. Sbor: Po - tře - bu - jí nu - tně stru - ny,
 hra - jí v cel - ku bez přes - tá - ní. Slou - ží prs - tům na bě - há - ní,
 2. ří - ká - me jim bla - no - zvučné. Ma - jí vzta - hy ne - roz - luč - né,
 jme - nu - ji se sa - mo - zvučné. Mož - ná jsou až vel - mi hlu - čné:
 3. a v or - che - stru se ne - sty - dět. Hou - sle, cel - la - nes - mí chy - bět
 ná - stro - je jsou to de - chové. Ať dře - ve - né či žes - to - vé,

10

1. a - by zně - ly krá - sné tó - ny, a - by zně - ly krásné tó - ny.
 hra - jí v cel - ku bez přes - tá - ní, hra - jí v cel - ku bez přes - tá - ní.
 2. ří - ká - me jim bla - no - zvučné, ří - ká - me jim bla - no - zvučné.
 jme - nu - ji se sa - mo - zvučné, jme - nu - ji se sa - mo - zvučné.
 3. a v or - che - stru se ne - sty - dět a v or - che - stru se ne - sty - dět
 ná - stro - je jsou to de - chové, ná - stro - je jsou to de - chové.

13

Refrén: Zpí - vej - me si zve - se - la, /tleskání/ při - je - la k nám ka - pe - la. /tleskání/

17

No - vou pí - seň u - ve - de, /tleskání/ di - ri - gent ji po - vede. /tleskání/

Hudební nástroje

T: Bobková Petra, H: Vereb J. 2014

♩ = 88 D

Sólo:

1. Man - do - lí - na, ky - ta - ra, u - ku - le - le i ly - ra
Kla - vír, spi - net, cem - ba - lo, var - ha - ny a pi - a - no
2. Tam - bu - ří - na, tym - pá - ny - všech - ny by - ly svo - lá - ny.
Kte - ré to - lik hlu - če - ly? Dřív - ka, zvo - nek, či - ne - ly?
3. Kon - tra - ba - sy, vi - o - ly, ma - jí rá - dy tri - o - ly.
Ho - boj, fa - got, flé - tni - čka - to je na - še par - ti - čka.

5

1. po - tře - bu - jí nu - tně stru - ny, a - by zně - ly krá - sné tó - ny,
slou - ží prs - tům na bě - há - ní, hra - jí v cel - ku bez přes - tá - ní,
2. Ma - jí vzta - hy ne - roz - luč - né, ří - ká - me jim bla - no - zvuč - né,
Mož - ná jsou až vel - mi hlu - čné: jme - nu - ji se sa - mo - zvuč - né.
3. Hou - sle, cel - la - nes - mí chy - bět a v or - che - stru se ne - sty - dět.
Ať dře - ve - né či žes - to - vé, ná - stro - je jsou to de - cho - vé,

7

1. a - by zně - ly krá - sné tó - ny. **Sbor:** Po - tře - bu - jí nu - tně stru - ny,
hra - jí v cel - ku bez přes - tá - ní. Slou - ží prs - tům na bě - há - ní,
2. ří - ká - me jim bla - no - zvuč - né. Ma - jí vzta - hy ne - roz - luč - né,
jme - nu - ji se sa - mo - zvuč - né. Mož - ná jsou až vel - mi hlu - čné:
3. a v or - che - stru se ne - sty - dět. Hou - sle, cel - la - nes - mí chy - bět
ná - stro - je jsou to de - chové. Ať dře - ve - né či žes - to - vé,

10

1. a - by zně - ly krá - sné tó - ny, a - by zně - ly krá - sné tó - ny.
hra - jí v cel - ku bez přes - tá - ní, hra - jí v cel - ku bez přes - tá - ní.
2. ří - ká - me jim bla - no - zvuč - né, ří - ká - me jim bla - no - zvuč - né.
jme - nu - ji se sa - mo - zvuč - né, jme - nu - ji se sa - mo - zvuč - né.
3. a v or - che - stru se ne - sty - dět a v or - che - stru se ne - sty - dět.
ná - stro - je jsou to de - chové, ná - stro - je jsou to de - chové.

13

Refrén: Zpí - vej - me si zve - se - la, /tleskání/ při - je - la k nám ka - pe - la. /tleskání/

17

No - vou pí - seň u - ve - de, /tleskání/ di - ri - gent ji po - vede. /tleskání/

Stupnicová

T: Bobková Petra, H: Vereb J. 2014

$\text{♩} = 88$

Cé, dé, é, ef, gé, a, há, cé. Je nám pě - kně do le - gra - ce.

5

Stup - ni - ce je řa - da tó - nů, má - me rá - di ve - li - ce,

7

když si spo - lu za - zpí - vá - me o - sm tó - nů stu - pni - ce.

9

Cvr - ček Cti - bor, del - fín Da - vid, e - mu E - ma, fre - tka Fra - nta,

13

ge - pard Ge - rald, a - ra An - na, hro - šík Hu - bert, cvr - ček Cti - bor.

17

Stup - ni - ce je řa - da tó - nů, má - me rá - di ve - li - ce,

19

když si spo - lu za - zpí - vá - me o - sm tó - nů stu - pni - ce.

21

Zpí - vá - me si vzhů - ru, do - lů, ne - va - dí nám těch pár scho - dů. -

Příloha č. 4 – CD

CD je k dispozici na zadní straně bakalářské práce.

Příloha č. 5 – Pozorovací arch

Pozorovací arch – hudebně integrativní projekt

Hodnocení pozorování bude probíhat na stejné hodnotové stupnici jako školní známkování a bude prováděno každý den projektu tak, aby výsledky zachycovaly rozvoj zájmu dítěte o jednotlivé činnosti a hlavně osobnostní rozvoj dítěte:

- 1 – výborně, zvládá bez problému
- 2 – velmi dobře, zvládá s drobnými problémy
- 3 – dobře, průměrně
- 4 – dostatečně, zvládá s velkými problémy, s nechtí
- 5 – nedostatečně, nezájem, nezapojení, zhoršený zdravotní stav

Kniha <i>Slzy štěstí</i>									
Jméno	Soustředěnost u vyprávění	Pochopení příběhu	Interpretace/ reakce na otázky	Pamatování textu písní	Intonační čistota zpěvu	Sólový zpěv	Dirigován í/ dramatizace/ jiné	Zájem o notový zápis	Zájem o ilustrace

Didaktická pomůcka

Jméno	Dramatická výchova: s postavami na magnetu – individuální hra	Dramatická výchova: s postavami na magnetu – kooperativní hra	Instrumentální hra na xylofon	Hudebně tvořivé skládání písni pomocí kartiček	Hudebně tvořivé skládání písni pomocí kartiček + přehrání na xylofon	Zájem o hru na otáčivém kruhu (princip pexesa)	Zájem o hru s fólií s notami a pomlčkami + pochopení	Zájem o hru s fólií s délkou not + pochopení	Zájem o hru s fólií s délkou pomlk + pochopení
							/	/	/
							/	/	/
							/	/	/
							/	/	/
							/	/	/
							/	/	/
							/	/	/
							/	/	/
							/	/	/
							/	/	/
							/	/	/
							/	/	/
							/	/	/
							/	/	/
							/	/	/
							/	/	/
							/	/	/

Příloha č. 6 – Dotazník pro rodiče

Dotazník k hudebně integrativnímu projektu pro rodiče

Milí rodiče,

studuji na Pedagogické fakultě UK v Praze a připravuji se na práci učitelky v mateřské škole. Ve své bakalářské práci se zabývám spoluprací mateřské školy s rodiči a pro výzkum využívám vlastní vyrobenou didaktickou pomůcku. Součástí pomůcky jsou příběhy o cestách do světa hudby, písňe a rozmanité hry a činnosti. Doufám, že i vás hudebně integrativní projekt zaujal a didaktická pomůcka se vám líbila.

Ráda bych ověřila celý hudebně integrativní projekt výzkumem, proto si vás dovoluji požádat o vyplnění dotazníku. Výsledky budou použity v bakalářské práci a také budou využity pro zkvalitnění hudebně integrativního projektu a didaktické pomůcky.

Dotazník je anonymní, nikam se nepodepisujte. Zvolenou odpověď označte křížkem. V případě větší nabídky, označte všechny vyhovující odpovědi. Vyplnění dotazníku by nemělo zabrat více než 10 minut.

Děkuji.

Bobková Petra

		ano	spíše ano	spíše ne	ne
1.	Pocívali jste nějakou změnu ve spolupráci s mateřskou školou při realizaci projektu?				
2.	Měli jste zájem o náš projekt realizovaný v mateřské škole?				
3.	Měli jste pocit, že vám byly poskytnuty veškeré informace ze strany mateřské školy, které jste potřebovali ohledně projektu, didaktické pomůcky a hudebního rozvoje dítěte?				
4.	Měli jste dostatečnou možnost proniknout do obsahu projektu?				
5.	Seznámili jste se dostatečně s didaktickou pomůckou?				

6.	Měli jste příležitost si prakticky vyzkoušet funkčnost a možnosti didaktické pomůcky?				
7.	Vyprávělo vám dítě samo od sebe nějaké zážitky z projektu?				
8.	Vyptávali jste se dítěte na průběh projektu?				
9.	Mělo dítě nějakou konkrétní oblíbenou činnost?				
	Pokud ano, jakou?	Četba hudební pohádky			
		Zpěv nových písní			
		Stolní hra Putování říší hudebních nástrojů			
		Hra s postavami na magnetické tabuli			
		Instrumentální hra na xylofon			
		Hra Triteto			
		Hra s otáčivým kruhem, kostkami, fóliemi			
		Hra s kostkami			
		Poslech CD			
		Jiné – uveďte jaké:			
	Nevím				
10.	Mělo dítě nějakou konkrétní neoblíbenou činnost?				
	Pokud ano, jakou?	Četba hudební pohádky			
		Zpěv nových písní			
		Stolní hra Putování říší hudebních nástrojů			
		Hra s postavami na magnetické tabuli			
		Instrumentální hra na xylofon			
		Hra Triteto			
		Hra s otáčivým kruhem, kostkami, fóliemi			
		Hra s kostkami			
		Poslech CD			
		Jiné – uveďte jaké:			
	Nevím				

11.	Zpozorovali jste hudební rozvoj dítěte během projektu?				
Pokud ano, v jaké oblasti hudebních schopností?	Rozlišilo výšku tónu, sílu, barvu?				
	Když zazněla hudba, chtělo jí pohybově vyjádřit?				
	Projevovalo více rytmus (např.: úder do stolu)?				
	Zpívalo více a zkvalitňoval se jeho zpěv?				
	Zlepšil se jeho vztah k hudbě?				
	Pozorovali jste větší představitivost a fantazii?				
	Vzpomínalo si na části projektu?				
	Pozorovali jste více tvořivosti?				
	Jiné – uveďte jaké:				
Nevím					
12.	Měli jste pocit, že se nic nemění v době projektu v hudebním rozvoji vašeho dítěte?				
	Pokud ano, zkuste popsat v jaké oblasti?				
13.	Měli jste možnost a chuť zapojit se do projektu?				
14.	Zapojili jste se?				
	Pokud ano, jakým způsobem?				

Vyplněný dotazník vložte do barevné papírové poštovní schránky v šatně.

Jsem vám vděčná, že jste se věnovali tomuto dotazníku a že jste mi takto pomohli. Snad i projekt a naše společná práce byly ku prospěchu. Kdyby to tak z vašeho pohledu skutečně bylo, měla bych velkou radost.

Vše dobré přeje

Bobková Petra

Příloha č. 7 – Dotazník pro učitelky

Dotazník k hudebně integrativnímu projektu pro učitelky

Milé paní učitelky,

jmenuji se Bobková Petra, jsem studentkou 3. ročníku předškolní pedagogiky na Pedagogické fakultě UK v Praze. Ve své bakalářské práci se zabývám spoluprací mateřské školy s rodiči a chci k tomu využít i didaktickou pomůcku, kterou jsem si vymyslela.

Vzhledem k uplynulému uskutečněnému hudebnímu projektu si vás dovoluji požádat o vyplnění dotazníku, na jehož základě chci ověřit účinnost didaktické pomůcky pro osobnostní rozvoj dětí v mateřské škole a kvalitu hudební spolupráce mateřské školy s rodiči.

Výsledky šetření budou použity v bakalářské práci a také budou využity pro zkvalitnění hudebně integrativního projektu a didaktické pomůcky.

Dotazník je anonymní, nikam se nepodepisujte. Vámi zvolenou vyhovující odpověď označte křížkem. V případě větší nabídky, označte všechny vyhovující odpovědi. Vyplnění dotazníku by nemělo zabrat více než 10 minut.

Předem děkuji.

		ano	spíše ano	spíše ne	ne
1.	Pocíťovaly jste změnu ve spolupráci mateřské školy s rodiči při realizaci projektu?				
2.	Informovaly jste rodiče o průběhu hudebně integrativního projektu a rozvoje jejich dítěte?				
3.	Postřehly jste častější komunikaci s rodiči v průběhu hudebně integrativního projektu?				
4.	Postřehly jste zájem ze strany rodičů o praktické využití didaktické pomůcky, popř. o její vyzkoušení?				
5.	Postřehly jste větší zájem ze strany rodičů o hudební rozvoj dětí?				
6.	Měly jste dostatečnou možnost proniknout do hudebně integrativního projektu?				

7.	Měly jste dostatečnou možnost seznámit se s didaktickou pomůckou?				
8.	Obstál podle vás projekt u dětí?				
9.	Které činnosti byly dětmi nejvíce oblíbeny?	Četba hudební pohádky			
		Zpěv nových písní			
		Stolní hra Putování říší hudebních nástrojů			
		Hra s postavami na magnetické tabuli			
		Instrumentální hra na xylofon			
		Hra Triteto			
		Hra s otáčivým kruhem, kostkami, fóliemi			
		Hra s kostkami			
		Poslech CD			
		Jiné – uveďte jaké:			
10.	Které činnosti byly dětmi nejméně oblíbeny?	Četba hudební pohádky			
		Zpěv nových písní			
		Stolní hra Putování říší hudebních nástrojů			
		Hra s postavami na magnetické tabuli			
		Instrumentální hra na xylofon			
		Hra Triteto			
		Hra s otáčivým kruhem, kostkami, fóliemi			
		Hra s kostkami			
		Poslech CD			
		Jiné – uveďte jaké:			
11.		Četba hudební pohádky			
		Zpěv nových písní			
		Stolní hra Putování říší hudebních nástrojů			
		Hra s postavami na magnetické tabuli			
		Instrumentální hra na xylofon			
		Hra Triteto			
		Hra s otáčivým kruhem, kostkami, fóliemi			
		Hra s kostkami			
		Poslech CD			

	Které činnosti považujete za nejvíce přínosné pro hudební rozvoj dětí?	Jiné – uveďte jaké:		
12.	Které činnosti považujete za nejméně přínosné pro hudební rozvoj dětí?	Četba hudební pohádky		
		Zpěv nových písní		
		Stolní hra Putování říší hudebních nástrojů		
		Hra s postavami na magnetické tabuli		
		Instrumentální hra na xylofon		
		Hra Triteto		
		Hra s otáčivým kruhem, kostkami, fóliemi		
		Hra s kostkami		
		Poslech CD		
	Jiné – uveďte jaké:			
13.	Zpozorovaly jste hudební rozvoj dětí během projektu?			
	Pokud ano, v jaké oblasti hudebních schopností?	Hudebně sluchové		
		Auditivně motorické		
		Rytmické		
		Tonální		
		Emocionální reakce na hudbu		
		Hudební představivost		
		Hudební paměť		
		Hudební tvořivost		
		Nevím		
14.	Pozorovaly jste stagnaci, popř. regresi v hudebním rozvoji dětí během projektu?			
	Pokud ano, v jaké oblasti hudebních schopností?	Hudebně sluchové		
		Auditivně motorické		
		Rytmické		
		Tonální		
		Emocionální reakce na hudbu		
		Hudební představivost		
		Hudební paměť		
		Hudební tvořivost		
		Nevím		

15.	Zpozorovaly jste zájem a chuť rodičů o zapojení do projektu?				
	Pokud ano, jak jste ho využily?				

Vyplněný dotazník vložte do barevné papírové poštovní schránky v šatně.

Děkuji vám za čas strávený nejen nad tímto dotazníkem, ale i za čas, který jste věnovaly spolupráci na hudebně integrativním projektu. Snad oboje vedlo i z vašeho pohledu ku prospěchu. Kdyby to tak skutečně bylo, měla bych velkou radost.

Bobková Petra

Příloha č. 8 – Informace pro rodiče (nástěnky)

Didaktická pomůcka v hudebně integrativním projektu

Milí rodiče,

Jsem studentkou Univerzity Karlovy v Praze, oboru Předškolní pedagogika a v rámci bakalářské práce zkoumám hudební spolupráci mateřské školy s rodiči za využití vlastní didaktické pomůcky v hudebně integrativním projektu.

Projekt bude probíhat 11 pracovních dní ve vaší mateřské škole, konkrétně ve dnech 28. února – 14. března 2014.

Dětem bude formou hudební pohádky představován svět hudby, seznámí se s novými písněmi a hrami rozvíjejícími hudební schopnosti. Projekt není ryze hudební, ale díky propojení s dalšími uměleckými i mimouměleckými obory se stává projektem integrativním, což koresponduje se základním psychickým znakem dítěte předškolního věku – synkretizmem, neboli komplexním vnímáním okolního světa.

Tímto vás žádám o spolupráci s mateřskou školou v průběhu výzkumu. Prosím, abyste naslouchali svým dětem, zajímali se o to, které činnosti se věnovaly, co je zaujalo, co je naopak odradilo, s čím si hrály, co jim šlo. Sledujte jejich zájem o celkový projekt i dílčí činnosti. Budu vám vděčná, když budete svou pozornost věnovat nejen hudebnímu, ale i komplexnímu rozvoji vašeho dítěte.

Ke konci projektu obdržíte anonymní dotazník, jehož vyplnění by mělo reflektovat spolupráci mateřské školy s rodiči, sledovat využití didaktické pomůcky v projektu a přínos pro rozvoj hudebních schopností vašeho dítěte.

Děkuji, že jste ochotni spolupracovat a spolupodílet se na výzkumu. Přála bych si, aby se nám vydařila pěkná spolupráce mezi rodiči a mateřskou školou.

Na spolupráci se těší

Bobková Petra

INFORMACE PRO RODIČE

Průběh hudebně integrativního projektu

1. den

- ♪ Literární činnosti → Vyprávění úvodu a 1. kapitoly hudební pohádky z knihy *Slzy štěstí*.
- ♪ Vokální a hudebně-pohybové činnosti → Děti se učí nové písničky, která je bude provázet celým projektem. Učitelka pouští doprovod z kompaktního disku, zpívá a doplňuje ji pohybem. Děti pohyby napodobují a učí se nové písni.
- ♪ Kooperativní manipulační činnosti a činnosti ke cvičení paměti → Vysvětlení využití hry s otáčivým kruhem na didaktické pomůcce a seznámení se symboly not a klíčů prostřednictvím kooperace.
- ♪ Dramatické činnosti → Spontánní hra na zadní straně didaktické pomůcky s postavami z hudební pohádky.
- ♪ Instrumentální činnosti → Seznámení s melodickým hudebním nástrojem – xylofonem.

2. den

- ♪ Literární činnosti → Vyprávění pokračování 1. kapitoly z knihy *Slzy štěstí*.
- ♪ Vokální a hudebně-pohybové činnosti → V každé části je nová píseň. Nemůžeme předpokládat, že se děti hned naučí. Písničky přehráváme z kompaktního disku, aby učitelka měla možnost zpívat a zároveň předvádět pohyby vázající se k obsahu písni.
- ♪ Kooperativní manipulační činnosti a činnosti ke cvičení paměti → Hra na otáčivém kruhu didaktické pomůcky – fólie s různými délkami not.
- ♪ Dramatické činnosti → V rámci volné hry se využije zadní stěna didaktické pomůcky s magnetickou tabulí a obrázky z hudební pohádky.
- ♪ Instrumentální činnosti → Součástí didaktické pomůcky je xylofon a karty s různými barvami a šířkami. Šíře karty odpovídá délce noty. Skladbu, kterou si dítě z karet složí, si může na xylofonu přehrát.
- ♪ Výtvarné činnosti → Příběh z království Houslového a Basového klíče je u konce. V odpoledních hodinách děti malují postavu z hudební pohádky, která je nejvíce zaujala. Následuje diskuze nad výtvarnými pracemi.

3. den

- ♪ Literární činnosti → Vyprávění 2. kapitoly z knihy *Slzy štěstí*.
- ♪ Vokální činnosti → V částech projektu se s nimi seznámíme, později je lze znovu využít ke zpěvu s klavírním doprovodem nebo k poslechu audio nahrávek z kompaktního disku.
- ♪ Auditivně percepční činnosti → Píseň je svižná nepěkně reprodukováná. Děti si ji mají emocionálně prožít.
- ♪ Kooperativní manipulační činnosti a činnosti ke cvičení paměti → Hra na otáčivém kruhu didaktické pomůcky – fólie s různými délkami not.
- ♪ Dramatické činnosti → V rámci volné hry se využije zadní stěna didaktické pomůcky s magnetickou tabulí a obrázky z hudební pohádky.
- ♪ Instrumentální činnosti → Do drážky lze vložit karty s různou výškou i délkou not a pomlk. Dítě si utvoří skladbu a na xylofon si ji přehraje.

4. den

- ♪ Literární činnosti → Vyprávění 3. kapitoly z knihy *Slzy štěstí*.
- ♪ Vokální činnosti → Seznámení s novými písničkami obsahově navazujícími na pohádku, které lze později znovu využít ke zpěvu s klavírním doprovodem nebo k poslechu audio nahrávek z kompaktního disku.
- ♪ Koncertní činnosti → Základy dirigování orchestru.
- ♪ Instrumentální činnosti → Představení, ukázka rozmanitých hudebních nástrojů, předvedení správného používání. Děti mají možnost vyzkoušet si hru na nástroje.
- ♪ Kooperativní manipulační činnosti a činnosti ke cvičení paměti → Hra na otáčivém kruhu didaktické pomůcky, kde je vložena fólie se symboly skupin nástrojů. Výjimečně jsou ke hře tři kostky s nástroji.
- ♪ Dramatické činnosti → V rámci spontánní hry využijeme zadní stěnu didaktické pomůcky, na které je upevněná magnetická tabule a rozmanité obrázky z hudební pohádky.
- ♪ Kooperativní karetní činnosti → Hra Triteto, při které je cílem sesbírat tři nástroje ze stejné skupiny hudebních nástrojů.

- ♪ Kooperativní herní činnosti → Stolní desková hra Putování říší hudebních nástrojů určená až pro šest hráčů. Figurky se posunují po přiřazení hudebního nástroje k symbolu skupiny hudebních nástrojů.

5. den

- ♪ Literární činnosti → Vyprávění 4. kapitoly z knihy *Slzy štěstí*.
- ♪ Vokální činnosti → Zpěv písně, která provází celý projekt a také jedné nové, kterou se začnou děti učit.
- ♪ Dramatické činnosti → V rámci volné hry lze využít zadní stěnu didaktické pomůcky s magnetickou tabulí a obrázky z hudební pohádky.
- ♪ Instrumentální činnosti → Hra na xylofon podle obrázků zvířat z pohádky.
- ♪ Tvořivé činnosti → Volná hra se třemi kostkami se zvířaty (*zpěv písní o daném zvířeti; kolik písní znáš o tomto zvířeti?*).

6. den

- ♪ Literární činnosti → Vyprávění 5. kapitoly z knihy *Slzy štěstí*.
- ♪ Vokální činnosti → Zpěv písně, která děti provází celým projektem. Měly by ji dobře znát.
- ♪ Dramatické činnosti → V rámci volné hry lze využít zadní stěnu didaktické pomůcky s magnetickou tabulí a obrázky z hudební pohádky.
- ♪ Auditivně percepční činnosti → Hra, ve které dítě se zavřenýma očima poznává hlas jednoho z dětí.
- ♪ Kooperativní manipulační činnosti, činnosti ke cvičení paměti a poslechové činnosti → Hra na přední stěně didaktické pomůcky, kde je pod otáčivým kruhem vložena fólie s obrázky různě starých lidí. Ke hře jsou potřeba špuntíky a CD.

7. den

- ♪ Literární činnosti → Vyprávění 6. kapitoly z knihy *Slzy štěstí*.
- ♪ Vokální činnosti → Zpěv *Kouzelné písně*. Projekt už je u konce, takže by ji děti měly bezpečně znát.
- ♪ Kooperativní manipulační činnosti, činnosti ke cvičení paměti a poslechové činnosti → Z CD jsou přehrávány části různých druhů skladeb, ty pak děti

přirazují symbolům na otáčivém kruhu pomocí odhalování nebo zakrývání špuntíků.

- ♪ Dramatické činnosti → V rámci volné hry lze využít zadní stěnu didaktické pomůcky s magnetickou tabulí a obrázky z hudební pohádky.

ተቀባይነት ለማግኘት የሚያገለግሉት ግጥም

Hudebně integrativní projekt

Hudebně integrativní projekt

